

Lemminkäinen

TILINPÄÄTÖS

1.1.-31.1.2018

Sisällys

Hallituksen toimintakertomus 3

Konsernin avainluvut	3
Merkittävät tapahtumat raportointikaudella	4
Liiketoiminnan kehitys	4
Tase, rahoitus ja rahavirta	5
Liiketoimintasegmentit	5
Investoinnit	6
Henkilöstö	7
Työturvallisuus ja ympäristö	7
Tutkimus- ja kehitystoiminta	7
Osakkeet ja osakkeenomistajat	7
Oikeudenkäynnit	7
Riskit ja epävarmuustekijät	8
Markkinanäkymät	8
Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä	8
Ohjeistus vuodelle 2018	9
Tilikauden jälkeiset merkittävät tapahtumat	9

Konsernitilinpäätös 10

Konsernin tuloslaskelma (IFRS)	10
Konsernin laaja tuloslaskelma (IFRS)	10
Konsernin tase (IFRS)	11
Konsernin rahavirtalaskelma (IFRS)	12
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista (IFRS)	13
IFRS-konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet 31.1.2018	14
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS)	24
Liiketoiminta	
1 Toimintasegmentit ja markkina-alueet	25
2 Liikevaihto asiakassopimuksista	26
3 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	30
4 Poistot ja arvonalentumiset	30
5 Rahoitustuotot ja -kulut	30
6 Verot	31
7 Osakekohtainen tulos	33
Sidottu pääoma	
8 Vaihto-omaisuus	34
9 Myyntisaamiset ja muut saamiset	34
10 Ostovelat ja muut velat	34
11 Varaukset	35
12 Aineelliset hyödykkeet	35
13 Aineettomat hyödykkeet	36
Rahoitus ja rahoitusriskit	
14 Rahoitusriskien hallinta	38
15 Korolliset velat	42
16 Rahavarat	43
17 Johdannaisinstrumentit	43
18 Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	43
19 Rahoitusinstrumentit arvostusryhmittäin	44
20 Oma pääoma ja osingot	46
Työsuhde-etuudet	
21 Työsuhde-etuudet ja henkilöstömäärä	47
22 Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkitseminen	48
23 Eläkeveloitteet	50

Muut liitetiedot	
24 Sijoitukset	51
25 Muut vuokratoumukset	51
26 Ehdolliset varat ja velat	52
27 Liiketoimet lähipiiriin kanssa	53
28 Liiketoiminnan rahavirtojen oikaisut	53
29 Muut laajan tuloksen erät	54
30 Uudet IFRS-standardit	54
31 Tilikauden jälkeiset tapahtumat	54

Emoyhtiön tilinpäätös 55

Emoyhtiön tuloslaskelma (FAS)	55
Emoyhtiön tase (FAS)	56
Emoyhtiön rahavirtalaskelma (FAS)	57
Emoyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteet 31.1.2018	58
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot (FAS)	59
1 Liikevaihto markkina-alueittain	60
2 Liiketoiminnan muut tuotot	60
3 Materiaalit ja palvelut	60
4 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat tiedot	60
5 Poistot ja arvonalentumiset	60
6 Tilintarkastajan palkkiot	60
7 Rahoitustuotot ja -kulut	60
8 Tilinpäätössiirot	60
9 Tuloverot	60
10 Pysyvät vastaavat	61
11 Omistukset muissa yrityksissä	62
12 Vaihtuvat vastaavat	62
13 Oma pääoma	63
14 Pakolliset varaukset	63
15 Vieras pääoma	63
16 Vakuudet ja vastuusitoumukset	63

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut (IFRS) 64

Osakekohtaiset tunnusluvut (IFRS) 65

Tunnuslukujen laskentakaavat 66

Tilintarkastuskertomus 67

Osakkeet ja osakkeenomistajat 74

Tietoa osakkeenomistajille ja sijoittajille 76

Hallituksen toimintakertomus

Vertailukausi on 1.1.–31.12.2017.

KONSERNIN AVAINLUVUT

Avainluvut, IFRS		1/2018	1–12/2017
Liikevaihto	M€	68,2	1 847,2
Päällystys	M€	10,0	656,4
Infraprojektit	M€	21,9	475,4
Suomen talonrakentaminen	M€	32,8	655,1
Venäjän toiminnot	M€	4,1	93,0
Muut toiminnot ja konsernieliminoinnit	M€	-0,7	-32,8
Liikevoitto	M€	-27,5	41,8
Päällystys	M€	-12,9	3,3
Infraprojektit	M€	-2,9	7,5
Suomen talonrakentaminen	M€	-1,1	36,7
Venäjän toiminnot	M€	-1,8	-0,8
Muut toiminnot	M€	-8,8	-5,0
Liikevoitto-%	%	-40,3	2,3
Päällystys	%	-128,7	0,5
Infraprojektit	%	-13,3	1,6
Suomen talonrakentaminen	%	-3,3	5,6
Venäjän toiminnot	%	-43,6	-0,8
Tulos ennen veroja	M€	-31,5	25,7
Katsauskauden tulos	M€	-29,5	6,4
Katsauskauden osakekohtainen tulos, laimentamaton	€	-1,25	0,17
Katsauskauden osakekohtainen tulos, laimennettu	€	-1,25	0,17
Liiketoiminnan rahavirta	M€	-39,6	-13,6

Avainluvut, IFRS		31.1.2018	31.12.2017
Tilauskanta	M€	1 299,0	1 305,6
Sidottu pääoma	M€	451,0	442,7
Taseen loppusumma	M€	872,0	926,8
Korollinen nettovelka	M€	202,7	127,9
Omaraisuusaste ¹⁾	%	34,8	39,9
Nettovelkaantumisaste ¹⁾	%	79,6	40,0

¹⁾ Hybridilaina on käsitelty vieraana pääomana (sisältyi omaan pääomaan 31.12.2017).

ROCEa ei ole esitetty, koska liiketoiminnan kausiluonteisuuden vuoksi se ei antaisi merkityksellistä tietoa yhtiön liiketoiminnasta.

MERKITTÄVÄT TAPAHTUMAT RAPORTOINTIKAUDELLE

LEMMINKÄISEN JA YIT:N YHDISTYMINEN

Lemminkäinen Oyj ja YIT Oyj ilmoittivat 19.6.2017 suunnitelmasta yhdistää yhtiöt.

- Yhdistymisen myötä luodaan pohja kasvaa yhdeksi johtavista kaupunkikehittäjistä Pohjois-Euroopan rakentamisen markkinoilla.
- Yhdistymisen odotetaan luovan merkittävää arvoa yhdistyneen yhtiön osakkeenomistajille paremman suhdannekestävyyden ja kilpailukyvyn ansiosta, jotka tarjoavat vahvan alustan kasvuille. YIT:n ja Lemminkäisen yhdistyminen luo tasapainoisen liiketoimintaportfolion, jonka liiketoiminta-alueita ovat Asuminen, Infraprojektit, Päällystys, Toimitilat ja Kiinteistöt.
- YIT:n ja Lemminkäisen yhdistyminen toteutettiin absorptiosulautumisena, jossa Lemminkäinen sulautui YIT:hen, Lemminkäisen osakkeenomistajat saivat sulautumisvastikkeena YIT:n osakkeita ja Lemminkäinen purkautui. Lemminkäisen osakkeenomistajat saivat sulautumisvastikkeena 3,6146 YIT:n uutta osaketta jokaista omistamaansa Lemminkäisen osaketta kohden, jolloin yhdistymisen toteuttamisen jälkeen YIT:n osakkeenomistajat omistavat yhdistyneestä yhtiöstä 60 prosenttia ja Lemminkäisen osakkeenomistajat 40 prosenttia.

Lemminkäisen ja YIT:n 12.9.2017 pidetyt ylimääräiset yhtiökokoukset hyväksyivät sulautumisen. Kummankin yhtiön hallitukset hyväksyivät 31.1.2018 sulautumisen täytäntöönpanon, ja sulautuminen tuli voimaan 1.2.2018.

LIIKETOIMINNAN KEHITYS

LIKEVAIHTO

Liikevaihto segmentteittäin		1/2018	1-12/2017
Päällystys	M€	10,0	656,4
Infraprojektit	M€	21,9	475,4
Suomen talonrakentaminen	M€	32,8	655,1
Venäjän toiminnot	M€	4,1	93,0
Muut toiminnot ja konsernieliminoinnit	M€	-0,7	-32,8
Konserni, yhteensä	M€	68,2	1 847,2

Liikevaihto maittain		1/2018	1-12/2017
Suomi	M€	50,6	1 215,7
Skandinavia	M€	10,5	388,9
Venäjä	M€	4,1	93,0
Baltian maat	M€	2,9	149,6
Konserni, yhteensä	M€	68,2	1 847,2

Tammikuussa 2018 konsernin liikevaihto oli 68,2 milj. euroa (1 847,2). Päällystysliiketoiminnan liikevaihto oli pieni päällystysliiketoiminnan normaalin talvitaun takia. Infraprojektien liikevaihto oli pieni liiketoiminnan normaalin kausivaihtelun takia. Suomen talonrakentamisen liikevaihto oli pieni omaperusteisten asuntokohteiden valmistumisen kausivaihtelun takia. Venäjän toimintojen liikevaihtoon vaikuttivat Venäjän uusivuosi ja päällystysliiketoiminnan normaali talvitauko.

LIKEVOITTO

Liikevoitto segmentteittäin		1/2018	1-12/2017
Päällystys	M€	-12,9	3,3
Infraprojektit	M€	-2,9	7,5
Suomen talonrakentaminen	M€	-1,1	36,7
Venäjän toiminnot	M€	-1,8	-0,8
Segmentit, yhteensä	M€	-18,7	46,7
Muut toiminnot	M€	-8,8	-5,0
Konserni, yhteensä	M€	-27,5	41,8

Liikevoitto-% segmentteittäin		1/2018	1-12/2017
Päällystys	%	-128,7	0,5
Infraprojektit	%	-13,3	1,6
Suomen talonrakentaminen	%	-3,3	5,6
Venäjän toiminnot	%	-43,6	-0,8
Konserni, yhteensä	%	-40,3	2,3

Tammikuussa 2018 konsernin liikevoitto oli -27,5 milj. euroa (41,8). Liikevoittoprosentti oli -40,3 % (2,3).

Päällystysliiketoiminnan liikevoittoa pienensivät matalat volyymit, jotka johtuivat päällystysliiketoiminnan normaalista talvitaudesta. Infraprojektien liikevoitto oli pieni liiketoiminnan normaalin kausivaihtelun takia. Suomen talonrakentamisen liikevoittoa pienensivät matalat volyymit, jotka johtuivat omaperusteisten asuntokohteiden valmistumisen kausivaihtelusta. Venäjän toimintojen liikevoittoon vaikuttivat matalat volyymit, jotka johtuivat Venäjän uudestavuodesta ja päällystysliiketoiminnan talvitaudesta. Kuukauden lopussa Venäjällä oli 1 valmis myymätön asunto (1).

Muiden toimintojen liikevoittoon sisältyy 7,6 miljoonaa euroa Lemminkäisen ja YIT:n yhdistymiseen liittyviä transaktiokustannuksia.

Konsernin oikaistu liikevoitto oli -19,9 milj. euroa (46,6). Oikaistu liikevoittoprosentti oli -29,1 % (2,5) liikevaihdosta.

TILAUSKANTA

Tilaukanta ja saadut tilaukset	Tilaukanta kauden lopussa		Katsauskaudella saadut tilaukset		
		31.1.2018	31.12.2017	1/2018	1-12/2017
Päällystys	M€	190,5	175,4	14,2	483,7
Infraprojektit	M€	258,1	271,2	20,0	243,0
Suomen talonrakentaminen	M€	788,5	794,9	25,6	466,7
Venäjän toiminnot	M€	61,9	64,1	0,0	19,1
Konserni yhteensä	M€	1 299,0	1 305,6	59,8	1 212,5
- josta myymätön osuus	M€	92,5	88,9		

Tammikuun 2018 lopussa konsernin tilaukanta oli 1 299,0 milj. euroa (1 305,6). Uusien tilausten määrä tammikuussa 2018 oli 59,8 milj. euroa (1 212,5).

TASE, RAHOITUS JA RAHAVIRTA

Tase ja rahoitus		31.1.2018	31.12.2017
Taseen tunnusluvut			
Omavaraisuusaste ¹⁾	%	34,8	39,9
Nettovelkaantumisaste ¹⁾	%	79,6	40,0
Sijoitettu pääoma	M€	478,9	505,2
Sidottu pääoma	M€	451,0	442,7
Nettokäyttöpääoma	M€	264,8	257,3
Rahoitusasema ja likviditeetti			
Korollinen velka	M€	224,3	185,8
- josta pitkäaikaista velkaa	M€	113,7	114,6
- josta lyhytaikaista velkaa	M€	110,6	71,2
Likvidit varat	M€	21,6	57,9
Korollinen nettovelka	M€	202,7	127,9
Sitovia luottolimiittejä, nostettavissa	M€	200,0	200,0
Tililimiittisopimuksia, nostettavissa	M€	12,4	12,4

¹⁾ Hybridilaina on käsitelty vieraana pääomana (sisältyi omaan pääomaan 31.12.2017). ROCEa ei ole esitetty, koska liiketoiminnan kausiluonteisuuden vuoksi se ei antaisi merkityksellistä tietoa yhtiön liiketoiminnasta.

Taseen loppusumma 31.1.2018 oli 872,0 milj. euroa (926,8), josta oman pääoman määrä oli 254,5 milj. euroa (319,3).

Lemminkäinen ilmoitti 31.1.2018 lunastavansa takaisin alun perin 70 miljoonan euron hybridilainan jäljellä olevan nimellispääoman 35,2 miljoonaa euroa. Ennen lunastamispäätöstä hybridilaina laskettiin omaan pääomaan, ja se oli 31.1.2018 taseessa korollisena velkana. Laina lunastetaan takaisin lainaehtojen mukaisesti 30.3.2018, ja sen seurauksena maksu tapahtuu 3.4.2018.

Konsernin sidottu pääoma 31.1.2018 oli 451,0 milj. euroa (442,7). Nettokäyttöpääoma tammikuun 2018 lopussa oli 264,8 milj. euroa (257,3).

Korollinen velka tammikuun 2018 lopussa oli 224,3 milj. euroa (185,8) ja korollinen nettovelka 202,7 milj. euroa (127,9). Pitkäaikaisen korollisen velan osuus lainasalkussa oli kauden lopussa 50,7 % (61,7). Likvidit varat olivat 21,6 milj. euroa (57,9). Yhtiön korollisesta velasta 134,6 milj. euroa (99,4) oli joukkovelkakirjalainoja, 64,9 milj. euroa (61,7) vaihto-omaisuusyhtiöiden velkoja, 24,2 milj. euroa (24,4) rahoitusleasingvelkoja ja 0,6 milj. euroa (0,4) muita rahoitusvelkoja. Yritystodistuksia ei ollut käytössä tammikuun 2018 eikä vuoden 2017 lopussa. Lainasalkusta 69 % (64) oli sidottu kiinteään korkoon.

Tammikuun 2018 lopussa yhtiöllä oli nostettavissa olevia sitovia luottolimiittejä 200,0 milj. euroa (200,0) ja tililimiittisopimuksia 12,4 milj. euroa (12,4).

Nettorahoituskulut tammikuussa 2018 olivat 4,0 milj. euroa (16,0). Tammikuun rahoituskustannuksiin vaikuttivat hybridilainan korot, jotka aiemmin kirjattiin omaan pääomaan, sekä tietyt yhdistymiseen liittyvät transaktiokustannukset.

Liiketoiminnan rahavirta tammikuussa 2018 oli -39,6 milj. euroa (-13,6).

LIIKETOIMINTASEGMENTIT

PÄÄLLYSTYS

Toimintaympäristö

Suomen valtion päällystysvolyymit pysyivät edellisvuoden tasolla. Ruotsissa markkinatilanne oli hyvä, ja Norjassa valtion investoinnit kasvoivat. Tanskassa hintakilpailu pysyi kireänä.

Päällistysavainluvut		1/2018	1-12/2017
Liikevaihto	M€	10,0	656,4
Liikevoitto	M€	-12,9	3,3
% liikevaihdosta	%	-128,7	0,5
Saadut tilaukset	M€	14,2	483,7
Tilaukanta ¹⁾	M€	190,5	175,4
Sidottu pääoma ¹⁾	M€	185,3	181,3

¹⁾ kauden lopussa

Liikevaihto tammikuussa 2018 oli 10,0 milj. euroa (656,4), josta 64 % (53) tuli Suomesta ja 36 % (47) Skandinaviasta. Liikevaihto oli pieni päällistysnormaalin talvituon takia. Liikevoitto oli -12,9 milj. euroa (3,3). Liikevoittoa pienensivät matalat volyymit, jotka johtuivat päällistysnormaalista talvituosta.

Sidottu pääoma oli tammikuun 2018 lopussa 185,3 milj. euroa (181,3).

INFRAPROJEKTIT

Toimintaympäristö

Kaupungistuminen, teollisuuden investoinnit sekä investoinnit energia- ja liikenneinfrastruktuuriin lisäsivät vaativan infrarakentamisen kysyntää. Etenkin Ruotsissa ja Norjassa markkina oli vahva, ja molemmissa maissa on käynnissä tai suunnitteilla useita suuria infrahankkeita. Suomessa rakentamista tukivat infrarakentamisen hankkeet kasvukeskuksissa ja rakennusalan yleinen markkinakasvu. Baltian maissa markkinan kasvu on jatkunut.

Infraprojektien avainluvut		1/2018	1-12/2017
Liikevaihto	M€	21,9	475,4
Liikevoitto	M€	-2,9	7,5
% liikevaihdosta	%	-13,3	1,6
Saadut tilaukset	M€	20,0	243,0
Tilaukanta ¹⁾	M€	258,1	271,2
Sidottu pääoma ¹⁾	M€	76,4	71,1

¹⁾ kauden lopussa

Liikevaihto tammikuussa 2018 oli 21,9 milj. euroa (475,4), josta 54 % (50) tuli Suomesta, 32 % (18) Skandinaviasta ja 14 % (32) Baltian maista. Liikevaihto oli pieni liiketoiminnan normaalin kausivaihtelun takia. Liikevoitto oli -2,9 milj. euroa (7,5). Liikevoitto oli pieni liiketoiminnan normaalin kausivaihtelun takia. Sidottu pääoma oli tammikuun 2018 lopussa 76,4 milj. euroa (71,1).

SUOMEN TALONRAKENTAMINEN

Toimintaympäristö

Talonrakentamisen kokonaismarkkinatilanne oli hyvä. Asuntotuotanto oli edelleen vilkasta, ja kysyntä painottui pieniin asuntoihin kasvukeskuksissa. Sekä kuluttajien että sijoittajien kysyntä on pysynyt melko vakaana. Toimitilarakentamisen kysyntää ylläpitivät yksittäiset suurhankkeet sekä julkisen sektorin hankkeet.

Suomen talonrakentamisen avainluvut		1/2018	1-12/2017
Liikevaihto	M€	32,8	655,1
Liikevoitto	M€	-1,1	36,7
% liikevaihdosta	%	-3,3	5,6
Saadut tilaukset	M€	25,6	466,7
Tilaukanta ¹⁾	M€	788,5	794,9
Sidottu pääoma ¹⁾	M€	223,1	217,8

¹⁾ kauden lopussa

Liikevaihto tammikuussa 2018 oli 32,8 milj. euroa (655,1). Liikevaihto oli pieni omaperusteisten asuntokohteiden valmistumisen kausivaihtelun takia. Tammikuun 2018 asuntomyynti oli 74 kappaletta (1 343). Liikevoitto oli -1,1 milj. euroa (36,7). Liikevoittoa pienensivät matalat volyymit, jotka johtuivat omaperusteisten asuntokohteiden valmistumisen kausivaihtelusta.

Tammikuun 2018 lopussa valmiiden myymättömien asuntojen määrä oli 133 (112). Liiketoimintaan sidotun pääoman määrä kuukauden lopussa oli 223,1 milj. euroa (217,8).

Lemminkäisen asunto- tuotanto (omaperusteinen ja neuvottelu-urakointi)

		1/2018	1-12/2017
Aloitukset	kpl	129	1 621
joista omaperusteisia	kpl	39	1 387
Valmistuneet	kpl	74	1 341
joista omaperusteisia	kpl	74	870
Myydyt	kpl	164	1 565
joista omaperusteisia	kpl	74	1 343
Sijoittajamyynni	%	4	15
Rakenteilla ¹⁾	kpl	1 784	1 729
joista myymättömiä ¹⁾	kpl	486	543
Valmiit myymättömät ¹⁾	kpl	133	112
Tonttivarannon tasearvo ¹⁾	M€	117,3	110,6
Aloitukset, kilpailu-urakointi	kpl	0	286

¹⁾ kauden lopussa

VENÄJÄN TOIMINNOT

Toimintaympäristö

Venäjällä talouskasvu on alhaisella tasolla. Talonrakentamisen neuvottelu-urakoinnissa urakoitsijan luotettavuus on edelleen kilpailuetu. Suurten väylien rakennus- ja korjaushankkeet ylläpitivät päällystykseen kysyntää.

Venäjän toimintojen avainluvut		1/2018	1-12/2017
Liikevaihto	M€	4,1	93,0
Liikevoitto	M€	-1,8	-0,8
% liikevaihdosta	%	-43,6	-0,8
Saadut tilaukset	M€	0,0	19,1
Tilaukanta ¹⁾	M€	61,9	64,1
Sidottu pääoma ¹⁾	M€	44,2	44,9

¹⁾ kauden lopussa

Liikevaihto tammikuussa 2018 oli 4,1 milj. euroa (93,0). Liikevaihtoon vaikuttivat Venäjän uusivuosi ja päällystykseen normaali talvitauko. Liikevoitto oli -1,8 milj. euroa (-0,8). Liikevoittoon vaikuttivat matalat volyymit, jotka johtuivat Venäjän uudestavuodesta ja päällystykseen talvitausta.

Tammikuun 2018 lopussa yhtiöllä oli Venäjällä 1 valmis myymätön asunto (1). Sidottu pääoma oli 44,2 milj. euroa (44,9).

INVESTOINNIT

Bruttoinvestoinnit tammikuussa 2018 olivat 1,0 milj. euroa (24,8), mikä oli 1,5 % (1,3) yhtiön liikevaihdosta.

HENKILÖSTÖ

Lemminkäisen palveluksessa oli tammikuun 2018 lopussa 4 030 henkilöä (4 632) eli 602 henkilöä vähemmän kuin joulukuun 2017 lopussa. Noin puolet henkilöstöstä työskentelee Suomessa. Suurin syy henkilömäärän vähenemiseen oli päällystysten suunniteltu talvikauden aikainen vähennys. Tammikuun 2018 lopussa henkilöstöstä 1 946 (2 005) oli toimihenkilöitä ja 2 084 (2 627) työntekijöitä.

Henkilöstö segmentteittäin		31.1.2018	31.12.2017
Päällystys	henkilöä	1 104	1 400
Infraprojektit	henkilöä	1 144	1 298
Suomen talonrakentaminen	henkilöä	1 023	1 041
Venäjän toiminnot	henkilöä	635	769
Emoyhtiö ja muut	henkilöä	124	124
Konserni, yhteensä	henkilöä	4 030	4 632

Henkilöstö maittain		31.1.2018	31.12.2017
Suomi	henkilöä	2 114	2 301
Ruotsi, Norja, Tanska	henkilöä	681	833
Baltian maat	henkilöä	598	726
Venäjä	henkilöä	635	769
Muut maat	henkilöä	2	3
Konserni, yhteensä	henkilöä	4 030	4 632

TYÖTURVALLISUUS JA YMPÄRISTÖ

Lemminkäinen seurasi kuukausittaista työpaikkatapaturmataajuutta. Yhtiö seurasi myös aliurakoitsijoiden työpaikkatapaturmataajuutta. Ajanjaksolla 1.2.2017–31.1.2018 Lemminkäisen oman henkilöstön työpaikkatapaturmataajuus oli 6,7 (7,0) (yli 1 vrk poissaoloon johtaneiden tapaturmien lukumäärä/miljoona työtuntia).

Tammikuussa 2018 Lemminkäinen ei tehnyt merkittäviä toimenpiteitä työturvallisuuden tai ympäristöön liittyvän toiminnan osalta.

TUTKIMUS- JA KEHITYSTOIMINTA

Tammikuussa 2018 Lemminkäisellä ei ollut merkittävää tutkimus- ja kehitystoimintaa.

OSAKKEET JA OSAKKEENOMISTAJAT

Yhtiöllä oli yksi osakesarja. Kukin osake oikeutti yhteen ääneen yhtiökokouksessa ja samansuuruiseen osinkoon. Tammikuun 2018 lopussa Lemminkäisen osakepääoma oli 34 042 500 euroa, ja osakkeiden lukumäärä oli 23 219 900 kappaletta.

KAUPANKÄYNTI OSAKKEILLA

Lemminkäisen kaikkien osakkeiden markkina-arvo 31.1.2018 oli 554,6 milj. euroa (530,7). Lemminkäinen Oyj:n osakkeen kurssi 1.1.2018 Nasdaq Helsinki Oy:ssä oli 22,87 euroa (20,40) ja 31.1.2018 se oli 23,90 euroa (18,06). Nasdaq Helsinki Oy:n lisäksi Lemminkäisen osakkeella käytiin kauppaa myös

vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla. Osakkeiden kokonaisvaihto tammikuussa 2018 oli yhteensä 1 288 549 kappaletta (6 371 409), josta 10 % (7) tuli vaihtoehtoisilta markkinapaikoilta. (Lähde: Fidessa Fragmentation Index, <http://fragmentation.fidessa.com>)

Lemminkäinen Oyj:n osake oli viimeisen kerran Nasdaq Helsinki Oy:n listalla 31.1.2018.

OSAKKEENOMISTAJAT

Yhtiöllä oli 31.1.2018 kaikkiaan 3 916 osakkeenomistajaa (3 928). Hallintarekisteröityjen ja ulkomaalaisten omistajien osuus Lemminkäinen Oyj:n kaikista osakkeista ja äänimäärästä oli 9,2 % (8,2).

OSAKASSOPIMUKSET

Yhtiön tiedossa ei ollut sellaisia osakkaiden välisiä sopimuksia, joilla olisi ollut merkitystä omistuksen tai äänivallan käyttämiselle yhtiökokouksissa.

LIPUTUSILMOITUKSET

Tammikuussa 2018 Lemminkäinen ei vastaanottanut yhtään liputusilmoitusta.

OMAT OSAKKEET

Lemminkäisellä oli 31.1.2018 hallussaan 15 000 omaa osaketta, mikä oli 0,06 % kaikista osakkeista.

OIKEUDENKÄYNNIT

ASFALTTIKARTELLIIN LIITTYVÄT VAHINGONKORVAUKSET

Korkein oikeus ilmoitti 6.9.2017 myöntäneensä rajoitetun valitusluvan Lemminkäiselle ja Vantaan kaupungille asfalttikartelliin liittyvissä vahingonkorvausoikeudenkäynneissä. Korkeimmassa oikeudessa oli käsiteltävänä Lemminkäisen osalta Lemminkäisen jättämät 13 valituslupahakemusta sekä 19 kunnan jättämät valituslupahakemukset koskien Helsingin hovioikeuden 20.10.2016 antamia päätöksiä.

Lemminkäiselle myönnettiin valituslupa Mikkelin ja Rovaniemen kaupunkia koskevissa asioissa. Valituslupa koskee kysymystä siitä, onko Lemminkäisen korvausvastuu vähentynyt sen vuoksi, että muiden kartelliin osallistuneiden tahojen vastuu oli vanhentunut. Lemminkäisen muut valituslupahakemukset jäivät odottamaan nyt valitusluvan saaneiden asioiden ratkaisua.

Vantaan kaupungille myönnetty valituslupa koskee kysymystä siitä, vastaavatko Skanska Asfaltti Oy, NCC Industry Oy ja Asfaltmix Oy kaupungille kartellin aiheuttamasta vahingosta sillä perusteella, että yhtiöille oli siirtynyt niiden ostamien kartellirytysten liiketoiminta. Kysymys valitusluvan myöntämisestä Lemminkäiselle sekä muilta kuin edellä mainituilta osilta Vantaan kaupungille siirrettiin ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä.

6.9.2017 annetuilla päätöksillä 16 kaupungin tai kunnan valituslupahakemukset Lemminkäistä koskien hylättiin kokonaan. Espoon kaupungin valituslupahakemus jäi odottamaan valitusluvan saaneiden asioiden ratkaisua.

Helsingin hovioikeus antoi 20.10.2016 päätökset asfalttikartelliin liittyvistä vahingonkorvauksista. Niiden 37 kanteen osalta, joissa Lemminkäinen oli vastaajana, Lemminkäinen ja muut asfalttialan yritykset ovat oikeutettuja saamaan palautuksia yhteensä noin 20 miljoonaa euroa (sisältäen noin 14 miljoonaa euroa vähemmän pääomakorvauksia sekä noin 6 miljoonaa euroa vähemmän korkoja ja oikeudenkäyntikuluja kuin mitä käräjäoikeus oli määrännyt).

Näistä palautuksista Lemminkäinen oli oikeutettu saamaan (perustuen Lemminkäisen omaan osuuteen ja niiden muiden vastaajien osuuksiin, jotka Lemminkäinen on maksanut) yhteensä noin 19 miljoonaa euroa sisältäen pääomakorvauksia, korkoja ja oikeudenkäyntikuluja. Nämä tulot Lemminkäinen kirjasi vuoden 2016 neljännen vuosineljänneksen tulokseensa.

Lemminkäinen on pitänyt vahingonkorvauksia perusteettomina. Hovioikeuden päätösten jälkeen Lemminkäinen sopi yhteensä 17 kunnan ja Suomen valtion kanssa, etteivät ne hae korkeimmalta oikeudelta valituslupaa hovioikeuden päätöksistä taikka peruuttavat valituslupahakemuksensa.

Hovioikeudessa käsiteltyjen kanteiden lisäksi käräjäoikeuden käsittelyn alkamista odottaa 21 vahingonkorvauskannetta Lemminkäistä ja muita asfalttialan yrityksiä vastaan. Käsitteilyn alkamista odottavien kanteiden pääomamäärä on yhteensä noin 26 miljoonaa euroa, joista Lemminkäinen on tehnyt Helsingin hovioikeuden päätösten ja korkeimman oikeuden valituslupahakemuksiin tekemien päätösten perusteella yhteensä noin 3,1 miljoonan euron kuluvarauksen.

KIERRÄTYSASFALTIN KÄYTTÖMÄÄRIIN LIITTYVÄT KIINTIÖT

Helsingin hovioikeus antoi 11.4.2017 päätöksensä ympäristörikkomussyytteestä.

Hovioikeus muutti Tuusulan käräjäoikeuden kesäkuussa 2015 antaman vapauttavan päätöksen Lemminkäistä ja sen kahta työntekijää vastaan nostetussa ympäristörikkomussyytteessä, joka liittyy yhtiön Sammonmäen asfalttiaseman ympäristöluvuissa määritettyihin kiintiöihin kierrätysasfaltin käyttömääristä asfalttimassan tuotannossa. Syyttäjä vaati Lemminkäiseltä rikoshyödyn menettämisenä 3,4 miljoonaa euroa sekä yhteisösakkona vähintään 120 000 euroa.

Hovioikeus on käräjäoikeuden tavoin katsonut, ettei kierrätysasfaltin käyttäminen asfaltin valmistuksessa ollut omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista. Asfalttiaseman toiminnasta vastuullisina vastaajat olivat kuitenkin laiminlyöneet ympäristölupaa siten, että asfalttiasemalla oli käytetty kierrätysasfalttia enemmän kuin ympäristölupa salli. Lemminkäisen kaksi työntekijää on siksi tuomittu Suomen ympäristönsuojelulain rikkomisesta päiväsakoihin.

Lisäksi Lemminkäinen on tuomittu menettämään valtiolle rikoksen tuottamana taloudellisena hyötynä 3,4 miljoonaa euroa, minkä määrän yhtiö on hovioikeuden mukaan säästänyt kustannuksina käyttäessään kierrätysasfalttia yli sallitun määrän. Lemminkäinen kirjasi velan vuoden 2017 ensimmäisen vuosineljänneksen tulokseensa. Vaatimukset yhteisösakosta hylättiin.

Lemminkäinen on pitänyt syytettä perusteettomana. Yhtiö ja yksi sen työntekijä ovat hakeneet hovioikeuden päätökseen valituslupaa korkeimmasta oikeudesta.

VALMISBETONIN LAATUONGELMAT

Rakennustoiminnassaan Lemminkäinen käyttää raaka-aineena mm. valmisbetonia. Vuoden 2016 aikana joissakin, etenkin infrahankkeissa, on syntynyt epäilyksiä siitä, että Suomessa käytetty valmisbetoni ei kaikilta osin täyttäisi sille asetettuja laatuvaatimuksia. Kuten julkisuudessa on Suomessa kirjoitettu, esimerkiksi Turun T3-sairaalan kansirakennushankkeessa, jossa Lemminkäinen on toiminut projektinjohtourakoitsijana, on ollut laatuongelmia. On väitetty, että rakenteissa käytetty valmisbetoni ei täyttäisi sille asetettuja laatuvaatimuksia, jonka johdosta tiettyjä rakenteita on jouduttu jopa purkamaan.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri on Turun yliopistollisen keskussairaalan T3-rakennuksen kansirakennushankkeen tilaajana esittänyt korvausvaatimuksia Lemminkäiselle liittyen valmisbetonin laatuun. Näiden vaatimusten pääomamäärä on tällä hetkellä noin 17 miljoonaa euroa.

Lemminkäisen käsityksen mukaan betonin laadusta on vastuussa betonin toimittanut taho. Lemminkäinen on tästä syystä jättänyt Helsingin käräjäoikeuteen vahingonkorvausvaatimuksen betonin toimittajaa, Rudus Oy:tä, vastaan liittyen mahdollisista laatuvoikkeamista johtuviin kuluihin. Vaatimuksen pääomamäärä on tällä hetkellä noin 20 miljoonaa euroa.

Lemminkäinen ei ole tehnyt varauksia näihin vaatimuksiin liittyen.

RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Lemminkäinen Oyj ja YIT Oyj yhdistyivät 1.2.2018, minkä vuoksi Lemminkäinen Oyj ei antanut tulevaisuutta koskevia lausumia.

MARKKINANÄKYMÄT

Lemminkäinen Oyj ja YIT Oyj yhdistyivät 1.2.2018, minkä vuoksi Lemminkäinen Oyj ei antanut tulevaisuutta koskevia lausumia.

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITTOVAROJEN KÄYTÖSTÄ

Lemminkäinen Oyj sulautui YIT Oyj:een 1.2.2018, ja Lemminkäinen Oyj purkautui. Sulautumisen vuoksi hallitus ei tee ehdotusta voittovarojen käytöstä 31.1.2018 päättyneeltä tilikaudelta.

OHJEISTUS VUODELLE 2018

Lemminkäinen Oyj ja YIT Oyj yhdistyivät 1.2.2018, minkä vuoksi Lemminkäinen Oyj ei antanut tulevaisuutta koskevia lausumia.

TILIKAUDEN JÄLKEISET MERKITTÄVÄT TAPAHTUMAT

LEMMINKÄISEN JA YIT:N YHDISTYMINEN

Lemminkäisen ja YIT:n hallitukset hyväksyivät 31.1.2018 sulautumisen täytäntöönpanon, ja sulautuminen tuli voimaan 1.2.2018.

MUUTOKSET LEMMINKÄISEN 100 MILJOONAN EURON VAKUUDETTOMIEN JOUKKOVELKAKIRJOJEN EHTOIHIN

Vuoden 2017 kolmannen vuosineljänneksen aikana joukkovelkakirjanhaltijoiden kokous hyväksyi muutokset Lemminkäisen 100 miljoonan euron vakuudettomien joukkovelkakirjojen ehtoihin. Muutokset astuivat voimaan, kun Lemminkäisen ja YIT:n yhdistyminen toteutui 1.2.2018.

Helsingissä 8. päivä maaliskuuta 2018

LEMMINKÄINEN OYJ

Hallitus

Konsernin tuloslaskelma (IFRS)

Milj. euroa	Liite	1.1.2018–31.1.2018	1.1.2017–31.12.2017
Liikevaihto	1, 2	68,2	1 847,2
Liiketoiminnan muut tuotot	3	0,5	8,3
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos		4,7	-14,9
Valmistus omaan käyttöön		0,0	0,3
Aineiden ja palveluiden käyttö		63,9	1 323,7
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	21, 22, 23	21,8	310,3
Poistot	1, 4	1,1	31,5
Arvonalentumiset	1, 4		0,3
Liiketoiminnan muut kulut	3	13,7	133,4
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	24	-0,5	0,1
Liikevoitto		-27,5	41,8
Rahoitustuotot	5	0,0	0,4
Rahoituskulut	5	4,0	16,5
Tulos ennen veroja		-31,5	25,7
Tuloverot	6	2,0	-19,3
Tilikauden tulos		-29,5	6,4
Tilikauden tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		-29,5	6,4
Määräysvallattomille omistajille		0,0	0,0
Osakekohtainen tulos, laimentamaton, euroa	7	-1,25	0,17
Osakekohtainen tulos, laimennettu, euroa	7	-1,25	0,17

Konsernin laaja tuloslaskelma (IFRS)

Milj. euroa	Liite	1.1.2018–31.1.2018	1.1.2017–31.12.2017
Tilikauden tulos		-29,5	6,4
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuusperusteiset eläkevelvoitteet	23, 29		-0,6
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Muuntoerot	20, 29	0,5	-2,8
Muut laajan tuloksen erät yhteensä		0,5	-3,4
Tilikauden laaja tulos		-29,1	3,0
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		-29,1	3,0
Määräysvallattomille omistajille		0,0	0,0

Konsernin tase (IFRS)

Milj. euroa	Liite	31.12.2017	1.1.2018*	31.1.2018
VARAT				
Pitkäaikaiset varat				
Aineelliset hyödykkeet	12	126,2	126,2	126,7
Liikearvo	13	52,9	52,9	53,2
Aineettomat hyödykkeet	13	6,3	6,3	6,3
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	24	4,5	4,5	4,1
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	18	1,8	1,8	1,8
Laskennalliset verosaamiset	6	7,1	7,4	8,2
Muut pitkäaikaiset saamiset	9	0,4	0,4	0,3
		199,3	199,5	200,6
Lyhytaikaiset varat				
Vaihto-omaisuus	8	366,4	366,4	378,4
Myyntisaamiset ja muut saamiset	9	302,2	301,1	270,3
Tuloverosaamiset		1,0	1,0	1,1
Rahavarat	16	57,9	57,9	21,6
		727,5	726,4	671,4
Varat yhteensä		926,8	925,9	872,0
OMA PÄÄOMA JA VELAT				
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma				
Osakepääoma	20	34,0	34,0	34,0
Ylikurssirahasto		5,7	5,7	5,7
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		91,5	91,5	91,5
Oman pääoman ehtoiset lainat	20	34,8	34,8	
Muuntoerot	20	-21,4	-21,4	-20,9
Edellisten tilikausien voitto		168,3	173,8	173,8
Tilikauden tulos		6,4		-29,5
		319,3	318,4	254,5
Määräysvallattomien omistajien osuus	24	0,0	0,0	0,0
Oma pääoma yhteensä		319,3	318,5	254,5
Pitkäaikaiset velat				
Korolliset velat	15	114,6	114,6	113,7
Laskennalliset verovelat	6	9,0	9,0	7,9
Eläkeveloitteet	23	0,3	0,3	0,3
Varaukset	11	15,4	15,4	13,4
Muut pitkäaikaiset velat	10	0,0	0,0	0,0
		139,4	139,4	135,3
Lyhytaikaiset velat				
Korolliset velat	15	71,2	71,2	110,6
Varaukset	11	12,8	12,8	13,7
Saadut ennakkomaksut	10	126,9	126,9	139,9
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	10	256,7	256,7	217,5
Tuloverovelat		0,6	0,6	0,5
		468,1	468,1	482,2
Velat yhteensä		607,5	607,5	617,5
Oma pääoma ja velat yhteensä		926,8	925,9	872,0

* Avaava tase 1.1.2018 esitetään IFRS 9:n käyttöönotosta johtuen.

Konsernin rahavirtalaskelma (IFRS)

Milj. euroa	Liite	1.1.2018–31.1.2018	1.1.2017–31.12.2017
Liiketoiminnan rahavirta			
Tulos ennen veroja		-31,5	25,7
Oikaisut	28		
Poistot ja arvonalentumiset		1,1	31,8
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista		0,5	-0,1
Rahoitustuotot ja -kulut		4,0	16,0
Muut oikaisut		-1,1	2,9
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		-27,1	76,4
Käyttöpääoman muutos			
Lyhytaikaisten myynti- ja muiden saamisten lisäys(-)/vähennys(+)		29,8	-68,6
Vaihto-omaisuuden lisäys(-)/vähennys(+)		-11,9	-14,0
Lyhytaikaisten velkojen lisäys(+)/vähennys(-)		-25,9	13,1
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		-35,1	6,9
Maksetut korot		-4,1	-15,8
Maksetut muut rahoituskulut		-0,2	-4,6
Saadut osingot			0,7
Saadut korot		0,0	0,4
Saadut muut rahoitustuotot			0,0
Maksetut välittömät verot		-0,1	-1,3
Liiketoiminnan rahavirta		-39,6	-13,6
Investointien rahavirta			
Investoinnit aineellisiin hyödykkeisiin		-0,7	-18,3
Aineellisten hyödykkeiden luovutustulot		0,2	6,8
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin		0,0	-0,8
Luovutustulot myytävissä olevista rahoitusvaroista			0,1
Investointien rahavirta		-0,5	-12,2
Rahoituksen rahavirta			
Pitkäaikaisten lainasaamisten lisäys(-)/vähennys(+)		0,1	0,0
Lyhytaikaisten lainojen nostot	15	19,3	170,1
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	15	-15,2	-189,7
Pitkäaikaisten lainojen nostot	15	0,3	0,0
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	15	-0,2	-0,2
Rahoitusleasingvelkojen vähennys	15	-0,7	-11,8
Maksetut osingot			-15,3
Rahoituksen rahavirta		3,6	-46,9
Rahavarojen lisäys(+)/vähennys(-)			
Rahavarat tilikauden alussa		57,9	131,4
Rahavarojen muuntoero		0,2	-0,7
Rahavarat tilikauden lopussa	16	21,6	57,9

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista (IFRS)

Milj. euroa	Liite	Osake- pääoma	Yli- kurssi- rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Oman pää- oman ehtoiset lainat	Muunto- erot	Kerty- neet voitto- varat	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	Määräys- vallat- tomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2017		34,0	5,7	91,4	34,8	-18,6	186,3	333,7	0,0	333,7
Tilikauden tulos							6,4	6,4	0,0	6,4
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi										
Eläkevelvoitteet	23						-0,6	-0,6		-0,6
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi										
Muuntoerot	20					-2,8		-2,8		-2,8
Tilikauden laaja tulos yhteensä						-2,8	5,8	3,0	0,0	3,0
Oman pääoman ehtoisten lainojen korot ja kulut	20						-2,5	-2,5		-2,5
Osingot	20						-15,3	-15,3		-15,3
Osakeperusteiset maksut				0,0			0,4	0,4		0,4
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä				0,0			-17,4	-17,4		-17,4
Oma pääoma 31.12.2017		34,0	5,7	91,5	34,8	-21,4	174,7	319,3	0,0	319,3
Oma pääoma 1.1.2018		34,0	5,7	91,5	34,8	-21,4	174,7	319,3	0,0	319,3
IFRS 9 -oikaisu	14						-0,9	-0,9		-0,9
Oikaistu oma pääoma 1.1.2018		34,0	5,7	91,5	34,8	-21,4	173,8	318,4	0,0	318,5
Tilikauden tulos							-29,5	-29,5	0,0	-29,5
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi										
Muuntoerot	20					0,5		0,5		0,5
Tilikauden laaja tulos yhteensä						0,5	-29,5	-29,1	0,0	-29,1
Osakeperusteiset maksut							0,0	0,0		0,0
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä							0,0	0,0		0,0
Oman pääoman ehtoinen laina	20				-34,8			-34,8		-34,8
Oma pääoma 31.1.2018		34,0	5,7	91,5		-20,9	144,2	254,5	0,0	254,5

IFRS-konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet 31.1.2018

YHTIÖN PERUSTIEDOT

Lemminkäinen Oyj on suomalainen, Suomen lakien mukaan perustettu julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki. Yhtiön rekisteröity osoite on Salmisaarenaukio 2, 00180 Helsinki. Lemminkäinen Oyj on konsernin emoyhtiö, jonka osakkeet on listattu Nasdaq Helsinki Oy:ssä. Emoyhtiö muodostaa yhdessä tytäryhtiöidensä kanssa Lemminkäinen-konsernin (myöhemmin ”konserni” tai ”yhtiö”). Konserni tuottaa infrarakentamisen, päällystysten sekä talonrakentamisen palveluita, ja yhtiö toimii pääasiassa Suomessa, muissa Pohjoismaissa, Venäjällä ja Baltiassa.

LAATIMISPERUSTA

Konsernitilinpäätös on laadittu 31.1.2018 voimassa olevien EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) ja niistä annettujen tulkintojen (IFRIC) mukaisesti. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-standardeja täydentävien kirjanpito- ja yhteisölaainsäädännön mukaiset.

Tilinpäätöstä laadittaessa johto on joutunut tekemään tulevaisuuteen kohdistuvia kirjanpidollisia arvioita ja oletuksia sekä harkintaan perustuvia päätöksiä tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Nämä arviot ja päätökset voivat vaikuttaa raportointikaudella kirjattavien varojen, velkojen, tuottojen ja kulujen määrään sekä esitettyihin ehdollisiin eriin. Arviot ja oletukset perustuvat historialliseen kokemukseen ja muihin perusteltavissa oleviin oletuksiin, joiden katsotaan olevan järkeviä tilinpäätöksen laatimishetkellä. On mahdollista, että toteumat poikkeavat tilinpäätöksessä käytetyistä arvioista. Arviot liittyvät lähinnä:

- liikearvon arvonalentumistestauksissa tehtyihin oletuksiin,
- laskennallisten verosaamisten hyödynnettävyyteen,
- epäkurantin vaihto-omaisuuden määrään,
- epävarmojen myyntisaamisten kirjaamiseen,
- ajan kuluessa tuloutettavien rakennusprojektien täyttämistä, transaktioiden ja kokonaiskustannusten määrittämiseen sekä
- varausten todennäköisyyteen ja määrään.

Arvioita ja oletuksia sisältäviä tilinpäätökseen liittyviä erii esitetään jäljempänä kappaleessa Johdon harkinta ja arviot.

Tilinpäätös on laadittu euroina ja se esitetään vuosikertomuksessa miljoonina euroina. Vertailukauden lukuina esitetään tilikauden 2017 luvut. Liiketapahtumat on käsitelty alkuperäisten hankintamenojen perusteella lukuun ottamatta rahoitusinstrumentteja, eläkevelvoitteita, yrityshankinnoista

syntyneitä velaksi kirjattuja ehdollisia lisäkauppahintoja sekä velaksi kirjattuja vähemmistölunastusoptioita.

Hallitus hyväksyi lopputilityksen julkaistavaksi 8.3.2018. Lemminkäinen Oyj:n sekä konsernin lopputilityksen jäljennökset ovat saatavilla yhtiön verkkosivuilta viikosta 12/2018 alkaen.

TULOSLASKELMAN ESITTÄMINEN

IAS 1 Tilinpäätöksen esittäminen -standardi ei määrittele liikevoiton käsitettä. Yhtiön määritelmän mukaan liiketulos on nettosumma, joka muodostuu, kun liikevaihtoon lisätään liiketoiminnan muut tuotot ja huomioidaan valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos sekä omaan käyttöön valmistuksesta aiheutuneet kulut, vähennetään aineiden ja palveluiden käytöstä syntyneet kulut, työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut, poistot, arvonalentumiset, liiketoiminnan muut kulut sekä lisätään osuus osakkuus- ja yhteisyrityksen tuloksista. Johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan liiketulokseen muihin tuottoihin ja liiketoiminnan muihin kuluihin tai rahoituseriin liiketuloksen alapuolelle riippuen niiden käyttötarkoituksesta. Liiketoimintaan liittyvistä liiketapahtumista aiheutuvat kurssierot kirjataan vastaavien erien oikaisuksi liiketuloksen yläpuolelle. Rahoituksellisten tapahtumien kurssivoitot ja -tappiot on kirjattu rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

KONSOLIDOINTIPERIAATTEET

TYTÄRYHTIÖT

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Lemminkäinen Oyj:n sekä kaikki tytäryhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Lemminkäinen Oyj:llä katsotaan olevan yhtiössä määräysvalta silloin, kun sillä on äänimäärästä joko suoraan tai välillisesti enemmän kuin 50 % tai sillä on muutoin valta määrätä yhtiön liiketoiminnasta ja talouden periaatteista. Äänimäärään perustuva määräysvallan ehto täyttyy kaikissa konsernin tytäryhtiöissä. Tytäryhtiöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, jolloin konserni on saanut määräysvallan aina siihen asti kunnes määräysvalta lakkaa. Yrityshankinnoista välittömästi syntyvät kulut kirjataan tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin.

Konserniyhtiöiden keskinäisen osakeomistuksen eliminoinnissa käytetään hankintamenetelmää. Kauppahinta muodostuu luovutetusta vastikkeesta, määräysvallattomien omistajien osuudesta hankinnan kohteessa ja aiemmin omistetun osuuden käyvästä arvosta. Luovutettu vastike määritetään luovutettujen varojen, vastattavaksi otettujen velkojen ja konsernin liikkeeseen laskemien oman pääoman ehtoisten instrumenttien käypänä arvona. Mahdollinen ehdollinen lisäkauppahinta on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä, ja se sisältyy luovutettuun

vastikkeeseen. Se on luokiteltu joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon jokaisen raportointikauden päättämispäivänä, ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Omaksi pääomaksi luokiteltua lisäkauppahintaa ei arvosteta uudelleen. Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa kirjataan hankintakohtaisesti joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Määrä, jolla kauppahinta ylittää hankitun nettovarallisuuden käyvän arvon, merkitään taseeseen liikearvoksi. Mikäli kauppahinta on pienempi kuin tytäryhtiön hankitun nettovarallisuuden käypä arvo, erotus kirjataan laajaan tuloslaskelmaan. Määräysvallattomien omistajien omistusosuutta koskevista kiinteähintaisista symmetrisistä myynti- ja osto-optioista kirjataan käypään arvoon arvostettava rahoitusvelka. Kun yhtiöllä on tällainen optio, määräysvallattomien omistajien osuutta ei kirjata konsernin taseeseen.

Liiketoimissa määräysvallattomien omistajien kanssa noudatetaan samaa käsittelytapaa kuin toimissa konsernin omistajien kanssa. Kun määräysvallattomilta omistajilta ostetaan osakkeita, maksetun vastikkeen ja tytäryhtiön nettovarallisuudesta hankitun osuuden kirjanpitoarvon välinen erotus kirjataan omaan pääomaan. Myös voitot tai tappiot osakkeiden myynnistä määräysvallattomille omistajille kirjataan omaan pääomaan. Kun määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa, mahdollinen jäljelle jäävä osuus arvostetaan käypään arvoon ja arvonmuutos kirjataan tulosvaikutteisesti. Tämä käypä arvo toimii alkuperäisenä kirjanpitoarvona, kun jäljelle jäävää osuutta myöhemmin käsitellään osakkuusyhtiönä, yhteisyrityksenä tai rahoitusvaroina. Lisäksi asianomaisesta yhtiöstä aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattuja määriä käsitellään vastaavasti samalla tapaa kuin konserni olisi suoraan luovuttanut niihin liittyvät varat ja velat. Tämä tarkoittaa, että aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjatut määrät siirretään tulosvaikutteisiksi.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, realisoitumattomat sisäiset katteet, sisäiset saamiset ja velat sekä sisäinen osingonjako on eliminoitu konsernitilinpäätöksen yhdistelyssä. Tilikauden voiton jakautuminen emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään tuloslaskelmassa. Taseessa määräysvallattomien omistajien osuus sisältyy konsernin oman pääoman yhteismäärään.

YHTEISET TOIMINNOT

Yhteisen toiminnon osapuolilla on järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia veloitteita. Yhtiön työyhteisliittymät on luokiteltu yhteisiksi toiminnoiksi, koska konsernilla on niissä yhteinen määräysvalta toisen osapuolen kanssa eivätkä ne ole erillisiä juridisia yksiköitä. Konsernitilinpäätökseen yhdistetään yhtiön sopimusperusteinen osuus työyhteisliittymien varoista, veloista, tuotoista ja kuluista. Yhtiön allianssihankeita ei ole luokiteltu yhteisiksi toiminnoiksi, koska tosiasiallista yhteistä määräysvaltaa ei katsota muodostuvan. Tilaajalla on aina lopullinen oikeus päättää hankkeen jatkamisesta. Allianssihankeet käsitellään ajan kuluessa tuloutettavina rakennusprojekteina.

OSAKKUUS- JA YHTEISYRITYKSET

Osakkuusyhtiöt ovat yhtiöitä, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, muttei määräysvaltaa tai yhteistä määräysvaltaa. Tyypillisesti huomattavan vaikutusvallan katsotaan syntyvän silloin kun konsernilla on 20 prosenttia tai enemmän yrityksen äänivallasta, mutta ei määräysvaltaa. Yhteisyrityksiksi luokitellaan yritykset, joissa konsernilla on yhteinen määräysvalta toisen osapuolen kanssa ja merkityksellisiä toimintoja koskevat päätökset vaativat molempien osapuolien hyväksynnän. Luokittelua tehdessään yhtiön johto arvioi järjestelyn tosiasiallisen päätösluonteen sekä sopimukseen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet.

Osakkuus- ja yhteisyritykset yhdistellään konsernitilinpäätöksessä pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Pääomaosuusmenetelmässä konsernin tuloslaskelmaan sisällytetään konsernin omistusosuutta vastaava osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta. Vastaavasti taseessa esitetään osakkeiden arvoa osuus osakkuus- ja yhteisyritysten omista pääomista, mukaan lukien niiden hankinnasta aiheutuneet liikearvot. Mikäli konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyrityksen tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon ja sen ylittävät tappio-osuuksia ei huomioida, ellei konsernilla ole velvoitteita osakkuus- ja yhteisyritykseen liittyen. Konsernin ja sen osakkuus- ja yhteisyritysten välisistä liiketoimista ja käyttömaisyhteisyyksistä syntyneet realisoitumattomat myyntivoitot eliminoidaan omistusosuuden suhteessa. Eliminoitu myyntivoitto tuloutetaan sen realisoituessa. Saatu osinko eliminoidaan konsernin tuloksesta ja osakkeiden kirjanpitoarvosta.

SEGMENTTIRAPORTOINTI

Esitettävät toimialatiedot perustuvat sisäiseen, ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle toimitettavaan segmenttiraportointiin. Lemminkäinen-konsernin ylin operatiivinen päätöksentekijä on Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtaja. Segmenttiraportoinnissa esitetään liikevaihto, poistot, liikevoitto sekä sidottu pääoma. Yhtiön raportoima sidottu pääoma muodostuu aineellisista hyödykkeistä, liikearvosta, muista aineettomista hyödykkeistä sekä nettokäyttöpääomasta. Nettokäyttöpääoma sisältää vaihto-omaisuuden, lyhytaikaiset myynti- ja muut saamiset, varaukset, lyhytaikaiset osto- ja muut velat sekä tuloverosaamiset ja -velat. Segmenteille allokoitussa nettokäyttöpääomassa ei kuitenkaan raportoida henkilöstökulujaksotuksia, korkojaksotuksia, johdannaisiin liittyviä jaksotuksia eikä välittömien ja välillisten verojen jaksotuksia. Nämä esitetään erikseen segmenteille kohdistamattomina erinä. Luvut raportoidaan johdolle tuhannen euron tarkkuudella.

Raportoitavat segmenttitiedot on laadittu samoja laatimisperiaatteita noudattaen kuin konsernitilinpäätös lukuun ottamatta lopetetuiksi toiminnoiksi luokiteltuja erä, joita ei eritellä segmenttiraportoinnissa.

Konsernin sisäiset liiketoimet hinnoitellaan markkinaehtoperiaatteen mukaisesti. Siirtohinnoittelumenetelmän käytetään pääasiassa kustannusvoittolisämenetelmää, jossa tuotteen tai

palvelun hinta määritellään lisäämällä aiheutuviin kustannuksiin tarkoituksenmukainen voittolisä.

MYYTÄVÄNÄ OLEVAT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Yhtiöllä ei ollut tilikauden 2018 aikana eikä vertailuvuoden lopussa myytävänä oleviksi luokiteltavia pitkäaikaisia omaisuuseriä tai lopetettuja toimintoja.

ULKOMAANRAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Konsernitiilin päätös esitetään euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämismuuttua. Konserniyhtiöiden tulosta ja taloudellista asemaa koskevat luvut on alun perin käsitelty kunkin konserniyhtiön toimintaympäristön valuutassa. Nämä toiminnalliset valuutat vastaavat paikallisessa toimintaympäristössä pääasiallisesti käytettyjä valuuttoja. Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat on muunnettu toimintavaluutan määräisiksi tapahtumapäivien kursseilla. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muunnettu tilinpäätöspäivän kurssiin. Liiketoimintaan liittyvistä liiketapahtumista aiheutuvat kurssierot on kirjattu vastaavien erien oikaisuksi liiketuloksen yläpuolelle. Rahoituksellisten tapahtumien kurssivoitot ja -tappiot on kirjattu rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Euroalueen ulkopuolisten konserniyhtiöiden tuloslaskelmat on muunnettu euroiksi raportointikauden keskikursseja käyttäen. Tase-erät sekä laajan tuloslaskelman erät muunnetaan euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttakursseja. Muuntoerot, jotka syntyvät tuloslaskelman ja taseen muuntamisesta eri kursseilla, sekä euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden hankintamenojen eliminoinneista, on kirjattu omaan pääomaan, ja ne sisältyvät muihin laajan tuloslaskelman eriin. Kun ulkomaan valuutassa toimivasta tytäryhtiöstä tai liiketoiminnasta luovutaan, omaan pääomaan kertynyt muuntoero kirjataan tulosvaikutteisesti osana luovutusvoittoa tai -tappiota.

Euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden hankinnasta syntyvät liikearvot ja kyseisten tytäryhtiöiden varojen ja velkojen oikaisu käyppiin arvoihin on käsitelty kyseisten tytäryhtiöiden varoina ja velkoina ja muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen.

RAHOITUSVARAT

Konserni on soveltanut IFRS 9 Rahoitusinstrumentit –standardia 1.1.2018 alkaen takautuvasti. Siirtymäsääntöjen mukaisesti vertailulukua ei ole oikaistu ja vertailutiedot ovat konsernin aiemmin noudattamien tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden mukaisia.

Rahoitusvarat kirjataan kirjanpitoon selvityspäivänä. Konserni luokittelee rahoitusvarat alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin arvostusryhmiin: jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat rahoitusvarat, käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat ja muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu

rahoitusvarojen hallinnoinnissa käytettävästä liiketoimintamallista sekä rahavirtoja koskevista sopimusehdoista. Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun oikeus sopimusperusteisiin rahavirtoihin on lakannut ja kun rahoitusvaraan liittyvät olennaiset riskit ja edut ovat siirtyneet konsernin ulkopuolelle.

KÄYPÄÄN ARVOON TULOSVAIKUTTEISESTI ARVOSTETTAVAT RAHOITUSVARAT

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin kuuluvat kaikki johdannaissojimat, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Tällaisia johdannaissojimat ovat konsernin valuutta-, korko- ja hyödykejohdannaiset. Johdannaiset kirjataan käypään arvoon perustuen markkinoilla noteerattuihin hintoihin ja yleisesti hyväksytyihin arvostusmalleihin. Käyvän arvon muutokset kirjataan johdannaisen käyttötarkoituksen mukaisesti joko liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin tai rahoituseriin.

KÄYPÄÄN ARVOON MUIDEN LAAJAN TULOKSEN ERIEN KAUTTA ARVOSTETTAVAT RAHOITUSVARAT

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joita pidetään hallussa sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämistä ja rahoitusvarojen myyntiä varten, ja joiden rahavirrat ovat yksinomaan pääoman ja koron maksua. Tämä sisältää konsernin lyhytaikaisia rahamarkkinasijoituksia. Käyvän arvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin lukuun ottamatta arvonalentumistappioita sekä efektiivisen koron menetelmällä kirjattuja korkotuottoja ja valuuttakurssieroja, jotka kirjataan tulosvaikutteisesti rahoituseriin.

Tähän ryhmään sisältyvät myös konsernin oman pääoman ehtoiset sijoitukset kiinteistö- ja asunto-osakkeisiin sekä muihin osakkeisiin. Näiden sijoitusten osingot kirjataan tuloslaskelmaan rahoitustuottoihin. Käyvän arvon muutokset oman pääoman ehtoista sijoituksista esitetään muissa laajan tuloksen erissä, eikä niitä siirretä myöhemmin tulosvaikutteisiksi, kun sijoitus kirjataan pois taseesta.

JAKSOTETTUUN HANKINTAMENOON ARVOSTETTAVAT RAHOITUSVARAT

Jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia erä, joita pidetään sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi ja joiden rahavirrat ovat yksinomaan pääoman ja koron maksua. Tähän ryhmään sisältyvät myös konsernin taseen myyntisaamiset ja muut saamiset. Ryhmän rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon lisättynä transaktiokuluilla ja arvostetaan jaksotettuun hankintamenoan efektiivisen koron menetelmällä. Voitto tai tappio jaksotettuun hankintamenoan arvostettavasta rahoitusvarasta kirjataan tulosvaikutteisesti, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai sen arvo alentuu.

RAHAVARAT

Rahavarat koostuvat käteisvaroista, pankkitilien saldoista ja likvideistä rahamarkkinasijoituksista, joiden alkuperäinen maturiteetti on enintään kolme kuukautta. Rahavarat kuuluvat ryhmään jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat rahoitusvarat.

RAHOITUSVAROJEN ARVONALENTUMINEN

Rahoitusvarojen arvonalentumismalli perustuu odotettavissa oleviin luottotappioihin, joissa asiakkaan luottoriski on huomioitu. Odotettujen luottotappioiden yksinkertaistettua menettelyä sovelletaan myyntisaamisiin ja IFRS 15:n mukaisiin asiakassopimuksiin perustuviin omaisuuseriin, jolloin odotetut luottotappiot näistä omaisuuseristä kirjataan historiatietoon perustuen oikaisten tulevaisuuden näkymillä.

Lisäksi konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko objektiivista näyttöä jonkin rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvonalentumisesta. Mikäli arvonalentumisesta on perusteltua näyttöä, arvioidaan rahoitusvarasta kerrytettävissä oleva rahamäärä, joka on erän käypä arvo, ja kirjataan arvonalentumistappio siltä osin kuin kirjanpitoarvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän. Arvonalentumistappiot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet, konkurssin todennäköisyys, maksujen laiminlyönti tai maksusuorituksen viivästyminen yli 90 päivää ovat näyttöä rahoitusvaran mahdollisesta arvonalentumisesta.

RAHOITUSVELAT

Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon selvityspäivinä käypään arvoon transaktiokustannuksilla vähennettyinä. Myöhemmin kaikki rahoitusvelat, johdannaisinstrumentteja lukuun ottamatta, arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoon.

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin kuuluvat kaikki ne johdannaissopimukset, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Tällaisia johdannaissopimuksia ovat konsernin valuutta-, korko- ja hyödykejohdannaiset. Johdannaiset kirjataan käypään arvoon perustuen markkinoilla noteerattuihin hintoihin ja yleisesti hyväksytyihin arvostusmalleihin. Käyvän arvon muutokset kirjataan johdannaisten käyttötarkoituksen mukaisesti joko liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin tai rahoituseriin.

Rahoituslimiittien järjestelypalkkiot kirjataan ennakkomaksuksi maksuvalmiuspalvelusta ja jaksotetaan kuluksi limiitin voimassaoloajalle.

Konsernilla on sekä pitkä- että lyhytaikaisia rahoitusvelkoja, ja ne voivat olla korollisia tai korottomia. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niihin liittyvät veloitteet ovat lakanneet.

JOHDANNAISINSTRUMENTIT JA SUOJAUSLASKENTA

Johdannaiset kirjataan alun perin hankintahetkellä käypään arvoon taseeseen, minkä jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon jokaisena raportointipäivänä. Käyvän arvon muutoksista aiheutuviin kirjauksiin vaikuttaa se, onko johdannainen määritelty suojauslaskennan mukaiseksi suojausinstrumentiksi vai ei ja minkä luonteista erää instrumentti suojaa. Konserni ei ole soveltanut suojauslaskentaa raportointi- tai vertailukaudella.

Omaan pääomaan aiemmin kertyneet käyvän arvon muutokset siirretään tuloslaskelmaan niillä kausilla, jolloin suojauskohde vaikuttaa tulokseen.

Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, arvostetaan käypään arvoon ja kirjataan lyhytaikaisiksi varoiksi tai veloiksi. Näiden johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan niiden käyttötarkoituksen mukaisesti joko liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin tai rahoituseriin.

TULOUTUS

ASIAKASSOPIMUKSISTA JOHTUVIEN MYYNTITUOTTOJEN TULOUTUS

Lemminkäinen esittää liikevaihdossa asiakassopimuksista saadut myyntituotot välillisillä veroilla ja alennuksilla vähennettynä. Asiakkaalta saatavaksi odotettu transaktiohintaa, sisältäen muuttuvat osuudet kuten sakot ja työsuoritteisiin perustuvat lisäpalkkiot arvioidaan projektin alkaessa. Muuttuvan transaktiohinnan määrä tai osa siitä huomioidaan myyntituottojen tuloutuksessa kuitenkin vain siihen asti kun on todennäköistä, ettei kirjattujen myyntituottojen määrään jouduta tekemään merkittävää peruutusta, kun muuttuvaan transaktiohintaan liittyvä epävarmuustekijä myöhemmin poistuu. Arvioitu transaktiohintaa päivitetään jokaisen raportointikauden lopussa. Lemminkäisellä ei ole sopimuksen saamisesta aiheutuvia lisäkuluja. Kaikki kulut, jotka syntyvät ennen sopimuksen saamista, kirjataan kuluksi. Joissakin asiakassopimuksissa asiakkaan suorittaman maksun ja yhtiön työsuoritteiden luovuttamisen välissä on ajallisesti merkittävä ero. Lemminkäinen soveltaa käytännön apukeinoa eikä oikaise luvuttua vastikemäärää rahoituskomponentin vaikutuksilla, kun työsuoritteiden luovutuksen ja maksun välissä odotetaan olevan enintään vuoden pituinen aika. Merkittävä rahoituskomponentti kirjataan, mikäli 12 kuukauden rahoituspositio ylittyy ja vuoden keskimääräinen rahoituskorko on sopimuksen kannalta merkittävä. Muilta osin maksupostit seuraavat pääosin etenemää.

Myyntituottojen tuloutus tapahtuu pääosin suoritevelvoitteittain olennaisuuteen perustuen ja transaktiohintaa kohdennetaan suoritevelvoitteille erillismyyntihintoihin perustuen, mikäli sopimukseen liittyy enemmän kuin yksi suoritevelvoite. Useita sopimukseen liittyviä suoritevelvoitteita on lähinnä Suomen talonrakentaminen -segmentissä, jossa asiakassopimus voi kattaa usean erillisen rakennuksen rakentamispalvelun sekä elinkaarihankkeissa ylläpitopalvelun. Mikäli Lemminkäinen on sitoutunut lakia tai yleisiä ehtoja pidempiin takuuajoihin, tavanomaisen takuun ylittävää osuutta erotetaan tuloutuksessa omaksi suoritevelvoitteeksi, ja siihen liittyvä osuus transaktiohinnasta tuloutetaan vasta palvelun toteutuessa. Lemminkäisellä on yksittäisiä yleiset ehdot ylittäviä arvoltaan vähäisiä takuuajokoja, joita yhtiö ei olennaisuusarvioon perustuen ole käsitellyt erillisinä suoritevelvoitteina. Normaalit lakisääteiset takuut käsitellään varauksena, jotka on kuvattu tarkemmin kappaleessa Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat. Sopimusmuutokset ovat lisä- ja muutosprojekteja, jotka käsitellään osana alkuperäistä sopimusta, jolloin pääsääntöisesti niistä ei tule erillistä suoritevelvoitetta. Lemminkäisen olennaisuusrajan perusteella määräytyy, muodostuuko erillistä suoritevelvoitetta lisä- tai muutostyöstä. Myyntituottojen tuloutushetki perustuu

tavaran tai palvelun määräysvallan siirtymiseen asiakkaalle. Lemminkäisellä on sekä ajan kuluessa että yhtenä ajankohtana tuloutettavia myyntituottoja.

PÄÄLLYSTYS

Tuloutus ajan kuluessa

Päällystystöissä ajan kuluessa tuloutuksen kriteeri toteutuu aina, koska palvelu toteutetaan asiakkaan omistamalle maa-alueelle, toisin sanoen asiakkaalla on määräysvalta omaisuuserään, johon päällystystyö suoritetaan. Pitkäaikaisten päällystystyöhankeiden tuloutus ajan kuluessa tapahtuu joko panokseen tai tuotokseen perustuen. Panokseen perustuva täyttämistasteen määrittäminen perustuu toteutuneisiin kustannuksiin suhteessa arvioituihin kokonaiskustannuksiin. Tuotokseen perustuva täyttämistasteen määrittäminen perustuu toteutuneisiin yksiköihin, esimerkiksi tuotettuihin asfalttimassatonneihin suhteessa arvioituihin kokonaistonneihin, tai vaiheperusteisesti toteutuneiden vaiheiden suhteessa koko päällystystyöhankeeseen vaiheisiin. Lyhytaikaiset päällystystyöt tuloutetaan ajan kuluessa vaiheperusteisesti eli tuotokseen perustuen. Yksittäisiä pitkäaikaisia hankkeita lukuun ottamatta päällystystyöt ovat lyhytaikaista työtä.

Asiakkaan maa-alueella tehtävä kiviainesten louhinta- ja murskauspalvelu tuloutetaan ajan kuluessa asiakkaan saadessa ja kuluttaessa saman tien hyödyn suoritusta louhinnasta ja murskauksesta. Palvelu tuloutetaan tuotokseen perustuvalla menetelmällä. Louhinta- ja murskauspalvelun elinkaari on suhteellisen lyhyt.

Tuloutus yhtenä ajankohtana

Lemminkäinen harjoittaa kiviainesten ja asfalttimassan tuotantoa ja myyntiä. Yhtiö tulouttaa valmistaiden myynnin yhtenä ajankohtana, kun tuotteen määräysvalta siirtyy asiakkaalle eli tuotteen luovutushetkellä.

TALONRAKENNUS- JA INFRAPROJEKTIEIN TULOUTUS

Tuloutus ajan kuluessa

Talonrakennus- tai infraprojekti tuloutetaan ajan kuluessa, mikäli asiakkaalla on määräysvalta omaisuuserään, johon rakentamispalvelu suoritetaan, tai rakentamispalvelusta ei synny omaisuuserää, jolle Lemminkäisellä olisi vaihtoehtoisia käyttöä ja Lemminkäisellä on täytäntöön pantavissa oleva oikeus saada maksu tarkasteluhetken mennessä tuotetusta suoritteesta. Ajan kuluessa tulouttamisen kriteerit täyttyvät useimmissa Lemminkäisen talonrakennus- ja infraprojekteissa. Lemminkäinen käyttää panokseen perustuvaa menetelmää talonrakentamis- ja infrapalveluiden täyttämistasteen mittaamisessa. Täyttämistaste lasketaan toteutuneiden kustannusten suhteena arvioituihin kokonaiskustannuksiin. Jos täyttämistasteen määrittäminen ei jossain tilanteessa ole mahdollista ja menot odotetaan saatavan katetuiksi, kirjataan myyntituottoja vain siihen määrään asti kuin on syntyneitä menoja. Mikäli on todennäköistä, että tilauskantaan sisältyvän projektin valmiiksi saamiseen tarvittavat kokonaiskustannukset ylittävät hankkeesta saatavan transaktiohinnan, odotettavissa oleva ennakoitu tappio kirjataan varauksena kuluksi. Jos sopimuksen laskutus on raportointihetkellä pienempi kuin projektin täyttämistasteen perusteella kirjattavat myyntituotot, esitetään erotus

sopimukseen perustuvana omaisuuserän taseen myyntisaamiset ja muut saamiset –erässä kohdassa projektitulosaamiset. Jos sopimuksen laskutus on raportointihetkellä suurempi kuin projektin täyttämistasteen perusteella kirjattavat myyntituotot, esitetään erotus sopimukseen perustuvana velkana taseen ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat –erän kohdissa saadut ennakoit ja projektikulut. Talonrakentamisen liikekohteiden mahdolliset vuokravastuuvaihtoehdot huomioidaan muuttuvana vastikkeena osana transaktiohintaa ja vuokravastuuvaihtoehtojen määrää sekä todennäköisyyttä arvioidaan projektin edetessä.

Elinkaarihankeissa Lemminkäinen rakentaa tai perusparantaa palvelujen tuottamisessa käytettävän kohteen, kuten koulun tai tiestön, ja ylläpitää sitä sopimuskauden ajan. Ylläpidon sopimuskausi on tyypillisesti 25 vuotta. Rakentamis- tai perusparantamispalveluista ja ylläpitovaiheista saamansa myyntituotot yhtiö tulouttaa ajan kuluessa erillisinä suoritevelvoitteina.

Tuloutus yhtenä ajankohtana

Lemminkäinen harjoittaa asfalttimassan tuotantoa ja myyntiä infraprojekti-segmentissä Baltian maissa. Yhtiö tulouttaa valmistaiden myynnin yhtenä ajankohtana, kun tuotteen määräysvalta siirtyy asiakkaalle eli tuotteen luovutushetkellä.

Omaperusteiset talonrakennusprojektit, joissa ajan kuluessa tulouttamisen kriteerit eivät täyty, tuloutetaan yhtenä ajankohtana määräysvallan siirtyessä asiakkaalle eli kohteen valmistuttua asiakkaalle luovuttamisen hetkellä. Valmistuneesta hankkeesta tuloutetaan myyntiastetta vastaava osuus.

Mikäli tonntti myydään ilman rakentamispalvelua, myyntituotot tuloutetaan yhtenä ajankohtana määräysvallan siirtyessä ostajalle.

IFRS 15:N KÄYTTÖÖNOTTO

Lemminkäinen otti käyttöön IFRS 15 –standardin 1.1.2018 takautuvasti hyödyntäen kaikkia käytössä olevia apukeinoja. Takautuvan soveltamisen johdosta yhtiö oikaisi myös vertailukauden liitetiedot IFRS 15:n mukaisiksi.

Yhtiö ei oikaissut tilikauden 2017 aikana kokonaan toteutettuja sopimuksia. Lisäksi, yhtiö ei oikaissut käyttöönottohetkellä kokonaan toteutettuja sopimuksia, päättyvien sopimusten muutuvaa vastiketta vertailukausilta eikä uudelleen arvioinut ennen siirtymäkauden alkua tehtyjä sopimusmuutoksia. Yhtiö huomioi sopimusmuutosten yhteenlasketun vaikutuksen määritellään transaktiohintaa, täyttämättömiä ja täytettyjä suoritevelvoitteita sekä transaktiohinnan allokoidusta suoritevelvoitteille. Yhtiö ei esitä täyttämättömille suoritevelvoitteille allokoidun transaktiohinnan määrää vertailukaudelta eli 31.12.2017 eikä tarkempaa kuvausta niiden täyttämisestä. IFRS 15:n käyttöönotto ei aiheutanut oikaisuja vertailukauden avaavan taseen voittovaroihin.

KORKOJEN JA OSINKOJEN TULOUTUS

Korkotuotot kirjataan ajan kulumisen perusteella efektiivisen koron menetelmällä. Osingot tuloutetaan, kun oikeus niiden saamiseen on syntynyt.

PITKÄAIKAISET VARAT

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Aineelliset hyödykkeet on arvostettu taseessa poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenoon. Aineelliset hyödykkeet poistetaan tasapoistoin taloudellisen vaikutusajan kuluessa siitä alkaen kun ne ovat valmiita käytettäväksi. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Aineellisten hyödykkeiden arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat seuraavat:

- Rakennukset ja rakennelmat 10–40 vuotta
- Koneet ja kalusto 3–15 vuotta
- Kiviainesalueet poistetaan käytön mukaan (substanssipoisto)
- Muut aineelliset hyödykkeet 10 vuotta

Normaalit kunnossapito- ja korjauskustannukset kirjataan kuluksi niiden syntymishetkellä. Merkittävät parannus- tai lisäinvestoinnit kirjataan osaksi omaisuuserän hankintamenoa ja poistetaan päähyödykkeen jäljellä olevana taloudellisena vaikutusaikana, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu yhtiön hyväksi. Aineellisten hyödykkeiden poistamisista ja luovutuksista syntyvät myyntivoitot esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa ja tappiot liiketoiminnan muissa kuluissa. Yhtiö kirjaa aineellisten hyödykkeiden hankintojen korkomenot kuluksi, ellei kyseessä ole vieraan pääoman aktivoiminnan ehdot täyttävä omaisuuserä, jolloin ne aktivoidaan hankintamenoksi.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineeton hyödyke merkitään taseeseen, kun sen hankintameno on määriteltävissä luotettavasti ja on todennäköistä, että hyödykkeestä aiheutuva taloudellinen hyöty koituu yhtiön hyväksi.

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenoista, joka ylittää konsernin osuuden hankitun tytäryhtiön tai liiketoiminnan yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöitävissä olevasta nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin yritysliiketoiminnalle.

Liikearvosta ei tehdä poistoja, vaan sen mahdollinen arvonalentuminen testataan vuosittain sekä aina, jos viitteitä arvonalentumisesta ilmenee. Liikearvot on arvonalentumistestauksessa kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvo kirjataan tilinpäätökseen alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä mahdollisella arvonalentumisella, joka merkitään tuloslaskelmaan kuluksi.

Aineettomat oikeudet

Aineettomiin oikeuksiin kuuluvat ohjelmistojen käyttöoikeusmaksut, maankäyttöoikeudet sekä muun muassa patentit ja lisenssit sekä näihin kohdistuvat ennakkomaksut. Aineettomat oikeudet on kirjattu taseessa alkuperäiseen hankintamenoon ja poistetaan niiden taloudellisena vaikutusaikana. Korkomenot kirjataan kuluksi,

ellei kyseessä ole vieraan pääoman aktivoiminnan ehdot täyttävä omaisuuserä, jolloin ne aktivoidaan osaksi hankintamenoa. Aineettomien oikeuksien poistoajat ovat seuraavat:

- Ohjelmistojen käyttöoikeusmaksut 5 vuotta
- Muut aineettomat oikeudet 5–10 vuotta

Muut aineettomat hyödykkeet

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin lasketaan muut menot, jotka eivät kohdistu aineellisiin hyödykkeisiin ja joiden vaikutusaika on pidempi kuin vuosi. Muista aineettomista hyödykkeistä saadaan niiden taloudellisena vaikutusaikana vastaista taloudellista hyötyä, joka voi syntyä tuottojen tai kustannussäästöjen kautta. Muita aineettomia hyödykkeitä ovat lähinnä vuokrakiinteistöihin tehdyt perusparannusmenot.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimus- ja kehitysmenot kirjataan kuluksi sen tilikauden aikana, jolloin ne syntyvät lukuun ottamatta kehitysmenoja, jotka täyttävät IAS 38 –aktiointikriteerit. Konsernissa ei ole toistaiseksi katsottu, että aktiointikriteerit olisivat täyttyneet.

SAADUT AVUSTUKSET

Valtiolta tai muulta julkiselta taholta saadut avustukset kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin samaan aikaan kulujen kirjauksen kanssa. Investointiavustukset vähennetään asianomaisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintamenoista.

ARVONALENTUMISET

Omaisuuserien tasearvoja arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisten arvonalentumisten selvittämiseksi. Jos arvonalentumiseen viittaavia tekijöitä ilmenee, arvioidaan omaisuuserän kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonlennus kirjataan, jos tasearvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän. Omaisuuserän kerrytettävissä oleva rahamäärä on joko käypä arvo, josta on vähennetty luovutuksesta aiheutuvat menot, tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvoa määritettäessä arvioidut vastaiset rahavirrat diskontataan nykyarvoonsa diskonttokoroilla, jotka kuvastavat rahan aika-arvoa ja omaisuuserään liittyviä erityisriskejä. Diskonttaustekijänä käytetään oman ja vieraan pääoman painotettua keskimääräistä kustannusta (WACC, Weighted Average Cost of Capital), jossa huomioidaan riskitön korkotaso, epälikvidisyyspremio, markkinoiden tuotto-odotus, toimialakohtainen beta-arvo, maariski ja vieraan pääoman korkotaso korkomarginaali huomioiden. Näitä tekijöitä painotetaan diskonttokoron määrittelyssä toimialan keskimääräisen tavoitepääomarakenteen mukaan. Mikäli kerrytettäviä vastaisia rahavirtoja ei kyetä laskemaan yksittäisen omaisuuserän osalta, määritetään kerrytettävissä oleva rahamäärä sille rahavirtaa tuottavalle yksikölle, johon kyseinen omaisuuserä kuuluu. Arvonlennus kirjataan tuloslaskelmaan.

Liikearvot testataan arvonalentumisten varalta kerran vuodessa ja aina kun siihen päätellään olevan tarvetta. Liikearvot kohdistetaan johdonmukaisella tavalla rahavirtaa tuottaville yksiköille. Rahavirtaa tuottavan yksikön liiketoiminnasta kerrytettävissä oleva rahamäärä perustuu arvonalennustesteissä käyttöarvolaskelmiin, joissa käytettyjen ennustettujen rahavirtojen perustana ovat yhtiön

johdon vahvistamat tietyn aikajakson kattavat tulossuunnitelmat sekä muut perusteltavissa olevat arviot toimialan ja rahavirtaa tuottavan yksikön tulevaisuudennäkymistä.

Muista omaisuuseristä kuin liikearvosta kirjatut arvonalentumistappiot peruutetaan, jos on tapahtunut muutos arvioissa, joita on käytetty määrittäessä omaisuuseristä kerryttävissä olevaa rahamäärää. Peruutus tapahtuu korkeintaan siihen määrään asti, joka omaisuuserälle olisi määrätty kirjanpitoarvoksi poistoilla vähennettynä, jos siitä ei olisi aikaisempina vuosina kirjattu arvonalentumistappiota.

VUOKRASOPIMUKSET, JOISSA KONSERNI ON VUOKRALLE OTTAJANA

Vuokrasopimukset, jotka koskevat aineellisia hyödykkeitä ja joissa konsernille siirtyä olennainen osa omistukselle ominaisista eduista ja riskeistä, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimukset esitetään varoina käyttöomaisuuden määränä, joka on yhtä suuri kuin hyödykkeen käypä arvo sopimuksen alkamisajankohtana, tai sitä alempana vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastaava velka esitetään pitkäaikaisissa ja lyhytaikaisissa korollisissa rahoitusveloissa.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokratuista omaisuuseristä tehdään poistot kyseisen hyödykeryhmän taloudellisenä vaikutusaikana tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Mahdolliset arvonalentumiset kirjataan kyseisen omaisuuserän vähennykseksi. Vuotuiset leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen vuokra-aikana siten, että jäljellä olevalle velalle muodostuu kullakin kaudella samansuuruinen korkoprosentti.

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokranantajalle, käsitellään muina vuokrasopimuksina. Muiden vuokrasopimusten mukaiset maksut käsitellään vuokratuloina ja ne jaksotetaan kuluksi vuokra-ajalle. Mikäli vuokrasopimuksesta ei odoteta saatavan vastaista taloudellista hyötyä, kirjataan sopimuksen mukaisten vähimmäisvuokrien määrä kuluksi.

VAIHTO-OMAISUUS

Konsernin vaihto-omaisuus koostuu muun muassa Suomen talonrakentaminen -segmentin keskeneräisistä ja valmiista liikekiinteistö- ja asuntokohteista sekä maa-alueista ja kiinteistöistä. Päälystys-segmentin kiviainesvarastot sisältyvät valmisteesiin ja tavarihin. Asfalttimassan valmistuksessa käytettävät raaka-aineet kuten bitumi sisältyvät aineisiin.

Aineiden ja tarvikkeiden arvo määritetään FIFO-menetelmää (first-in, first-out) käyttäen. Hankintameno sisältää osto- ja muut menot, jotka ovat aiheutuneet vaihto-omaisuuden saattamisesta tilinpäätöshetken sijaintipaikkaan. Hankintamenoon ei kohdisteta myynnin kustannuksia.

Tontit ovat maa-alueita, joiden hankintameno koostuu niiden alkuperäisestä hankintamenosta sekä kehittämiskustannuksista,

mikäli niiden katsotaan parantavan maa-alueen arvoa.

Keskeneräiset asunto- sekä liikekiinteistökohteet ovat konsernin omaperusteisia kohteita, joiden vaihto-omaisuuden hankintameno koostuu kuluksi kirjaamattomista rakennuskustannuksista sekä mahdollisesta tonttikustannuksesta. Rahoituksen kustannuksia kohdistetaan hankintamenoon vain jos kyseessä on hanke, joka täyttää vieraan pääoman menojen aktivoimisen ehdot.

Valmiit huoneistot sekä liikekiinteistöt ovat valmistuneiden kohteiden myymättömiä osuuksia.

Valmisteesiin ja tavarihin sisältyvien kiviainestuotteiden hankintamenoon sisällytetään välittömät tuotannon palkat, muut välittömät valmistusmenot sekä osuus tuotannon yleiskustannuksista. Hankintameno määritetään painotetun keskihinnan menetelmää käyttäen.

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alempana nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liike-toiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot. Vaihto-omaisuuserien kirjanpitoarvo ei alenneta niiden hankintamenoa pienemmäksi, jos valmiit tuotteet, joihin ne tulevat sisällyttämään, odotetaan myytävän vaihto-omaisuuserien hankintamenoja vastaavaan tai sen ylittävään hintaan.

OMAPERUSTEISTEN TALONRAKENNUSPROJEKTtien KÄSITTELY

Omaperusteisiin kohteisiin sitoutuneet menot aktivoidaan vaihto-omaisuuteen. Rakenteilla oleviin kiinteistöihin liittyvät velat ja ennakkomaksut sisältyvät lyhytaikaisiin velkoihin. Keskeneräisten asuntokohteiden myymätöntä osaa vastaava osa nostetuista lainoista sekä valmiisiin myymättömiin huoneistoihin kohdistuvat lainaosuudet esitetään lyhytaikaisissa korollisissa veloissa.

TYÖSUHDE-ETUUDET

ELÄKEVELVOITTEET

Lemminkäisen konserniyhtiöiden eläkejärjestelyt ovat pääsääntöisesti maksupohjaisia järjestelyjä. Maksupohjaisten eläkejärjestelyiden maksut suoritetaan eläkevakuutusyhtiöille, jonka jälkeen konsernilla ei ole enää muita maksuvelvoitteita. Maksupohjaisista eläkejärjestelyistä suoritettavat maksut kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jolle ne kohdistuvat. Muut kuin maksupohjaiset eläkejärjestelyt ovat etuusperusteisia eläkejärjestelyjä. Siltä osin kuin etuuspohjaisesta eläkejärjestelystä aiheutuu eläkevelvoite, siitä on kirjattu eläkevastuuvelka. Jos etuuspohjaisesta eläkejärjestelystä aiheutuu saaminen, se kirjataan taseen siirtosaamiisiin.

Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvan veloitteen määrä perustuu riippumattomien vakuutusmatemaatikkojen vuosittaisiin laskelmiin, joissa käytetään ennakoitua etuoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää. Eläkeveloitteen määrä on laskettu

vähentämällä tulevien eläkeveloitteiden nykyarvosta eläkejärjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo. Etuuspohjainen eläkekulu koostuu työsuoritukseen perustuvasta menosta ja se kirjataan henkilöstökuluihin henkilöiden työssäolojalle. Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden nettokorot kirjataan rahoituseriin. Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan laajan tuloslaskelman kautta eläkevelan tai -saamisen muutokseksi.

Yhtiön eläkeveloitteet eivät ole yhtiön tilinpäätöksen kannalta olennaisia.

OSAKEPALKITSEMISJÄRJESTELMÄ

Konsernilla on käytössä osakepohjainen palkitsemisjärjestelmä. Osakepalkkiot arvostetaan niiden myöntämispäivän mukaiseen Lemminkäisen osakkeen käypään arvoon ja ne jaksotetaan kuluksi ansainta- ja sitouttamiskausille. Osakepalkitsemisesta kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa.

VARAUKSET, EHDOLLISET VELAT JA EHDOLLISET VARAT

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisempaan tapahtumaan perustuva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja on todennäköistä, että vastuusta vapautuminen edellyttää taloudellista suoritusta tai aiheuttaa taloudellisen menetyksen ja vastuun määrä pystytään arvioimaan luotettavasti. Varauksia ei ole diskontattu niiden diskonttovaikutuksen vähäisen merkityksen vuoksi.

Takuuvaraus käsittää rakennusprojektin valmistumisen jälkeiset takuovelvoitteen alaiset korjauskulut. Takuuvaraukset lasketaan takuukulujen aikaisempina tilikausina toteutuneen tason perusteella. Mikäli konserni saa sopimuksen perusteella aliurakoitsijalta tai materiaalin toimittajalta hyvityksen kuluista, joihin on varauduttu, kirjataan tulevasta korvauksesta saaminen silloin, kun saamisen katsotaan olevan varma. Asuntokohteisiin liittyviä varauksia odotetaan käytettävän vuoden kuluessa varauksen tekemisestä. Muissa töissä takuuvarausten käyttöaika on pääsääntöisesti 1–2 vuotta.

Tappiollisista sopimuksista kirjataan varaus, kun veloitteiden täyttämiseksi vaadittavat sopimuksen edellyttämät menot ylittävät sopimuksesta saatavat hyödyt.

Ympäristövaraukset liittyvät pääosin maanottoaikkien maisemointivelvoitteisiin. Maisemointivaraus kirjataan maanainesten käytön mukaisesti niistä kohteista, joiden sopimukseen sisältyy maisemointivelvoite. Niiden odotettu käyttöaika riippuu maanottoaikkien käytöstä, koska maisemointityöt aloitetaan pääsääntöisesti maanottoaikkien hyödyntämisen loputtua. Lisäksi ympäristövaraus käsittää muut ympäristövelvoitteisiin liittyvät varaukset.

Suomen asunto- ja liikekohteiden rakentamiseen liittyvä 10-vuotisivastuuvaraus määritetään kokonaisuutena kaikista 10-vuotisivastuita sisältävistä hankkeista. Tällöin yksittäiseen hankkeeseen liittyvä vastaisen taloudellisen menetyksen todennäköisyys voi olla pieni, vaikka kokonaisuuden katsotaan aiheuttavan taloudellisten voimavarojen siirtymistä pois yhtiöstä.

Vuokravastuuvelvoite syntyy, kun yhtiöllä on sopimukseen perustuva velvoite hankkia rakennettavaan tai myytävään liikekiinteistökohteen toistaiseksi vuokraamattomiin tiloihin vuokralaisia. Rakennettavan liikekiinteistökohteen osalta vuokravastuuvelvoitteen määrää ja todennäköisyyttä arvioidaan projektin edetessä. Myytävän kohteen osalta vuokravastuuvelvoitteen määrä arvioidaan myyntihetkellä, jolloin myös varaus kirjataan. Vuokravastuuvelvoitteista tehtyjen varausten odotettu käyttöaika on 1–3 vuotta.

Oikeudenkäynneistä yhtiö kirjaa varauksen, mikäli yhtiön johto arvioi taloudellisten voimavarojen siirtymisen pois yhtiöstä olevan todennäköistä ja velvoitteen määrä on arvioitavissa luotettavasti.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuvelvoitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollisesta velasta ei kirjata varausta. Se esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Ehdolliset varat johtuvat suunnittelemattomista tai muista odottamattomista tapahtumista, joiden perusteella tulee mahdolliseksi, että yhtiön hyväksi koituu taloudellista hyötyä. Ehdollista varaa ei merkitä tilinpäätökseen, vaan se esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

TULOVEROT

Tuloslaskelman tuloveroihin kirjataan konserniyhtiöiden tilikauden verotettavan tuloksen perusteella lasketut suoriteperusteiset verot, aikaisempien tilikausien verojen oikaisu sekä laskennallisen verovelan ja -saamisen muutos. Suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin liittyvä veroaikutus kirjataan vastaavasti osaksi omaa pääomaa. Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan tilinpäätöspäivään mennessä vahvistettujen verokantojen perusteella.

Laskennallinen vero lasketaan kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välisistä väliaikaisista eroista käyttäen joko tilinpäätöshetkellä voimassa olevaa verokantaa tai myöhemmin voimaantulevaa mutta tiedossa olevaa vahvistettua verokantaa. Laskennallista verovelkaa ei kirjata, kun kyseessä on alun perin kirjanpitoon kirjattava omaisuuserä tai velka, joka ei ole syntynyt liiketoimintojen yhdistämisestä eikä sen kirjaaminen vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon liiketoimen toteutumisajankohtana. Laskennallinen verosaaminen kirjataan vain siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää. Merkittävimmät jaksotuserot syntyvät käyttämättömistä verotuksellisista tappioista, varauksista, rakennusprojektien tuloutuskäytännöstä, rahoitusleasingjärjestelyistä ja verotuksessa nopeutetuista poistoista.

Verotuksessa vähennyskelpoiset tappiot on otettu huomioon verosaamisena siinä määrin kuin yhtiö pystyy niitä todennäköises-

ti hyödyntämään lähitulevaisuudessa. Tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista kirjataan laskennallinen verovelka vain silloin, jos veronmaksun voidaan katsoa realisoituvan ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Samaa veronsaajaa koskevat laskennalliset verosaamiset ja verovelat on netotettu.

OMA PÄÄOMA JA OSINGONJAKO

OMAT OSAKKEET

Mikäli konsernin emoyhtiö tai sen tytäryhtiöt hankkivat emoyhtiön omia osakkeita, vähennetään yhtiön omaa pääomaa määrällä, joka muodostuu maksetusta vastikkeesta lisättyinä transaktiomenoilla, kunnes omat osakkeet mitätöidään. Jos ostetut omat osakkeet myydään edelleen tai lasketaan uudelleen liikkeelle, saatu vastike merkitään omaan pääomaan. Yhtiön omien oman pääoman ehtoisten instrumenttien ostosta, myynnistä, liikkeeseenlaskusta tai mitätöinnistä ei kirjata voittoa tai tappiota.

YLIKURSSIRAHASTO

Ylikurssirahastoon on kirjattu emissiovoitot.

SIJOITETUN VAPAAN OMAN PÄÄOMAN RAHASTO

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto sisältää osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan.

OMAN PÄÄOMAN EHTOINEN LAINA

Omistajille kuuluvan pääoman jälkeen omaan pääomaan kirjataan oman pääoman ehtoinen joukkovelkakirjalaina (hybridilaina). Velkakirjan haltijalla ei ole osakkeenomistajalle kuuluvia oikeuksia eikä se laimenna yhtiön osakkeenomistajien omistusta. Yhtiöllä ei ole lainan pääomaan tai korkoihin liittyvää takaisinmaksuveloitetta. Oman pääoman ehtoinen joukkovelkakirjalaina merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon transaktiokustannuksilla vähennettynä. Myöhemmin laina arvostetaan hankintamenoon. Jos oman pääoman ehtoista lainasta maksetaan korkoja, ne kirjataan suoraan kertyneistä voittovaroista. Kun yhtiö tekee sitovan päätöksen oman pääoman ehtoisen joukkovelkakirjalainan vapaaehtoisesta lunastuksesta lainaehtojen mukaisesti, kirjataan laina pois omasta pääomasta ja kirjataan korollisiin velkoihin arvostettuna jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Lunastuspäätöksen jälkeen korot kirjataan suoriteperusteisesti korkokuluihin.

MUUNTOEROT

Muuntoerot sisältävät konsernin ulkomaalaisten yksiköiden ei-euromääräisten tilinpäätösten euromääräiseksi muuntamisesta syntyneet muuntoerot. Muuntoeroihin on kirjattu myös aikaisempina vuosina sovelletun nettoinvestoinnin suojauslaskennan suojausinstrumenttien voitot ja tappiot niiltä osin kun suojauslaskennan edellytykset ovat täyttyneet. Konserni ei ole soveltanut nettoinvestoinnin suojauslaskentaa raportointi- eikä vertailukaudella.

OSINGONJAKO

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottama osingonmaksu kirjataan jakokelpoisen oman pääoman vähennykseksi yhtiökokouksen hyväksynnän jälkeen.

OSAKEKOHTAINEN TULOS

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos kauden aikana ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla. Tilikauden tuloksesta vähennetään tilikaudelle kohdistuvat oman pääoman ehtoisen joukkovelkakirjalainan korot maksuhetkestä riippumatta sekä lainan takaisin maksusta aiheutuvat kustannukset verovaikutuksella oikaistuna. Ulkona olevien osakkeiden painotettuun keskiarvoon ei sisällytetä yhtiön hallussaan pitämiä omia osakkeita, eikä sellaisia ulkona olevia kantaosakkeita, jotka tiettyjen ehtojen täytyessä palautuvat yhtiön haltuun.

Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetussa keskiarvossa otetaan huomioon kaikkien laimentavien potentiaalisten osakkeiden osakkeiksi muuttamisesta johtuva laimentava vaikutus, mikäli vaikutus ei ole vahventava.

JOHDON HARKINTA JA ARVIOT

LIIEKARVOJEN ARVONALENTUMISEN TESTAAMINEN

Liikearvot testataan vuosittain mahdollisten arvonalentumisten varalta sekä aina, jos viitteitä arvonalentumisesta ilmenee. Rahavirtaa tuottavan yksikön liiketoiminnasta kerrytettävissä oleva rahamäärä perustuu käyttöarvolaskelmiin. Nämä laskelmat edellyttävät merkittävässä määrin arvioiden ja olettamusten käyttämistä. Ennustettujen rahavirtojen perustana ovat yhtiön johdon vahvistamat tietyn aikajakson kattavat tulossuunnitelmat sekä muut perusteltavissa olevat arviot toimialan ja rahavirtaa tuottavan yksikön tulevaisuudennäkymistä. Keskeiset epävarmuustekijät käyttöarvolaskelmissa ovat diskonttokorkokanta sekä pitkän aikavälin kasvuoletta. Liikearvon arvonalentumistestaukseen liittyvistä arvioista ja oletuksista kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen liitetietiedoissa.

LASKENNALLISET VEROSAAMISET

Johto arvioi säännöllisesti laskennallisten verosaamisten hyödynnettävyyttä. Laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista kirjataan siihen määrään, jonka johto arvioi tulosennusteidensa perusteella olevan hyödynnettävissä tulevaisuudessa huomioiden verotappioiden vanhentumisaika.

VAIHTO-OMAISSUUS

Johto arvioi säännöllisesti parhaan näkemyksensä mukaan vaihto-omaisuuden mahdollista epäkuranttiutta vertaamalla hankintamenoa nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvo on

yhtiön tekemä arvio, joka perustuu luotettavimpaan saatavilla olevaan tietoon. Arvon alentumista ei kirjata, mikäli valmiit tuotteet, joihin arvioitavat vaihto-omaisuushyödykkeet tulevat sisältymään, arvioidaan myytävän arvioitavan hyödykkeen hankintamenoa vastaavaan tai ylittävään hintaan.

MYYNTISAAMISET

Johto arvioi erääntyneitä myyntisaamisia säännöllisesti. Arvio tehdään konsernin luottoriskipolitiikan mukaisesti perustuen aikaisemmin toteutuneisiin asiakaskohtaisiin luottotappioihin, yhtiön kokemuksiin ja selvityksiin.

RAKENNUSPROJEKTIEIN TULOUTUS

Tulouttaminen ajan kuluessa perustuu arvioihin hankkeen transaktiohinnasta eli toteutuvista myyntituotoista ja kuluista samoin kuin hankkeen täyttämistasteen luotettavaan määrittämiseen. Luotettavan arvion tekemiseksi hankkeen kustannukset määritellään ja yksilöidään mahdollisimman tarkasti. Myyntituottojen määrittämiseksi johto joutuu arvioimaan asiakkaalta saatavaksi odotettuun transaktiohintaan vaikuttavia tekijöitä, sisältäen muuttuvat osuudet kuten sakot ja työsuoritteisiin perustuvat lisäpalkkiot. Mikäli arviot hankkeen lopputulemasta muuttuvat, muutetaan tuloutettua myyntiä ja voittoa sillä raportointikaudella, jolloin muutos on ensi kertaa tiedossa ja arvioitavissa.

VARAUSTEN KIRJAAMINEN TILINPÄÄTÖKSEEN

Varausten kirjaamiseen liittyy arvioita todennäköisyyteen ja määrään liittyen. Johto arvioi tilinpäätöshetkellä olemassa olevan veloitteen toteutumisen todennäköisyyttä sekä sen suuruutta. Arvio toteutuvien kustannusten todennäköisyydestä ja määrästä perustuu aiempiin samankaltaisiin tapahtumiin ja kokemusperäiseen tietoon.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot (IFRS)

Liiketoiminta

- 1 Toimintasegmentit ja markkina-alueet
- 2 Liikevaihto asiakassopimuksista
- 3 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut
- 4 Poistot ja arvonalentumiset
- 5 Rahoitustuotot ja -kulut
- 6 Verot
- 7 Osakekohtainen tulos

Sidottu pääoma

- 8 Vaihto-omaisuus
- 9 Myyntisaamiset ja muut saamiset
- 10 Ostovelat ja muut velat
- 11 Varaukset
- 12 Aineelliset hyödykkeet
- 13 Aineettomat hyödykkeet

Rahoitus ja rahoitusriskit

- 14 Rahoitusriskien hallinta
- 15 Korolliset velat
- 16 Rahavarat
- 17 Johdannaisinstrumentit
- 18 Oman pääoman ehtoiset sijoitukset
- 19 Rahoitusinstrumentit arvostusryhmittäin
- 20 Oma pääoma ja osingot

Työsuhde-etuudet

- 21 Työsuhde-etuudet ja henkilöstömäärä
- 22 Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkitseminen
- 23 Eläkevelvoitteet

Muut liitetiedot

- 24 Sijoitukset
- 25 Muut vuokrasitoumukset
- 26 Ehdolliset varat ja velat
- 27 Liiketoimet lähipiiriin kanssa
- 28 Liiketoiminnan rahavirtojen oikaisut
- 29 Muut laajan tuloksen erät
- 30 Uudet IFRS-standardit
- 31 Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Liiketoiminta

1 TOIMINTASEGMENTIT JA MARKKINA-ALUEET

PÄÄLLYSTYS

Päällystys-segmenttiin kuuluvat yhtiön päällystys- ja kiviainesliiketoiminta Suomessa ja Skandinaviassa.

INFRAPROJEKTIT

Infraprojektit-segmenttiin kuuluvat kalliorakentamisen sekä maa- ja insinöörirakentamisen liiketoiminnot Suomessa, Skandinaviassa ja Baltian maissa.

SUOMEN TALONRAKENTAMINEN

Talonrakentaminen kattaa asuntorakentamisen, toimitilarakentamisen, teollisuusrakentamisen, korjausrakentamisen, kiinteistökehityksen ja elinkaaripalvelut. Yhtiöllä on sekä omaperusteisia että urakoituja rakennuskohteita.

VENÄJÄN TOIMINNOT

Lemminkäinen toimii Venäjällä päällystäjänä sekä urakoitujen kohteiden talonrakentajana erityisesti Pietarin ja Moskovan seuduilla.

MUUT TOIMINNOT

Muissa toiminnoissa raportoidaan konsernin emoyhtiö sekä muita segmenteille kohdistamattomia toimintoja ja omaisuuseriä.

KOHDISTAMATTOMAT ERÄT

Kohdistamattomat erät sisältävät henkilöstökulujaksotuksia, korkojaksotuksia, johdannaisiin liittyviä jaksotuksia sekä välittömien ja välillisten verojen jaksotuksia, joita ei allokoita segmenttien sidottuun pääomaan.

SEGMENTTIRAPORTOINTI

Milj. euroa 1.1.–31.1.2018	Päällystys	Infraprojektit	Suomen talon- rakentaminen	Venäjän toiminnot	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä, IFRS
Liikevaihto	10,0	21,9	32,8	4,1	2,2	-2,9	68,2
Poistot ja arvonalentumiset	0,5	0,4	0,0	0,1	0,1		1,1
Liikevoitto	-12,9	-2,9	-1,1	-1,8	-8,8		-27,5

Milj. euroa 1.1.–31.12.2017	Päällystys	Infraprojektit	Suomen talon- rakentaminen	Venäjän toiminnot	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä, IFRS
Liikevaihto	656,4	475,4	655,1	93,0	29,4	-62,1	1 847,2
Poistot ja arvonalentumiset	20,6	6,3	0,1	1,5	3,4		31,8
Liikevoitto	3,3	7,5	36,7	-0,8	-5,0		41,8

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Sidottu pääoma liiketoimintasegmenteittäin		
Päällystys	185,3	181,3
Infraprojektit	76,4	71,1
Suomen talonrakentaminen	223,1	217,8
Venäjän toiminnot	44,2	44,9
Segmentit yhteensä	529,0	515,0
Muut toiminnot	-5,4	8,6
Segmenteille kohdistamattomat erät	-72,6	-81,0
Konserni yhteensä, IFRS	451,0	442,7

TOIMINNAN KAUSILUONTEISUUS

Yhtiön tiettyjen liiketoimintojen kausiluonteisuus vaikuttaa yhtiön tulokseen ja sen ajoittumiseen. Päällystys-segmenttiin kuuluvien päällystys- ja kiviainesliiketoimintojen työkausien pituuteen vaikuttavat merkittävästi sääolosuhteet, mikä vaikuttaa yhtiön

tulokseen sekä sen ajoittumiseen. Kyseisten liiketoimintojen työkaudet sekä sen myötä suurin osa tuloksesta ajoittuvat pääosin toiselle ja kolmannelle vuosineljännekselle. Lisäksi infraprojektit-segmenttiin kuuluvassa pohjarakentamisessa saattaa esiintyä pientä kausivaihtelua johtuen talonrakentamisen ajoituksesta.

Omaperusteiset talonrakennusprojektit aiheuttavat yhtiön tulokseen kausittaista vaihtelua, sillä tuotto niistä kirjataan myyntiasteen mukaisesti vasta projektin valmistuttua. Yhtiö pyrkii tasoittamaan kausivaihtelua käynnistämällä omaperusteisia kohteita tasaisesti vuoden aikana, jolloin kohteet valmistuvat ja tuotot niistä kirjataan mahdollisimman tasaisesti ympäri vuoden.

Tilikauden 2018 tappio johtui edellä kuvastusta tavanomaisesta kausivaihtelusta.

TIETOJA MARKKINA-ALUEITTAIN

Milj. euroa 1.1.–31.1.2018	Suomi	Skandinavia	Venäjä	Baltian maat	Muut maat	Yhteensä
Liikevaihto	50,6	10,5	4,1	2,9		68,2
Varat	623,0	130,2	76,1	41,6	1,0	872,0
Investoinnit	0,4	0,5	0,0	0,1		1,0

Milj. euroa 1.1.–31.12.2017	Suomi	Skandinavia	Venäjä	Baltian maat	Muut maat	Yhteensä
Liikevaihto	1 215,7	388,9	93,0	149,6		1 847,2
Varat	649,7	143,9	77,5	54,7	1,0	926,8
Investoinnit	9,3	10,0	3,0	2,4		24,8

Liikevaihto on esitetty asiakkaiden sijaintipaikan mukaan ja varat niiden maantieteellisen sijaintipaikan mukaan.

2 LIIKEVAIHTO ASIAKASSOPIMUKSISTA

LIIKEVAIHDON JAOTTELU

Konsernin liikevaihto koostuu asiakassopimuksien myyntituotoista. Muun tyyppiset tuotot: katso liitetieto 3 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut. Liikevaihto kertyy seuraavilta toimintasegmenteilä ja markkina-alueilta:

Milj. euroa 1.1.–31.1.2018	Päällystys	Infraprojektit	Suomen talon- rakentaminen	Venäjän toiminnot	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä, IFRS
Markkina-alue*							
Suomi	6,4	11,7	32,5		0,0	0,0	50,6
Skandinavia	3,4	7,1					10,5
Venäjä				4,1			4,1
Baltian maat		3,1				-0,2	2,9
Segmenttien välinen myynti	0,2	0,0	0,3		2,2	-2,7	
Yhteensä	10,0	21,9	32,8	4,1	2,2	-2,9	68,2

* Tiedot markkina-alueittain sisältävät segmenttien sisäisen myynnin.

Milj. euroa	Päällystys	Infraprojektit	Suomen talon- rakentaminen	Venäjän toiminnot	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä, IFRS
Liikevaihdon tuloutusaika							
Ajan kuluessa	5,9	21,6	22,1	4,1			53,7
Yhtenä ajankohtana	3,9	0,1	10,4	0,0	0,0		14,4
Segmenttien sisäinen myynti	0,2	0,2	0,3		2,2	-2,9	
Yhteensä	10,0	21,9	32,8	4,1	2,2	-2,9	68,2

Milj. euroa 1.1.–31.12.2017	Päällystys	Infraprojektit	Suomen talon- rakentaminen	Venäjän toiminnot	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä, IFRS
Markkina-alue*							
Suomi	337,5	239,8	647,0		0,0	-8,7	1 215,7
Skandinavia	305,6	85,4				-2,1	388,9
Venäjä				93,0			93,0
Baltian maat		150,1				-0,6	149,6
Segmenttien välinen myynti	13,3	0,1	8,0		29,3	-50,7	
Yhteensä	656,4	475,4	655,1	93,0	29,4	-62,1	1 847,2

* Tiedot markkina-alueittain sisältävät segmenttien sisäisen myynnin.

Milj. euroa	Päällystys	Infraprojektit	Suomen talonrakentaminen	Venäjän toiminnot	Muut toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä, IFRS
Liikevaihdon tuloutusaika							
Ajan kuluessa	389,0	442,8	413,3	91,8			1 336,9
Yhtenä ajankohtana	242,8	32,5	233,8	1,2	0,0		510,3
Segmenttien sisäinen myynti	24,6	0,1	8,0		29,3	-62,1	
Yhteensä	656,4	475,4	655,1	93,0	29,4	-62,1	1 847,2

SOPIMUKSEEN PERUSTUVAT OMAISUUSERÄT JA VELAT

Projektitulosaamiset kirjataan, jos projektin laskutus alittaa projektin edistymisen perusteella kirjatun liikevaihdon. Vastaavasti saadut ennakkomaksut ja projektikuluvelat kirjataan, jos projektin laskutus ylittää projektin edistymisen perusteella kirjatun liikevaihdon. Useimpien projektien maksut on sidottu määriteltyihin fyysisen valmistumisen vaiheisiin. Projektitulosaamiset kirjataan myyntisaamisiksi, kun rakennusprojekti edistyy ja saavuttaa sovitun fyysisen valmistumisen vaiheen, joka aiheuttaa laskutuksen.

Saadut ennakkomaksut sisältävät merkittävän määrän omaperusteisiin asuntorakentamisprojekteihin liittyviä ennakkomaksuja, joista asuntojen myynnit kirjataan rakentamisen valmistuessa.

Saadut ennakkomaksut ja projektikuluvelat kirjataan liikevaihdoksi, kun projektin täyttämistä kasvaa ja viimeistään, kun projekti valmistuu. Useimmat projektit valmistuvat noin vuoden kuluessa, ja kun ennakkomaksuja saadaan ja projekti etenee, täytettyjen suoritevelvoitteiden ja saatujen ennakkomaksujen suhde muuttuu johtaen joko projektitulosaamiin tai projektikuluvelkoihin.

Tase

Milj. euroa	31.1. 2018	31.12. 2017	1.1. 2017
Sopimukseen perustuvat omaisuuserät			
Myyntisaamiset	88,1*	122,2	120,3
Projektitulosaamiset	124,6	125,5	66,9
Sopimukseen perustuvat omaisuuserät yhteensä	212,7	247,7	187,2
Sopimukseen perustuvat velat			
Saadut ennakkomaksut	137,9	123,7	119,0
Projektitulovalat	40,6	43,1	48,4
Sopimukseen perustuvat velat yhteensä	178,5	166,8	167,4

* IFRS 9:n käyttöönosta johtuva oikaisu esitetään liitetiedossa 14.

Transaktiohinnan kohdistaminen suoritevelvoitteille, jotka ovat osittain tai täysin täyttämättä raportointikauden lopussa

Milj. euroa	31.1. 2018	31.12. 2017
Kohdistettu transaktiohinta*	1,3	1,3

* Sisältää omaperusteisen asuntorakentamisen myymättömät asunnot kohteen valmistumiseen asti.

Lemminkäinen odottaa tulouttavansa täyttämättömille suoritevelvoitteille 31.1.2018 kohdistetun transaktiohinnan liikevaihtoon

Milj. euroa	2018	Myöhemmin tuloutettavat
Liikevaihtoon tulouttavaksi odotettava kohdistettu transaktiohinta	0,9	0,4

PÄÄLLYSTYS

Päällystyksen palvelut ovat teiden, siltojen, pihojen, pysäköintialueiden, varastojen, teollisuuslattioiden jne. päällystystä. Sovittu työn laajuus määrittää suoritevelvoitteen, olipa se moottoritien, autohallin tai maatilan pihan päällystys. Asiakkaina ovat julkinen sektori, rakennusyhtiöt, yksityiset yhtiöt ja yksityiset asiakkaat. Liikevaihto päällystyspalveluista tuloutetaan ajan kuluessa. Pääosa päällystyspalveluista on lyhytaikaista ja laskutetaan työn valmistuttua. Koska maksuajat ovat lyhyitä, merkittävää ajallista eroa suoritevelvoitteen täyttämisen ja maksun saamisen välillä ei ole. Pitkäaikaisissa päällystyspalveluissa Lemminkäinen saa maksun palvelun edistymisen mukaan, joka vastaa suoritevelvoitteen täyttämistä. Useimpien päällystyspalveluiden transaktiohinnat sisältävät muuttuvia elementtejä hintaindeksien, viivästyssakkojen ja laatusakkojen muodossa. Lemminkäisellä ei ole velvoitteita palautuksiin, hyvityksiin tai muita vastaavia velvoitteita. Lemminkäinen myöntää takuita, jotka ovat pääosin varmennustyyppisiä eikä niillä ole vaikutusta liikevaihdon tulouttamiseen, koska ne kirjataan varauksina myös päällystykselle. Suomessa noudatetaan pääosin Rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja YSE 1998, joissa takuuajaksi on kaksi vuotta tai enemmän eli ne ovat luonteeltaan varmennustyyppisiä takuita ilman erikseen myytyjä lisäpalveluita. Muissa maissa noudatetaan lainsäädännön tai yleisten ehtojen edellyttämiä takuuajoja. Päällystyspalveluissa täyttämistä määritellään panokseen tai tuotokseen perustuvalla menetelmällä. Panokseen perustuva täyttämistä määrittämisen menetelmä perustuu kustannuksiin. Tuotokseen perustuva täyttämistä määrittämisen menetelmä perustuu toteutuneisiin yksiköihin, kuten tuotetut asfalttimassatonnit suhteessa arvioituihin kokonaistonneihin tai valmistuneet työvaiheet verrattuna koko päällystyspalvelun määriteltyihin työvaiheisiin. Lyhytaikaisissa päällystyspalveluissa liikevaihto tuloutetaan ajan kuluessa käyttäen työvaiheittaista tuotokseen perustuvaa menetelmää.

Päällystys sisältää myös kiviaineisten ja asfalttimassan myynnin, kiviainesten louhinnan ja murskauksen sekä seulontapalvelut.

Suoritevelvoite on kiviaineisten ja asfalttimassan myynnissä myydyt tavarat kuten murskattu sora, seulottu hiekka, mukulakivet tai asfalttimassa. Liikevaihto kiviainesten ja asfalttimassan myynnistä tuloutetaan yhtenä ajankohtana. Palveluiden myynnissä sovittu työn laajuus määrittää suoritevelvoitteen, kuten asiakkaan kallion louhinta. Louhinta-, murskaus- ja seulontapalvelut ovat lyhytaikaisia ja ne laskutetaan työn valmistuttua. Koska maksuajat ovat myös lyhyet, merkittävää ajallista eroa suoritevelvoitteen täyttämisen ja maksun saamisen välillä ei ole. Täyttämistä perustuu tuotettuihin yksiköihin, joka on tuotokseen perustuva menetelmä.

INFRAPROJEKTIT

Infraprojektit ovat teiden ja katujen rakentamista, siltojen rakentamista ja korjaamista, rautateiden rakentamista, hydraulista ja perustusten suunnittelua, maanalaista rakentamista, kaivauksia ja muita maatöitä ja julkisia tiloja kuten hautausmaat, urheiluhallit, kaatopaikat, sähköverkot ja tuulivoimaloiden infrastruktuuri. Infraprojekteihin Baltiassa sisältyy myös päällystyspalveluita kuten teiden ja siltojen päällystystä. Infra- ja päällystyspalveluiden asiakkaana on pääasiassa julkinen sektori. Liikevaihto tuloutetaan ajan kuluessa ja maksut saadaan rakentamispalveluiden etenemisen mukaan, mikä vastaa suoritevelvoitteiden täyttämistä. Useimpien infraprojektien transaktiohinnot sisältävät muuttuvia elementtejä eli viivästysakkoja, suoritukseen liittyviä palkkioita ja laatusakkoja. Lemminkäisellä ei ole veloitteita liittyen palautuksiin, hyvityksiin tai muita vastaavia veloitteita minkään tyyppisissä infraprojekteissa. Lemminkäinen myöntää takuita, jotka ovat pääosin varmennustyyppisiä eikä niillä ole vaikutusta liikevaihdon tulouttamiseen, koska ne kirjataan varauksina myös infraprojekteissa. Suomessa noudatetaan Rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja YSE 1998, joissa takuu-aika on kaksi vuotta tai enemmän eli ne ovat luonteeltaan varmennustyyppisiä takuita ilman erikseen myytyjä lisäpalveluita. Muissa maissa noudatetaan lainsäädännön tai yleisten ehtojen edellyttämiä takuu-aikoja. Lisäksi Baltiassa on palveluluontoisia takuita, mutta johdon olennaisuusarvioon perustuen niitä ei ole käsitelty erillisinä suoritevelvoitteina. Täyttämistä määritetään kustannusperusteisesti, joka on panokseen perustuva menetelmä. Infraprojekteihin Baltiassa sisältyy myös asfalttimassan myyntiä, jossa suoritevelvoite on myydyt tavarat. Asfalttimassan myynnistä kertyvä liikevaihto tuloutetaan yhtenä ajankohtana.

SUOMEN TALONRAKENTAMINEN

Rakennusprojektit sisältävät asuin-, liike-, teollisuus- ja julkisten rakennusten rakentamisen, korjausrakentamisen ja elinkaarihankkeet. Lemminkäisellä ei ole veloitteita liittyen palautuksiin, hyvityksiin tai muita vastaavia veloitteita minkään tyyppisissä rakennusprojekteissa. Lemminkäinen myöntää takuita, jotka ovat pääosin varmennustyyppisiä eikä niillä ole vaikutusta liikevaihdon tulouttamiseen, koska ne kirjataan varauksina. Suomessa noudatetaan Rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja YSE 1998, joissa takuu-aika on kaksi vuotta. Useimpien rakennusprojektien transaktiohintoihin sisältyy muuttuvia elementtejä viivästysakkojen muodossa. Myös suoritukseen liittyviä palkkioita ja laatusakkoja on, mutta nämä eivät ole yhtä yleisiä kuin viivästysakot.

Asuntorakentamisen asiakkaat ovat yksityisiä kuluttajia ja sijoittajia sekä institutionaalisia sijoittajia. Yksityiset kuluttajat ja sijoittajat ostavat yhden tai muutaman asunnon omaperusteisesta asuntorakentamisesta, kun taas institutionaaliset sijoittajat ostavat useita asuntoja omaperusteisesta asuntorakentamisesta, asuinrakennuksen tai useita asuinrakennuksia, jotka on rakennettu kunkin asiakkaan tarpeiden mukaan.

Liike- ja teollisuusrakennukset rakennetaan institutionaalisille sijoittajille, kehittäjille ja omistajakäyttäjille. Rakentaminen toteutetaan kunkin asiakkaan tarpeiden mukaisesti ja se sisältää joskus useamman kuin yhden rakennuksen rakentamisen. Jos sopimus sisältää useamman kuin yhden rakennuksen rakentamisen, jokainen rakennus on erillinen suoritevelvoite paitsi jos rakennukset eivät täytä erillisyyden kriteerejä.

Kiinteistöjen omistajille tarjottavat korjausrakentamisen palvelut vaihtelevat pienistä pintakorjauksista rakennusten kokonaisvaltaisiin uudistamisiin. Sovittu työn laajuus määrittää suoritevelvoitteen, olipa se toimiston korjaus, kerrostalojen korottaminen tai laajamittainen kauppakeskuksen uudistaminen. Liikevaihto kirjataan ajan kuluessa ja maksut saadaan rakennusprojektin edistymisen perusteella, joka vastaa suoritevelvoitteen täyttämistä. Talonrakentamisen projektit ovat pääasiassa neuvottelu-urakoita, jotka sisältävät sekä uudis- että korjausrakentamisen.

Rakennusprojekteissa, lukuun ottamatta omaperusteista asuntorakentamista, liikevaihto kirjataan ajan kuluessa. Useimmiten Lemminkäinen saa maksusuoritukset rakentamisen edistymisen perusteella, joka vastaa suoritevelvoitteen täyttämistä, jolloin merkittävää rahoituskomponenttia ei ole. Täyttämistä määritetään kustannusperusteisesti, joka on panokseen perustuva menetelmä.

Omaperusteinen asuntorakentaminen

Omaperusteisessa asuntorakentamisessa yksittäiset asunnot ovat erillisiä suoritevelvoitteita. Lemminkäinen antaa kaikille omaperusteisen asuntorakentamisen projekteille yhden vuoden tavanomaisen takuun kuten myös asuntokauppain edellyttämän 10 vuoden takuun Suomessa. Nämä takuut eivät vaikuta liikevaihdon tulouttamiseen. Liikevaihto Lemminkäisen omaperusteisesta asuntorakentamisesta tuloutetaan yhtenä ajankohtana projektin valmistuessa, kun asunnon määräysvalta siirtyy asiakkaalle eli asunto on valmistunut ja luovutettu asiakkaalle. Liikevaihto kirjataan myyntiasteen perusteella eli myytyjen asuntojen pinta-alan ja rakennusprojektin kokonaisasuinpinta-alan suhteen perusteella ja valmistumisen jälkeen asunnoittain myyntien perusteella.

Lemminkäinen saa ennakkomaksuja ennen valmistumista myydyistä asunnoista, koska maksut perustuvat pääosin rakennusprojektin etenemiseen. Jos ajallinen ero ennakkomaksun saamisen ja liikevaihdon tulouttamisen välissä on alle vuosi, Lemminkäinen ei kirjaa maksuille rahan aika-arvoa, koska käyttää IFRS 15.63:n mukaista käytännön apukeinoa. Jos ajallinen ero ylittää yhden vuoden, rahan aika-arvo kirjataan johdon tekemän

olennaisuusarvion perusteella. Valmistumisen jälkeen myydyistä asunnoista Lemminkäinen saa täyden maksun kun määräysvalta siirtyy eli kun asunto on luovutettu asiakkaalle. Omaperusteisten asuntorakentamisprojektien transaktiohintaa sisältää muuttuvia elementtejä eli myöhästymissakkoja.

Elinkaarihankkeet

Elinkaarihankkeissa rakentaminen jatkuu laajana pitkäaikaisena palveluna, kun Lemminkäinen rakentaa tai korjausrakentaa rakennuksen ja myöhemmin tarjoaa huolto- ja ylläpitopalvelut. Elinkaarihankkeita käytetään suurissa yksityisissä tai julkisissa rakentamis- ja korjausrakentamisprojekteissa. Liikevaihto kirjataan rakentamisvaiheesta kuten myös

palvelujaksolta ajan kuluessa erillisinä suoritevelvoitteina. Lemminkäinen saa maksut rakentamisen edistymiseen perustuen, joka vastaa suoritevelvoitteen täyttämistä. Palvelujaksolla Lemminkäinen saa maksut kuukausittain, mikä vastaa tuotettuja palveluita. Elinkaarihankkeissa on käytettävyyssvähennyksiä, jotka käsitellään muuttuvina vastikkeina.

Kaikissa elinkaarihankkeissa kunnalla on oikeus irtisanoa sopimus palvelujakson aikana tietyin palveluntarjoajan eli Lemminkäisen edut huomioon ottavin ehdoin. Rakentamisvaiheen vastike on sidottu rakennuskustannusindeksiin ja palvelujaksot ylläpidon indeksiin. Indeksit tarkistetaan vuosittain. Lemminkäisellä ei ole kohteisiin liittyvää merkittävää oheiskäyttöoikeutta.

Hanke	Sopimuspäivämäärä	Rakennusvaihe	Palvelujakso	Kokonaisarvo*
Kuopio, kouluja ja päiväkotia	14.12.2009	päättynyt	päättyy 2036	94 milj. euroa
Oulu, Kastellin monitoimitalo	1.6.2012	päättynyt	päättyy 2039	86 milj. euroa
Pudasjärvi, koulukampus	13.3.2014	päättynyt	päättyy 2041	41 milj. euroa
Pudasjärvi, palvelutalo	6.11.2015	päättynyt	päättyy 2036	12 milj. euroa
Hollola, Heinsuon ja Kalliolan koulut	5.6.2015	päättynyt	päättyy 2037	49 milj. euroa
Porvoo, kouluja ja päiväkotia	16.12.2015	päättyy 2018	päättyy 2038	61 milj. euroa
Kuopio, Jynkän ja Karttulan koulut	22.1.2016	päättyy 2018	päättyy 2038	37 milj. euroa
Parkanon koulu	31.3.2017	päättyy 2019	päättyy 2039	25 milj. euroa
Sodankylän hyvinvointikeskus	20.6.2017	päättyy 2019	päättyy 2039	31 milj. euroa
Kuopion Hiltulanlahden koulu	22.12.2017	päättyy 2019	päättyy 2039	26 milj. euroa

* Perustuu arvioon sopimuksen kokonaisarvosta.

VENÄJÄN TOIMINNOT

Venäjän toiminnot sisältävät talonrakentamista ja päällystystä. Lemminkäinen toimii neuvottelu-urakoijana Venäjällä. Laatumisperiaatteet ovat yhteneväiset Suomen talonrakentamisen kanssa. Lemminkäisellä ei ole velvoitteita palautuksiin, hyvityksiin tai muita vastaavia velvoitteita rakennusprojekteissa Venäjällä.

Lemminkäinen tarjoaa lyhytaikaisia päällystyspalveluita ja asfalttimassan myyntiä Venäjällä. Liikevaihto tuloutetaan Venäjällä päällystyspalveluista ajan kuluessa tuotokseen perustuvaa työvaiheittaista menetelmää käyttäen ja asfalttimassan myynnistä yhtenä ajankohtana.

3 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT JA KULUT

LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Aineellisten hyödykkeiden myyntivoitot	0,1	2,9
Myyntivoitot myytävissä olevista rahoitusvaroista		0,0
Vuokratuotot	0,3	2,2
Myyntien ja ostojen suojaustuotot*	0,0	1,8
Saadut avustukset ja vahingonkorvaukset	0,1	0,6
Muut	0,0	0,9
	0,5	8,3

* Myyntien ja ostojen suojaustuotot koostuvat bitumiostoja suojaavien hyödykejohdannaisten sekä myyntejä ja ostoja suojaavien valuuttajohdannaisten realisoituneista voitoista sekä käyvän arvon muutoksista.

LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntitappiot	0,1	0,4
Vapaaehtoiset henkilösivukulut	0,8	9,5
Vuokratkulut	2,1	26,9
Myyntien ja ostojen suojaustappiot*	0,3	1,8
Luottotappiot	0,2	0,5
Muut kulut	10,3	94,2
	13,7	133,4

* Myyntien ja ostojen suojaustappiot koostuvat bitumiostoja suojaavien hyödykejohdannaisten sekä myyntejä ja ostoja suojaavien valuuttajohdannaisten realisoituneista tappioista sekä käyvän arvon muutoksista.

Seuraavassa taulukossa esitetään emoyhtiön yhtiökokouksen valitseman tilintarkastusyhteisön palkkiot, jotka sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin.

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Lakisääteinen tilintarkastus	0,2	0,4
Verokonsultointi*		0,0
Muu konsultointi*	0,1	0,6
	0,2	1,1

* PricewaterhouseCoopers Oy:n osuus muista kuin tilintarkastuspalveluista on 0,1 miljoonaa euroa (0,6). Muu konsultointi muodostui pääosin Lemminkäinen Oy:n ja YIT Oy:n fuusion aiheuttamista konsultointikuluista.

4 POISTOT JA ARVONALENTUMISET

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Poistot aineellisista hyödykkeistä		
Rakennukset ja rakennelmat	0,0	0,9
Koneet ja kalusto	0,5	16,4
Leasingkoneet ja -kalusto	0,4	8,6
Muut aineelliset hyödykkeet	0,1	1,4
	0,9	27,3
Poistot aineettomista hyödykkeistä		
Aineettomat oikeudet	0,1	3,7
Muut aineettomat hyödykkeet	0,0	0,4
	0,1	4,1
Poistot yhteensä	1,1	31,5
Arvonalentumiset		
Aineettomista oikeuksista		0,1
Muista aineellisista hyödykkeistä		0,2
		0,3

5 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Rahoitustuotot		
Korkotuotot lainoista ja saamisista	0,0	0,4
Muut rahoitustuotot	0,0	0,0
	0,0	0,4
Rahoituskulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusveloista	1,9	10,8
Valuuttakurssitappiot	0,2	1,9
Muut korko- ja rahoituskulut	1,9	3,8
	4,0	16,5
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-4,0	-16,0

TULOSLASKELMAAN KIRJATUT VALUUTTAKURSSIEROT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Myyntien kurssierot	0,0	0,0
Ostojen kurssierot	0,0	0,0
Kurssierot myyntien ja ostojen suojauksista	-0,1	0,4
Kurssierot rahoitustuotoissa ja -kuluissa	-0,2	-1,9
Valuuttakurssierot yhteensä	-0,3	-1,5

6 VEROT

TULOVEROT

Milj. euroa	1.1.–31.1. 2018	1.1.–31.12. 2017
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	0,0	-0,3
Tuloverot aikaisemmilta vuosilta	0,0	1,5
Laskennalliset verot	2,0	-20,5
	2,0	-19,3

Tuloslaskelman verojen ja Suomen verokannalla laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma	1.1.–31.1. 2018	1.1.–31.12. 2017
Tulos ennen veroja	-31,5	25,7
Verot laskettuna Suomen verokannalla (20 %) edellisestä	6,3	-5,1
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	0,0	0,7
Verovapaat tulot tuloslaskelmassa	0,0	0,2
Vähennyskelvottomat kulut tuloslaskelmassa	-0,2	-1,8
Vähennyskelpoiset erät tuloslaskelman ulkopuolelta		0,7
Tilikauden tappollisten tulosten verovaikutus**	-2,9	-5,7
Yhteisöverokannan muutoksen vaikutus	0,0	
Muut erät*	-1,3	-9,7
Edellisen tilikauden verot	0,0	1,5
Verot tuloslaskelmassa yhteensä	2,0	-19,3

* Tilikaudella 2018 erä muodostui pääosin konsernin emoyhtiön verotuksellisista tappioista johtuvien laskennallisten verosaamisten alaskirjaamisesta. Konsernin emoyhtiössä olleita verotuksellisia tappioita ei voida hyödyntää emoyhtiön fuusioituttua YIT Oyj:n kanssa. Tilikaudella 2017 erä muodostui pääosin Norjan ja Ruotsin laskennallisten verosaamisten alaskirjauksesta.

** Ruotsi ja Norja eivät ole kirjanneet tappiollisista tuloksista laskennallisia veroja tilikausina 2018 ja 2017.

LASKENNALLISET VEROT

Milj. euroa	1.1.2018	Valuutta- kurssiero	Kirjattu tulos- laskelmaan	Kirjattu laajan tulos- laskelman eriin	Toimet emoyh- tiön omistajien kanssa ja muut oman pääoman muutokset	31.1.2018
Laskennallinen verosaaminen						
Laskennalliset verot tappiollisista tuloksista	4,2		-0,3			3,8
Varaukset	4,1		-0,2			4,0
Rahoitusinstrumentit			0,0			0,0
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	0,9	0,0	0,0			0,9
Hankkeiden tuloutuksista aiheutunut väliaikainen ero	2,0	0,0	0,4			2,4
Muut väliaikaiset erot	1,2*	0,0	1,5			2,7
Versaamiset yhteensä, brutto	12,4	0,0	1,4			13,8
Netottaminen	-5,0	-0,1	-0,6			-5,7
Laskennallinen verosaaminen	7,4	0,0	0,8			8,2

* Sisältää IFRS 9 -oikaisun.

Milj. euroa	1.1.2018	Valuutta- kurssiero	Kirjattu tulos- laskelmaan	Kirjattu laajan tulos- laskelman eriin	Toimet emoyh- tiön omistajien kanssa ja muut oman pääoman muutokset	31.1.2018
Laskennallinen verovelka						
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	2,8	0,0	-0,1			2,7
Rahoitusinstrumentit	0,6	0,0	-0,1			0,5
Poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset	9,1	0,0	0,0			9,1
Muut väliaikaiset erot	1,5	0,0	-0,2			1,3
Verovelat yhteensä, brutto	14,0	0,1	-0,5			13,6
Netottaminen	-5,0	-0,1	-0,6			-5,7
Laskennallinen verovelka	9,0	0,0	-1,1			7,9

Milj. euroa	1.1.2017	Valuutta- kurssiero	Kirjattu tulos- laskelmaan	Kirjattu laajan tulos- laskelman eriin	Toimet emoyh- tiön omistajien kanssa ja muut oman pääoman muutokset	31.12.2017
Laskennallinen verosaaminen						
Laskennalliset verot tappiollisista tuloksista	29,0	-0,4	-24,4			4,2
Varaukset	4,8	-0,1	-0,6			4,1
Rahoitusinstrumentit	0,0	0,0	-0,6		0,6	
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	1,0	0,0	-0,1			0,9
Hankkeiden tuloutuksista aiheutunut väliaikainen ero	5,5	-0,3	-3,2			2,0
Muut väliaikaiset erot	0,1	0,0	0,8	0,1		0,9
Versaamiset yhteensä, brutto	40,3	-0,8	-28,1	0,1	0,6	12,1
Netottaminen	-9,7	0,3	4,4			-5,0
Laskennallinen verosaaminen	30,7	-0,5	-23,7	0,1	0,6	7,1

Milj. euroa	1.1.2017	Valuutta- kurssiero	Kirjattu tulos- laskelmaan	Kirjattu laajan tulos- laskelman eriin	Toimet emoyh- tiön omistajien kanssa ja muut oman pääoman muutokset	31.12.2017
Laskennallinen verovelka						
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	2,7	-0,1	0,2			2,8
Rahoitusinstrumentit	0,5	0,0	0,2			0,6
Poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset	11,5	0,0	-2,3			9,1
Hankkeiden tuloutuksista aiheutunut väliaikainen ero	4,9	-0,1	-4,8			
Muut väliaikaiset erot	2,4	-0,1	-0,8	-0,1		1,5
Verovelat yhteensä, brutto	22,0	-0,3	-7,6	-0,1		14,0
Netottaminen	-9,7	0,3	4,4			-5,0
Laskennallinen verovelka	12,3	-0,1	-3,1	-0,1		9,0

Laskennalliset verot tilikaudella 2018 on kirjattu pääsääntöisesti täysimääräisinä. Konsernin emoyhtiö on tilikaudella 2018 alaskirjannut tappiollisista tuloksista 1,6 miljoonaa euroa laskennallisia verosaamia tilikauden jälkeen tapahtuneesta fuusiosta johtuen. Tilikaudella 2017 laskennalliset verot on kirjattu pääsääntöisesti täysimääräisinä, pois lukien Norja ja Ruotsi, joiden laskennalliset verosaamiset alaskirjattiin määrään, joka vastaa yhtiöllä käytettävissään olevia veronalaisia väliaikaisia eroja. Norjaan ja Ruotsiin liittyvät alaskirjaukset kasvattivat tuloslaskelman verokulua tilikaudella 2017 yhteensä 10,2 miljoonaa euroa. Verotuksellisten tappioiden, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista, määrä tilikaudella 2018 oli 19,3 miljoonaa euroa (16,5). Lisäksi Viron osalta yhtiö pystyy määräämään väliaikaisen eron purkautumisajankohdan, joten laskennallista veroa ei ole kyseisestä maasta toistaiseksi kirjattu.

7 OSAKEKOHTAINEN TULOS

	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos, milj. euroa	-29,5	6,4
Oman pääoman ehtoisten lainojen korot vähennettynä verovaikutuksella, milj. euroa	0,6	-2,5
Laskennassa käytetty tilikauden tulos, milj. euroa	-28,9	3,9
Keskimääräinen ulkona olevien osakkeiden painotettu laimentamaton osakemäärä, kpl	23 204 900	23 204 535
Osakekohtainen tulos, laimentamaton	-1,25	0,17
Potentiaaliset laimentavat osakepalkitsemisjärjestelmän osakkeet, kpl	57 432	57 432
Laimennusvaikutuksella oikaistu keskimääräinen painotettu osakemäärä, kpl	23 262 332	23 261 966
Osakekohtainen tulos, laimennettu	-1,25	0,17

Sidottu pääoma

8 VAIHTO-OMAISUUS

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Aineet ja tarvikkeet	37,5	37,3
Tontit ja kiinteistöt	118,2	111,5
Keskeneräiset huoneistot	128,5	126,4
Keskeneräiset liikekiinteistöt	9,5	9,0
Ennakkomaksut	3,4	3,1
Valmiit huoneistot	40,3	38,7
Valmiit liikekiinteistöt	16,1	16,1
Valmisteet ja tavarat	24,8	24,2
	378,4	366,4

Yhtiö kirjasi tilikaudella 2018 muusta kuin myynnistä johtuvia, vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvoa pienentäviä kuluja tuloslaskelmaan yhteensä 0,0 miljoonaa euroa (5,6). Päälystys-segmentin osuus alaskirjauksista oli yhteensä 0,0 miljoonaa euroa (0,5) ja se aiheutui pääosin kiviainesvaraston alaskirjauksista. Infraprojektit-segmentillä ei ollut alaskirjauksia tilikaudella 2018 (0,1 milj.euroa). Suomen talonrakentaminen -segmentillä ei ollut alaskirjauksia tilikaudella 2018 (5,0 milj.euroa).

9 MYYNTISAAMISET JA MUUT SAAMISET

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Korolliset saamiset		
Pitkäaikaiset muut saamiset	0,0	0,0
	0,0	0,0
Korottomat saamiset		
Pitkäaikaiset myyntisaamiset	0,3	0,4
Lyhytaikaiset myyntisaamiset	87,8	121,7
Projektitulo saamiset	124,6	125,5
Henkilöstökulujen jaksotukset	2,4	1,1
Muut siirtosaamiset	7,5	6,7
Johdannaissaamiset	0,8	1,3
Saamiset rakenteilla olevilta kiinteistöyhtiöiltä	6,0	6,0
Pitkäaikaiset muut saamiset	0,0	0,0
Lyhytaikaiset muut saamiset	41,2	39,8
	270,6	302,6
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	0,3	0,4
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	270,3	302,2

Myyntisaamisten nettomääräiset luottotappiot tilikaudella 2018 olivat 0,2 miljoonaa euroa (0,5).

10 OSTOVELAT JA MUUT VELAT

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Pitkäaikaiset velat		
Muut pitkäaikaiset velat	0,0	0,0
	0,0	0,0
Lyhytaikaiset velat		
Saadut ennakkomaksut	137,9	123,7
Velat rakenteilla oleville yhtiöille	2,0	3,2
Ostovelat	57,2	94,2
Projektikuluvelat	40,6	43,1
Arvonlisäverovelat	15,1	19,7
Korkovelat	1,7	3,7
Henkilöstökulujen jaksotukset	56,9	58,5
Muut siirtovelat	23,9	16,9
Johdannaissovelat	1,4	0,8
Muut lyhytaikaiset velat	20,7	19,8
	357,4	383,6
Korottomat velat yhteensä	357,4	383,6

11 VARAUKSET

Milj. euroa	Takuu- varaukset	10-vuotis- vastuu- varaukset	Ympäristö varaukset	Vuokra- velvoite- varaukset	Oikeuden- käynti- varaukset	Muut varaukset	Tappiolliset asiakas- sopimukset	Yhteensä 31.1. 2018	Yhteensä 31.12. 2017
Varaukset 1.1.	11,4	9,3	2,7	1,7	3,1	0,0		28,2	32,5
Valuuttakurssierot	0,1		0,1					0,1	-0,2
Varausten lisäykset	1,7		0,0	0,8	0,0		0,1	2,6	18,7
Käytetyt varaukset	-1,7	-0,2		-2,0		0,0		-3,9	-20,5
Käyttämättömien varausten peruutukset									-2,2
Varaukset 31.1.2018	11,4	9,1	2,7	0,6	3,1		0,1	27,1	
Varaukset 31.12.2017	11,4	9,3	2,7	1,7	3,1	0,0			28,2
Varaukset jakautuvat									
Pitkäaikaisiin	0,7	6,3	2,7	0,6	3,1			13,4	15,4
Lyhytaikaisiin	10,8	2,8					0,1	13,7	12,8
	11,4	9,1	2,7	0,6	3,1		0,1	27,1	28,2

12 AINEELLISET HYÖDYKKEET

Milj. euroa	Maa- alueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Koneet ja kalusto, leasing	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennako- maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	12,8	37,8	232,4	75,5	36,1	1,9	396,7
Valuuttakurssierot	0,0	0,1	0,9	0,7	0,2	0,0	1,9
Lisäykset		0,0	0,5	0,3		0,2	1,0
Vähennykset	0,0	0,0	-0,3	0,0	-0,1	0,0	-0,5
Hankintameno 31.1.2018	12,9	37,9	233,5	76,6	36,2	2,1	399,1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2018			-28,1	-173,8	-49,2	-19,5	-270,5
Valuuttakurssierot		0,0	-0,6	-0,5	-0,1		-1,3
Vähennysten kertyneet poistot		0,0	0,3	0,0	0,0		0,3
Tilikauden poistot		0,0	-0,5	-0,4	-0,1		-0,9
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.1.2018			-28,2	-174,7	-50,0	-19,6	-272,4
Kirjanpitoarvo 31.1.2018	12,9	9,7	58,8	26,6	16,6	2,1	126,7
Kirjanpitoarvo 1.1.2018	12,8	9,7	58,7	26,4	16,7	1,9	126,2

Milj. euroa	Maa- alueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Koneet ja kalusto, leasing	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennako- maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	13,3	39,5	230,2	85,1	39,5	1,3	409,0
Valuuttakurssierot	-0,1	-0,3	-3,7	-2,1	-0,6	0,0	-6,8
Lisäykset		0,3	8,3	6,0	0,6	8,7	24,0
Vähennykset	-0,4	-2,2	-10,0	-13,3	-3,4	-0,2	-29,5
Siirrot erien välillä		0,4	7,6	-0,1		-7,9	
Hankintameno 1.1.2017	12,8	37,8	232,4	75,5	36,1	1,9	396,7
Kertyneet poistot 1.1.2017			-29,4	-168,5	-53,1	-21,4	-272,4
Valuuttakurssierot		0,1	2,5	1,4	0,3		4,4
Vähennysten kertyneet poistot		2,2	8,7	10,9	3,2		25,1
Siirrot erien välillä			-0,1	0,1			
Tilikauden poistot		-0,9	-16,4	-8,6	-1,4		-27,3
Arvonalentumiset					-0,2		-0,2
Kertyneet poistot 31.12.2017			-28,1	-173,8	-49,2	-19,5	-270,5
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	12,8	9,7	58,7	26,4	16,7	1,9	126,2
Kirjanpitoarvo 1.1.2017	13,3	10,1	61,7	32,0	18,1	1,3	136,6

Konsernilla ei ole käyttöomaisuuteen aktivoituja korkomenoja.

13 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Milj. euroa	Liikearvot	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	52,9	33,2	7,0		93,1
Valuuttakurssierot	0,3	0,1	0,1		0,5
Lisäykset		0,0		0,0	0,0
Hankintameno 31.1.2018	53,2	33,2	7,1	0,0	93,6
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2018		-27,1	-6,7		-33,8
Valuuttakurssierot		0,0	-0,1		-0,2
Tilikauden poistot		-0,1	0,0		-0,1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.1.2018		-27,3	-6,8		-34,1
Kirjanpitoarvo 31.1.2018	53,2	6,0	0,3	0,0	59,5
Kirjanpitoarvo 1.1.2018	52,9	6,0	0,3		59,2

Milj. euroa	Liikearvot	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	53,9	34,1	7,9	0,2	96,0
Valuuttakurssierot	-1,0	-0,2	-0,4		-1,5
Lisäykset		0,3		0,5	0,8
Vähennykset		-1,7	-0,5		-2,2
Siirrot erien välillä		0,6		-0,6	
Hankintameno 31.12.2017	52,9	33,2	7,0		93,1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017		-25,0	-7,2		-32,1
Valuuttakurssierot		0,1	0,4		0,4
Vähennysten kertyneet poistot		1,6	0,5		2,1
Tilikauden poistot		-3,7	-0,4		-4,1
Arvonalentumiset		-0,1			-0,1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017		-27,1	-6,7		-33,8
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	52,9	6,0	0,3		59,2
Kirjanpitoarvo 1.1.2017	53,9	9,1	0,8	0,2	63,9

LIKEARVOT

Liikearvot kohdistetaan hankinta-ajankohdasta lähtien niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, tai yksiköiden ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä johtuvasta synergiaedusta. Raportoivat toimintasegmentit vastaavat yhtiön liiketoimintalähtöistä johtamismallia. Toimintasegmentit ovat myös alin taso, jolla yhtiön johto seuraa liikearvoja ja jolla liikearvojen testaus suoritetaan.

Liikearvot toimintasegmenteittäin

Milj. euroa 31.1.2018	Liikearvot	Diskonttauskorko, % (WACC ennen veroja)
Päällystys	38,7	7,7*
Infraprojektit	7,7	8,2*
Suomen talonrakentaminen	6,2	5,6
Venäjän toiminnot	0,6	20,2
	53,2	

Milj. euroa 31.12.2017	Liikearvot	Diskonttauskorko, % (WACC ennen veroja)
Päällystys	38,4	7,7*
Infraprojektit	7,7	8,2*
Suomen talonrakentaminen	6,2	5,6
Venäjän toiminnot	0,6	20,2
	52,9	

* Maakohtaisilla sidotuilla pääomilla painotettu keskiarvo

Liikearvojen arvonalentumistestaus

Liikearvon arvonalentumistestit laaditaan vuosittain ja aina, kun ilmaantuu viitteitä liikearvon mahdollisesta arvonalentumistarpeesta. Liikearvon arvonalentumistestaukset on laadittu vuosittain päätöksen 2017 yhteydessä. Testit laaditaan käyttöarvolaskelmina noudattaen pienimmän rahavirtaa tuottavan yksikön periaatetta. Arvonalentumistestauksissa verrataan kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevien rahavirtojen diskontattua nykyarvoa kyseisen yksikön kirjanpitoarvoon. Mikäli nykyarvo on alhaisempi kuin kirjanpitoarvo, kirjataan erotus tulosvaikutteisesti meneillään olevan vuoden kuluksi.

Vuoden 2017 neljännen vuosineljänneksen aikana tehdyt liikearvojen arvonalentumistestaukset osoittivat, että rahavirtojen nykyarvot ylittävät kaikissa segmenteissä kirjanpitoarvon.

Liikearvojen arvonalentumistestauksessa käytetyt ennusteet ja keskeiset oletukset

Rahavirtaa tuottavien yksiköiden rahavirtaennusteet laadittiin kolmelle suunnitelmavuodelle johdon laatimien,

toteutuneeseen kehitykseen perustuvien arvioiden perusteella. Rahavirtaennusteen laadinnassa käytetyt keskeiset oletukset ovat kyseisten markkinoiden kasvu, yhtiön kannattavuuskehitys sekä toimenpiteet, joihin yhtiö on sitoutunut.

Liikearvon arvonalentumistestauksen laskennassa keskeiset oletamat ovat pitkän aikavälin kasvu sekä diskonttauskorko. Yhtiö käytti kolmen suunnitelmavuoden jälkeisten rahavirtojen kasvutekijänä yhden prosentin kasvuolettamaa, joka alitti testaushetkellä voimassaolleen EKP:n keskipitkän aikavälin inflaatiotavoitteen. Diskonttauskorkona käytetään oman ja vieraan pääoman painotettua keskimääräistä kustannusta (WACC, Weighted Average Cost of Capital), jossa huomioidaan riskitön korkotaso, epälikvidisyyspremio, markkinoiden tuotto-odotus, toimialakohtainen beta-arvo, maariski sekä toimialakohtaisesti laskettu vieraan pääoman korkotaso korkomarginaali huomioiden. Vieraan pääoman korkotasoa määritettäessä yhtiö huomioi toimialakohtaisesti Suomen talonrakentamisen projektilainojen korkotasot sekä päällystys- ja infraprojektiliiketoimintoihin liittyvien rahoitusleasingvelkojen korkotasot. Diskonttauskoron tekijöitä painotetaan toimialan keskimääräisen tavoitepääomarakenteen mukaan. Oman ja vieraan pääoman kustannus ennen veroja (Pre-tax WACC) määritellään testauksissa yksikkökohtaisesti. Segmenttikohdaisen diskonttauskoron laskennassa on käytetty maakohtaisia diskonttauskorkoja, joita painotetaan maakohtaisilla sidotuilla pääomilla.

Herkkyysanalyysi

Arvonalentumistestauksien yhteydessä laaditaan herkkyyssanalyysit, joissa selvitetään yksiköittäin arvonalentumistestauksien tärkeimpien oletusten mahdollisten muutosten vaikutusta testien tuloksiin. Keskeisimmät rahavirtojen nykyarvoon vaikuttavat oletukset ovat markkina- ja kilpailutilanteen kehitys sekä diskonttauskorko. Herkkyyssanalyysissä näihin oletuksiin vaikuttavia laskennan muuttujia vaihdellaan ja tutkitaan muutosten vaikutuksia rahavirtojen nykyarvon ja kirjanpitoarvon väliseen marginaaliin. Vuoden 2017 herkkyyssanalyysi osoittaa, etteivät tavanomaiset ja kohtuulliset muutokset testauksessa käytetyissä oletuksista aiheuta liikearvon arvonalentumistarvetta. Alla esitetään testattavien yksiköiden liikearvon alaskirjausriskiä kuvaavat luvut toimintasegmenteittäin.

Milj. euroa 2017	Päällystys	Infraprojektit	Suomen talon- rakentaminen	Venäjän toiminnot
Toimialalle kohdistetut liikearvot yhteensä	38,4	7,7	6,2	0,6
Liikearvon arvonalennus, jos pitkän aikavälin vuotuinen				
kasvu olisi yhden prosenttiyksikön matalampi	0,0	0,0	0,0	0,0
kasvu olisi kaksi prosenttiyksikköä matalampi	0,0	0,0	0,0	0,0
Liikearvon arvonalennus, jos diskonttauskorko				
olisi puoli prosenttiyksikköä korkeampi	0,0	0,0	0,0	0,0
olisi yhden prosenttiyksikön korkeampi	0,0	0,0	0,0	0,0

Rahoitus ja rahoitusriskit

14 RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

Lemminkäinen-konserni altistuu liiketoiminnassaan rahoitusriskeille, joista merkittävimpiä ovat rahoituksen hankinta-, likviditeetti-, valuuttakurssi-, korko- ja luottoriski. Konsernin rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on pienentää epävarmuutta, jota rahoitusmarkkinoilla tapahtuvat muutokset mahdollisesti aiheuttavat konsernin tulokseen, kassavirtoihin ja arvoon. Rahoitusriskien hallinta perustuu hallituksen hyväksymän rahoituspolitiikan periaatteisiin. Rahoituspolitiikka määrittää rahoitusriskien hallinnan ja rahoitustoimien toimintaperiaatteet ja vastuunjaot. Poliittikkaa arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään vähintään vuosittain.

Rahoituspolitiikan toteutuksesta vastaa konsernirahoitusyksikkö, joka pääasiallisesti vastaa rahoitusriskien hallinnasta, ja johon konsernin rahoitustoimet on keskitetty. Konsernin rahoituspolitiikka määrittää konsernirahoituksen ja liiketoimintayksiköiden välisen vastuunjaon osa-alueittain. Konserniyhtiöiden vastuulla on toimittaa ajantasaista ja täsmällistä tietoa konsernirahoitukselle liiketoimintansa rahoitukseen liittyvistä asioista. Konsernirahoitus toimii konsernin sisäisenä pankkina sekä hallinnoi, ohjeistaa ja tukee konserniyhtiöitä rahoitusasioissa siten, että konsernin rahoitustarpeet tulevat tyydytettyä ja rahoitusriskejä hallinnoidaan rahoituspolitiikan mukaisesti tehokkaalla tavalla.

RAHOITUKSEN HANKINTA- JA LIKVIDITEETTIRISKI

Konsernin pyrkimyksenä on turvata rahoituksen saatavuus, optimoida likvidien varojen käyttö liiketoimintojen rahoittamisessa sekä minimoida korko- ja muut rahoituskustannukset. Konsernirahoitus vastaa konsernin kokonaislikviditeetin hallinnasta sekä huolehtii, että käytettävissä on riittävät rahoituslimiitit ja riittävä määrä eri rahoituslähteitä. Lisäksi se varmistaa, että konsernin velkojen ja luottolimiittien

erääntymisprofiili jakautuu riittävän tasaisesti eri vuosille rahoituspolitiikan mukaisesti. Konsernin kirjanpidon mukaisten korollisten velkojen erääntymisjakauma on etupainotteinen. Syyinä ovat lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin kirjatut 64,9 miljoonan euron (61,7) vaihto-omaisuusyhtiöiden velat. Kyseiset velat ovat pääasiassa rakenteilla olevien ja valmistuneiden asunto-osakeyhtiöiden pitkäaikaisia velkoja, jotka siirtyvät asunto-osakkeen ostajien vastattavaksi kohteiden luovutuksen yhteydessä. Myymättömien asuntojen osalta konserni vastaa velasta maksamalla asunnoista rahoitusvastiketta pitkän laina-ajan kuluessa.

Rahoituspolitiikan mukaisesti konsernin likviditeettireservin tulee kaikkina aikoina vastata konsernin kokonaislikviditeettitarvetta. Liiketoiminnan kausiluontoisuuden vuoksi kausiluototuksen merkitys on suuri. Konsernin likviditeetin hallinta perustuu kassavirtaennusteisiin.

Konsernin likviditeettireservi muodostuu yritystodistusohjelmasta, sitovista rahoituslimiiteistä, luotollisista tileistä ja likvideistä varoista. Konsernin yritystodistusohjelman koko on 300 miljoonaa euroa (300,0), joka oli käyttämättä 31.1.2018 ja 31.12.2017. Konsernilla oli nostettavissa raportointikauden lopussa yhteismäärältään 200 miljoonaa euroa (200,0) sitovia luottolimiittejä sekä 12,4 miljoonaa euroa (12,4) tililimiittejä. Likvidien varojen määrä 31.1.2018 oli 21,6 miljoonaa euroa (57,9).

Konsernin käytettävissä olevat rahoituslähteet ja likvidit varat riittävät kattamaan lyhytaikaisten korollisten velkojen velvoitteet.

RAHOITUSVELKOJEN JA JOHDANNAISTEN SOPIMUKSIIN PERUSTUVAT KASSAVIRRAT

Milj. euroa 31.1.2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023–	Yhteensä
Korolliset velat	111,5	118,8	4,1	2,3	1,5	0,7	238,9
Korkojohdannaiset	0,2						0,2
Valuuttajohdannaiset							
Maksettavat rahavirrat	96,7						96,7
Saatavat rahavirrat	-96,0						-96,0
Hyödykejohdannaiset							
Maksettavat rahavirrat	0,1	0,0	0,0				0,1
Saatavat rahavirrat	-0,3	0,0					-0,3
Muut rahoitusvelat	143,8	0,0	0,0	0,0			143,8
Ostovelat	57,2						57,2
Annetut takaukset	2,5	0,7	0,1				3,3
	315,8	119,5	4,2	2,3	1,5	0,7	444,0

Milj. euroa 31.12.2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023–	Yhteensä
Korolliset velat	80,5	116,6	4,2	2,1	1,4	0,5	205,3
Korkojohdannaiset	0,2						0,2
Valuuttajohdannaiset							
Maksettavat rahavirrat	86,6						86,6
Saatavat rahavirrat	-86,8						-86,8
Hyödykejohdannaiset							
Maksettavat rahavirrat	0,0	0,0	0,0				0,0
Saatavat rahavirrat	-0,4	0,0					-0,4
Muut rahoitusvelat	142,0	0,0	0,0	0,0			142,0
Ostovelat	94,2						94,2
Annetut takaukset	2,7	0,7	0,1				3,5
	319,1	117,3	4,3	2,1	1,4	0,5	444,7

VALUUTTAKURSSIRISKI

Valuuttakurssiriskien hallinnan tavoitteena on vähentää epävarmuutta, jota valuuttakurssimuutokset aiheuttavat kassavirtojen, liiketoiminnallisten saamisten ja velkojen sekä muiden tase-erien tuleviin arvoihin. Valuuttakurssiriski koostuu pääasiassa translaatoriskistä ja transaktioriskistä.

Translaatoriski käsittää ulkomaisten konserniyhtiöiden tuloslaskelmien ja taseiden muunnosta konsernin kotivaluuttaan aiheutuvat valuuttakurssierot. Kirjanpitoon kirjattavaa translaatoriskistä aiheuttavat ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehdyt oman pääoman sijoitukset ja kertyneet voittovarot, joiden laskennalliset vaikutukset näkyvät oman pääoman muuntoeroissa. Lemminkäinen-konsernilla on ulkomaisia nettosijoituksia useissa eri valuutoissa. Olennaisimmat valuutat, joista konsernin translaatoriskit muodostuivat raportointikaudella, olivat Venäjän rupla ja Norjan kruunu. Muuntoerojen muutos tilikaudella 2018 oli 0,5 miljoonaa euroa (-2,8), josta Venäjän rupla aiheutti -0,2 miljoonaa euroa (-1,9) ja Norjan kruunu 0,6 miljoonaa euroa (-1,0). Raportoitavaa translaatoriskistä aiheuttaa myös raportoitavan kauden tuloslaskelma, jonka vaikutus näkyy suoraan muun muassa konsernin raportoitavassa euromääräisessä liikevaihdossa ja liiketuloksessa. Raportointikaudella valuuttakurssimuutosten vaikutus (2018 tammikuun toteuma verrattuna 2018 tammikuun toteumaan uudelleen laskettuna vuoden 2017 vastaavan ajankohdan valuuttakurssilla) konsernin euromääräiseen liikevaihtoon oli -0,8 miljoonaa euroa (7,4), josta Venäjän ruplasta aiheutui -0,4 miljoonaa euroa (10,3) ja Norjan kruunusta -0,3 miljoonaa euroa (-0,8). Vastaava

vaikutus liiketulokseen oli 0,7 miljoonaa euroa (0,1), josta Venäjän ruplan osuus oli 0,2 miljoonaa euroa (-0,1) ja Norjan kruunun osuus 0,4 miljoonaa euroa (0,1). Rahoituspolitiikan mukaisesti Lemminkäinen-konserni suojautuu translaatoriskeiltä ensisijaisesti pitämällä oman pääoman sijoitukset ulkomaisissa yhtiöissään optimaalisen pieninä eikä siten käytä rahoitusinstrumentteja translaatoriskeiltä suojautumiseen.

Transaktioriski muodostuu liike- ja rahoitustoiminnan valuuttamääräisistä transaktioista, kun ne tehdään muussa kuin yhtiön toiminnallisessa valuutassa. Liiketoiminnan valuuttakurssiriskejä pyritään suojaamaan ensisijaisesti operatiivisin keinoin. Jäljelle jäävä osa transaktioriskistä suojataan käyttämällä muun muassa valuuttalainoja tai valuuttajohdannaisia. Konserniyhtiöt vastaavat transaktioriskiasemansa tunnistamisesta, raportoinnista, ennustamisesta sekä nettoposition suojaamisesta sisäisillä transaktioilla konsernirahoituksen kanssa. Konsernirahoitus on vastuussa konsernin riskipositioiden suojaamisesta ulkoisina transaktioina rahoituspolitiikan mukaisesti. Konsernin transaktioriskit aiheutuivat pääasiassa seuraavan 12 kuukauden sisällä tapahtuvista myynti- ja ostotoimista sekä taseen saamisista ja veloista.

Olennaisimmat valuuttaparit, joista konsernin transaktioriskit muodostuivat raportointikaudella, olivat EUR/SEK ja EUR/RUB. Konserni ei ole raportointikaudella soveltanut suojauslaskentaa transaktioriskien suojaukseen.

TRANSAKTORISKIN HERKKYYSANALYYSI

Valuuttakurssien muutoksista aiheutuvaa herkkyyttä laskettaessa on käytetty seuraavia oletuksia:

- valuuttakurssimuutoksen oletetaan olevan +/- 10 %
- positio sisältää sekä ulkoiset että konsernin sisäiset kruunu- ja ruplamääräiset rahoitusvarat ja -velat sekä niitä suojaavat johdannaiset
- positio ei sisällä ennustettuja tulevia kassavirtoja
- herkkyyden laskemisessa ei ole otettu huomioon veroja

Milj. euroa 31.1.2018	Avoin		Euron 10 % vahvistuminen	Euron 10 % heikkeneminen
	transaktio- riskipositio			
EUR/SEK	-1,5		0,1	-0,2
EUR/RUB	-1,6		0,1	-0,2

Milj. euroa 31.12.2017	Avoin		Euron 10 % vahvistuminen	Euron 10 % heikkeneminen
	transaktio- riskipositio			
EUR/SEK	-1,4		0,1	-0,2
EUR/RUB	-1,6		0,1	-0,2

KORKORISKI

Lemminkäinen-konsernin korkoriskin hallinnan tavoitteena on minimoida korkojen vaihtelun aiheuttamat muutokset konsernin tulokseen, kassavirtoihin ja arvoon. Konsernirahoitus hallinnoi ja valvoo korkoriskipositiota. Konsernin korkoriski muodostuu pääasiassa liiketoiminnan rahoittamiseen liittyvistä kiinteä- ja vaihtuvakorkoisista velkasopimuksista, korollisista rahoitusvaroista sekä korkojohdannaisista. Korkotason muutokset vaikuttavat tuloslaskelma- ja tase-eriin.

Konsernin korkoriskiä hallinnoidaan pyrkimällä asettamaan konsernin velkojen keskimääräinen korkosidonnaisuus aika lähelle liiketoiminnan korkoherkkyyttä. Konsernin liiketoiminnan korkoherkkyyden on arvioitu olevan noin 15 kuukautta. Rahoituspolitiikan mukaisesti seurataan konsernin velkojen keskimääräistä korkosidonnaisuusajaa ja kiinteäkorkoisten ja vaihtuvakorkoisten velkojen suhdetta. Lisäksi tehdään konsernin korkoriskin herkkyyksianalyysijä.

Konserni voi ottaa pitkäaikaista velkaa sekä vaihtuva- että kiinteäkorkoisena. Vaihtuva- ja kiinteäkorkoisten velkojen suhdetta voidaan muuttaa korkojohdannaisilla. Konserni on käyttänyt koronvaihtosopimuksia korkoriskinsä hallinnassa, mutta ei ole soveltanut suojauslaskentaa näihin suojauksiin raportointikaudella.

Korkotason muutoksilla ei ole raportointikaudella ollut tavallisuudesta poikkeavaa vaikutusta konsernin liiketoimintaan. Korkotason merkittävällä nousulla saattaa kuitenkin olla haitallista vaikutusta asuntojen kysyntään.

KORKORISKIN HERKKYYSANALYYSI

Korkotason muutoksesta aiheutuvaa herkkyyttä laskettaessa on käytetty seuraavia oletuksia:

- korkotason muutokseksi oletetaan yksi prosenttiyksikkö
- korkotason muutoksen vaikutukset on laskettu 12 kuukauden ajalle

- positio sisältää vaihtuvakorkoiset rahoitusvelat, vaihtuvakorkoiset rahoitusvarat (sisältäen rahavarat) sekä korkojohdannaiset
- markkinakoron on oletettu olevan lähtötilanteessa positiivinen lukuunottamatta korkojohdannaisia
- kaikki muut tekijät korkotason muutosta lukuun ottamatta pysyvät vakioina
- herkkyyden laskemisessa ei ole otettu huomioon veroja

Milj. euroa 31.1.2018	Korko- positio	Vaikutus tulos- laskelmaan	Vaikutus tulos- laskelmaan
		(+1 %)	(-1 %)
Vaihtuvakorkoiset rahoitusvelat	-89,8	-0,9	0,9
Vaihtuvakorkoiset rahoitusvarat	21,6	0,2	-0,2
Korkojohdannaiset	20,0	0,2	-0,2
	-48,1	-0,5	0,5

Milj. euroa 31.12.2017	Korko- positio	Vaikutus tulos- laskelmaan	Vaikutus tulos- laskelmaan
		(+1 %)	(-1 %)
Vaihtuvakorkoiset rahoitusvelat	-86,5	-0,9	0,9
Vaihtuvakorkoiset rahoitusvarat	47,9	0,5	-0,5
Korkojohdannaiset	20,0	0,2	-0,2
	-18,5	-0,2	0,2

HYÖDYKEHINTARISKI

Konsernin päällystystoimintaan liittyy bitumin hintariski. Bitumin hinta määräytyy pitkälti öljyn maailmanmarkkinahinnan mukaisesti. Bitumin hintariskiltä on suojauduttu myyntisopimusten hintaklausuulein, kiintein ostohinnoin ja johdannaisin, joihin ei ole sovellettu suojauslaskentaa. Konsernin bitumipositiota seurataan säännöllisesti konsernirahoituksen toimesta.

LUOTTORISKI

Luottoriski syntyy tilanteessa, jossa vastapuoli ei täytä sopimuksen mukaisia velvoitteitaan aiheuttaen toiselle osapuolelle taloudellisen tappion. Lemminkäinen on määritellyt asiakassaamisten luottopolitiikan, jonka päämääränä on lisätä kannattavaa myyntiä luottoriskit ennakoita tunnistuen ja halliten. Luottopolitiikka määrittelee Lemminkäinen-konsernille luottokauppaa ja perintää koskevat vähimmäisvaatimukset. Luottoriskien määrittelijänä toimii konsernin luotonvalvonta ja luottoriskien hallinnasta vastaavat liiketoimintayksiköt.

Pääosa liiketoiminnasta perustuu vakiintuneisiin, luotettaviin asiakassuhteisiin sekä alalla yleisesti noudatettaviin sopimusehtoihin. Konserni altistuu luottoriskille pääasiassa konsernin myyntisaatavien, talletusten ja johdannaisiin liittyvien saamisten kautta. Luottoriskin enimmäismäärä on edellä mainittujen erien yhteenlaskettu tasearvo. Myyntisaamisten määrä ja erääntyminen on esitetty seuraavassa taulukossa. Konsernilla ei ole merkittäviä luottoriskikeskittymiä, koska myyntisaatavat jakautuvat usean eri asiakkaan kesken usealle markkina-alueelle. Sopimuksen tehnyt liiketoimintayksikkö seuraa saatavatilannetta aktiivisesti. Mikäli liiketoimintayksiköt neuvottelevat saatavien ehdoista uudelleen, se tapahtuu konsernin luottopolitiikan vaatimusten mukaisesti. Luottotappioriskiä voidaan pienentää vakuuksilla, pääsääntöisesti

pankkitakauksilla ja pankkitalletuksilla. Lemminkäinen käyttää myös myyntisaatavien myyntiä (factoring), mikä myös osaltaan pienentää luottoriskiä. Lemminkäisen luottotappiot ovat olleet toiminnan laajuuteen nähden vähäiset. Merkittävimmät riskit liittyvät toimintaan Venäjällä, ja pääsääntönä Venäjän projekteissa on rakentaminen ainoastaan ennakkomaksuja vastaan. Mikäli luottotappioriskiä poikkeuksellisesti otetaan, se on aina ennakolta suhteutettu kyseisen hankkeen kateodotuksiin. Luottotappioiksi kirjataan oikeudelliseen perintään siirretyt saamiset.

Konserni altistuu vastapuoliriskille sijoittaessaan likvidejä varojaan ja käyttäessään johdannaisinstrumentteja. Likvidit varat sijoitetaan lyhytaikaisesti pankkitalletuksiin ja vakavaraisten yhteistyöpankkien liikkeeseenlaskemiin sijoitustodistuksiin sekä hyvän luottoluokituksen omaavien yritysten yritystodistuksiin. Konsernirahoitus vastaa konsernin kassavaroihin, rahoitussijoituksiin ja muihin rahoitustransaktioihin liittyvästä vastapuoli- ja luottoriskien hallinnasta. Rahoituspolitiikka määrittää hyväksytyt vastapuolet ja niiden kriteerit. Raportointikauden lopussa vastapuoliriskiä pidettiin pienenä.

MYYNTISAAMISTEN IKÄJAKAUMA*

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Erääntymättömät	61,2	87,7
1–30 päivää erääntyneet	11,4	23,0
31–60 päivää erääntyneet	7,1	2,2
61–90 päivää erääntyneet	0,8	1,2
yli 90 päivää erääntyneet	8,2	8,0
	88,8	122,2

* Odotettavissa olevien luottotappioiden vaikutusta ei ole huomioitu.

ODOTETTAVISSA OLEVAT LUOTTOTAPPIOT

Konserni soveltaa odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaamiseen IFRS 9:ssä määrättyä yksinkertaistettua menettelyä, jonka mukaan kaikista myyntisaamisista sekä IFRS 15:n mukaisista asiakassopimuksiin perustuvista omaisuuseristä voidaan kirjata koko voimassaoloajalta odotettavissa olevat luottotappiot. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämistä varten myyntisaamiset on luokiteltu luottoriskiominaisuuksiensa ja maksun erääntymisen perusteella. Lisäksi odotettavissa olevissa luottotappioissa on huomioitu tulevaisuuden näkymät. Odotettavissa olevat luottotappiot IFRS 15:n mukaisista asiakassopimuksista määritetään samalla prosentilla kuin erääntymättömät myyntisaamiset.

	Erään- tymät- tömät	1–60 päivää erään- tyneet	61–90 päivää erään- tyneet	91–180 päivää erään- tyneet	Yli 180 päivää erään- tyneet
Odotetut luottotappiot, keskimääräinen %	1,1	1,8	17,9	18,8	18,8

IFRS 15:n mukaisiin asiakassopimuksiin perustuvat omaisuuserät

	Myyntisaamiset	
Bruttomääräinen kirjanpitoarvo 31.1.2018	88,8	125,1
Odotettujen luottotappioiden vähennyserä	0,8	0,4
Kirjanpitoarvo vähennyserän jälkeen 31.1.2018	88,1	124,6

Avaavan taseen

täsmäytys- laskelma	31.12. 2017	IFRS 9:n käyttöönosta johtuva oikaisu	1.1. 2018
Laskennalliset verosaamiset	7,1	0,2	7,4
Myyntisaamiset	122,2	-0,7	121,5
IFRS 15:n mukaiset asiakassopimukset	125,5	-0,4	125,1
Varat yhteensä	926,8	-0,9	925,9
Kertyneet voittovarot	168,3	-0,9	173,8
Tilikauden tulos	6,4		
Oma pääoma yhteensä	319,3	-0,9	318,5

PÄÄOMAN JA PÄÄOMARAKENTEEN HALLINTA

Pääomalla tarkoitetaan Lemminkäinen-konsernin taseen osoittamaa omaa pääomaa ja korollista vierasta pääomaa. Lemminkäinen-konsernin pääoman hallinnalla pyritään varmistamaan kustannustehokkaasti konsernin liiketoiminta-alueiden toimintaedellytykset kilpailukykyisellä tasolla kaikissa suhdannetilanteissa, riittävä riskinkantokyky muun muassa rakennusurakoinnissa sekä hyvä velkojenhoito- ja osingonmaksukyky.

Konsernin korollisen vieraan pääoman määrään vaikuttavat muun muassa liiketoiminnan laajuus ja kassavirta, tuotannon kausivaihtelut, yritysostot, investoinnit tuotantokalustoon, -rakennuksiin ja rakennusmaahan tai näiden myynnit sekä mahdolliset oman pääoman ehtoiset järjestelyt. Yhtiö seuraa jatkuvasti erityisesti velan määrää, korollisen nettovelan suhdetta käyttökanteeseen sekä omavaraisuusastetta. Yhtiö seuraa pääoman kehitystä myös sijoitetun pääoman tuottoasteella. Lemminkäinen on määrittänyt taloudelliseksi tavoitteiksi muun muassa ROCE yli 15 % vuonna 2019 ja omavaraisuusaste yli 35 % vuosina 2016–2019. Lisäksi Lemminkäisen tavoitteena on vakaa osingonjakopolitiikka, jossa vähintään 40 % tilikauden tuloksesta jaetaan osakkeenomistajille osinkoina.

Yhtiö saattaa ajoittain pyrkiä ostamaan jäljellä olevaa velkaansa takaisin käteisostoilla ja/tai oman pääoman ehtoisia arvopapereita vaihtamalla, avoimilla markkinoilla tehdyillä ostoilla, yksityisesti neuvotelluilla transaktioilla tai muulla tavalla. Summat saattavat olla merkittäviä. Yhtiö saattaa päättää säilyttää, kuolettaa tai myydä takaisinostetun velan. Mahdollinen myöhempi takaisinostetun velan myyminen voidaan tehdä käteistä tai muuta korvausta tai oman pääoman ehtoisia arvopapereita vastaan, ja kyseinen myynti voidaan toteuttaa avoimilla markkinoilla tehtävinä tarjouksina, yksityisesti neuvoteltuina transaktioina tai muulla tavalla. Mahdolliset jäljellä olevan velan takaisinostot

tai vaihdot tai mahdolliset myöhemmät takaisinostetun velan myynnit tai vaihdot riippuvat vallitsevista markkinaolosuhteista, likviditeettitarpeesta, sopimusrajoitteista ja muista tekijöistä.

Yhtiön 100 miljoonan euron suuruisen vakuudettoman joukkovelkakirjalainan puolivuositain maksettava kiinteä vuotuinen kuponnikorko on 7,375 prosenttia. Joukkovelkakirjalainan ehtoihin sisältyi kaksi tapahtumaperusteista (incurrence-based) tunnuslukukovenanttia: omavaraisuusaste sekä nettovelan ja käyttökatteen suhdeluku. Jos omavaraisuusasteeseen liittyvän kovenantin ehdot eivät täyty, yhtiön mahdollisuutta suorittaa eräitä maksuja, kuten omien osakkeiden ostoja ja oman pääoman ehtoisten lainojen lunastamisia, rajoitetaan. Jos nettovelan ja käyttökatteen suhdelukuun liittyvän kovenantin ehdot eivät täyty, yhtiön mahdollisuuksia nostaa lisävelkaa rajoitetaan.

Vuoden 2017 kolmannella kvartaalilla pidetty joukkovelkakirjanhaltijoiden kokous hyväksyi yhtiön esittämät ehdotukset koskien suostumusten antamista ja vaateista luopumista liittyen Lemminkäinen Oyj:n ja YIT Oyj:n sulautumiseen ja päätti muuttaa joukkovelkakirjan ehtoja, jotka liittyvät sulautumiseen. Suostumukset ja luopumiset astuivat voimaan välittömästi, ja ehtojen muutokset astuivat voimaan kun Lemminkäinen Oyj:n ja YIT Oyj:n sulautuminen toteutui.

Yhtiö ilmoitti 31.1.2018 lunastavansa takaisin alun perin 70 miljoonan euron hybridilainan jäljellä olevan nimellispääoman 35,2 miljoonaa euroa. Lunastuspäätöksen seurauksena hybridilaina on kirjattu pois omasta pääomasta ja siirretty korollisiin velkoihin. Laina lunastetaan takaisin lainaehdojen mukaisesti 30.3.2018, ja sen seurauksena maksu tapahtuu 3.4.2018.

Yhtiön 200 miljoonan euron luottolimiitin ehtoihin sisältyy kaksi neljännesvuositain tarkasteltavaa ja neljän edeltävän vuosineljänneksen keskiarvona laskettavaa taloudellista tunnuslukukovenanttia: nettovelan ja käyttökatteen suhdeluku sekä omavaraisuusaste. Yhtiö on täyttänyt tunnuslukukovenanttinsa.

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Korolliset velat	224,3	185,8
Likvidit varat	21,6	57,9
Korollinen nettovelka	202,7	127,9
Oma pääoma yhteensä	254,5	319,3
Omavaraisuusaste, %	34,8	39,9
Nettovelkaantumisaste, %	79,6	40,0

15 KOROLLISET VELAT

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Pitkäaikaiset		
Lainat rahoituslaitoksilta	0,4	0,2
Rahoitusleasingvelat	13,9	15,1
Joukkovelkakirjalainat	99,4	99,4
	113,7	114,6
Lyhytaikaiset		
Lainat rahoituslaitoksilta	0,2	0,2
Rahoitusleasingvelat	10,3	9,3
Joukkovelkakirjalainat	35,2	
Vaihto-omaisuusyhtiöiden velat	64,9	61,7
	110,6	71,2

Velat on pääsääntöisesti nostettu velallisen toimintavaluutassa.

RAHOITUSLEASINGVELAT

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Rahoitusleasingvelat ja niiden korkojen erääntyminen		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	10,8	9,8
Yli vuoden, mutta enintään viiden vuoden kuluttua	13,8	15,1
Yli viiden vuoden kuluttua	0,6	0,5
	25,3	25,4
Vähimmäisvuokrien nykyarvon erääntyminen		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	10,3	9,3
Yli vuoden, mutta enintään viiden vuoden kuluttua	13,3	14,6
Yli viiden vuoden kuluttua	0,6	0,5
	24,2	24,4
Rahoitusleasingveloista tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	1,0	1,0

KOROLLISTEN VELKOJEN TÄSMÄYTYS

Milj. euroa	Lyhyt- aikaiset velat	Pitkä- aikaiset velat	Rahoitus- leasing- velat	Yhteensä
31.12.2017	61,9	99,5	24,4	185,8
Korollisten velkojen nostot	19,3	0,3		19,5
Korollisten velkojen takaisinmaksut	-0,1	-0,2	-0,7	-0,9
Rahoitusleasing-investoinnit			0,3	0,3
Myytyjen asuntojen velkaosuudet	-16,0			-16,0
Oman pääoman ehtoisen lainan siirto	35,2			35,2
Muut muutokset, joihin ei liity maksua*	0,0	0,2	0,2	0,5
31.1.2018	100,3	99,8	24,2	224,3

* Valuuttakurssierot on sisällytetty kohtaan Muut muutokset, joihin ei liity maksua.

16 RAHAVARAT

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Käteinen raha ja pankkitalletukset	21,6	57,9

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta ja vakavaraisiin yhteistyöpankkeihin tehdyistä pankkitalletuksista, joiden maturiteetti on enintään kolme kuukautta.

17 JOHDANNAISINSTRUMENTIT

Milj. euroa 31.1.2018	Nimellis- arvo	Käypä arvo, posi- tiivinen	Käypä arvo, nega- tiivinen	Käypä arvo, netto
Valuuttajohdannaiset	96,7	0,6	-1,1	-0,5
Korkojohdannaiset	20,0		-0,2	-0,2
Hyödykejohdannaiset	6,8	0,3	-0,1	0,2
	123,5	0,8	-1,5	-0,6

Milj. euroa 31.12.2017	Nimellis- arvo	Käypä arvo, posi- tiivinen	Käypä arvo, nega- tiivinen	Käypä arvo, netto
Valuuttajohdannaiset	86,6	1,0	-0,5	0,4
Korkojohdannaiset	20,0		-0,2	-0,2
Hyödykejohdannaiset	3,7	0,4	0,0	0,3
	110,3	1,3	-0,8	0,5

Johdannaisinstrumentin käypä arvo on tilinpäätöspäivän markkinahinnan perusteella laskettu voitto tai tappio sopimuksen sulkemisesta.

Johdannaisiin ei ole sovellettu suojauslaskentaa. Siitä huolimatta nämä johdannaisopimukset on solmittu suojaamistarkoituksessa. Johdannaiset on solmittu vähentämään liiketoiminnan riskejä, korkoriskejä sekä suojaamaan valuuttamääräisiä tase-eriä. Johdannaisten käyvän arvon muutokset on kirjattu tulosvaikutteisesti niiden luonteen mukaisesti joko rahoituseriin tai liiketoiminnan muihin tuottoihin ja -kuluihin.

Yllä esitettyihin johdannaisinstrumentteihin liittyy joissain tilanteissa toimeenpantavissa oleva nettoutus- tai muu vastaava järjestely, jonka mukaan kyseiset johdannaisvarat ja -velat voidaan selvittää nettomääräisenä. Nettoutusjärjestelyt ovat toimeenpantavissa tavallisiin johdannaisyleissopimuksiin sisältyvien tyypillisten veloitteiden laiminlyönti- ja muiden erityisten eräännyttämisperusteiden mukaan. Erät, joihin tietyissä tilanteissa voitaisiin soveltaa nettoutusta, on esitetty taseessa bruttona, ja netottaminen olisi pienentänyt yllä esitettyjä bruttolukuja yhteensä 0,7 miljoonaa euroa (0,5).

18 OMAN PÄÄOMAN EHTOISET SIOITUKSET

Milj. euroa	2018	2017
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset 1.1.	1,8	2,3
Vähennykset		-0,4
Pitkäaikaiset myytävissä olevat rahoitusvarat 31.1.2018 ja 31.12.2017	1,8	1,8

Oman pääoman ehtoiset sijoitukset sisältävät useita erilaisia noteeraamattomia osakkeita, joista pääosa on kiinteistöosakkeita. Yhden yksittäisen sijoituksen arvo ei ole kokonaisuuteen nähden merkittävä. Noteeraamattomien osakkeiden käypää arvoa arvioidaan jokaisena raportointipäivänä ja julkisen noteerauksen puuttuessa hankintahinta mahdollisilla arvonalentumisilla vähennettyinä edustaa yhtiön parasta arviota kyseisten osakkeiden käyvästä arvosta. Raportointikaudella arvonalentumisia ei ole kirjattu (0,3 milj. euroa).

19 RAHOITUSINSTRUMENTIT ARVOSTUSRYHMITTÄIN

Seuraavassa taulukossa on esitetty rahoitusinstrumenttien luokittelu ja arvostaminen sekä näiden muutokset IFRS 9:n käyttöönoton yhteydessä.

Vanha arvostusryhmä (IAS 39)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitus- varat/-velat	Lainat ja saamiset	Myytäväissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintameno- kirjattavat rahoitusvelat		
Uusi arvostusryhmä (IFRS 9)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitus- varat/-velat	Jaksotettuun hankinta- menoon kirjattavat rahoitusvarat	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintameno- kirjattavat rahoitusvelat		
Milj. euroa						
31.1.2018					Tasearvo	Käypä arvo
Pitkäaikaiset rahoitusvarat						
Orman pääoman ehtoiset sijoitukset			1,8		1,8	1,8
Muut pitkäaikaiset saamiset		0,3			0,3	0,2
Lyhytaikaiset rahoitusvarat						
Myyntisaamiset ja muut saamiset		265,8			265,8	265,8
Johdannaissopimukset	0,8				0,8	0,8
Rahavarat		21,6			21,6	21,6
Rahoitusvarat yhteensä	0,8	287,8	1,8		290,5	290,3
Pitkäaikaiset rahoitusvelat						
Korolliset velat				113,7	113,7	123,5
Muut pitkäaikaiset velat				0,0	0,0	0,0
Lyhytaikaiset rahoitusvelat						
Korolliset velat				110,6	110,6	110,6
Ostovelat ja muut rahoitusvelat*				200,9	200,9	200,9
Johdannaissopimukset	1,4				1,4	1,4
Rahoitusvelat yhteensä	1,4			425,3	426,7	436,5

Milj. euroa	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitus- varat/-velat	Lainat ja saamiset	Myytäväissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintameno- kirjattavat rahoitusvelat	Tasearvo	Käypä arvo
31.12.2017						
Pitkäaikaiset rahoitusvarat						
Myytäväissä olevat rahoitusvarat			1,8		1,8	1,8
Muut pitkäaikaiset saamiset		0,4			0,4	0,3
Lyhytaikaiset rahoitusvarat						
Myyntisaamiset ja muut saamiset		297,9			297,9	297,9
Johdannaissopimukset	1,3				1,3	1,3
Rahavarat		57,9			57,9	57,9
Rahoitusvarat yhteensä	1,3	356,3	1,8		359,4	359,3
Pitkäaikaiset rahoitusvelat						
Korolliset velat				114,6	114,6	124,3
Muut pitkäaikaiset velat				0,0	0,0	0,0
Lyhytaikaiset rahoitusvelat						
Korolliset velat				71,2	71,2	71,2
Ostovelat ja muut rahoitusvelat*				239,4	239,4	239,4
Johdannaissopimukset	0,8				0,8	0,8
Rahoitusvelat yhteensä	0,8			425,3	426,0	435,7

* Ostovelat ja muut rahoitusvelat eivät sisällä lakisääteisiä velvoitteita eivätkä saatuja ennakkomaksuja, koska näitä ei luokitella IFRS:n mukaisiksi rahoitusveloiksi.

KÄYPIEN ARVOJEN MÄÄRITTÄMINEN

Muut pitkäaikaiset saamiset sisältävät korottomia saamisia, joiden käyvät arvot on laskettu diskonttaamalla niistä tulevaisuudessa aiheutuvat kassavirrat nykyarvoon. Diskonttauksessa on käytetty riskittömiä markkinakorkoja ja niihin lisättyä riskipreemiota. Lyhytaikaisten myyntisaamisten ja muiden saamisten kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa saamisten lyhyen maturiteetin vuoksi.

Pitkäaikaisista rahoitusveloista olennaisin erä on 100 miljoonan euron nimellisarvoinen joukkovelkakirjalaina, jonka käypä arvo on sen markkinahinta tilinpäätöspäivänä. Lyhytaikaisten rahoitusvelkojen kirjanpitoarvon oletetaan olevan lähellä niiden käypää arvoa velkojen lyhyen maturiteetin vuoksi.

KÄYVÄN ARVON HIERARKIA KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTAVISTA RAHOITUSVAROISTA JA -VELOISTA

Konserni on luokitellut käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat ja -velat käyttäen käypien arvojen kolmitasoista hierarkiaa. Tason 1 rahoitusinstrumentit ovat markkinoilla aktiivisen kaupankäynnin kohteena, joten niiden käyvät arvot ovat saatavilla tehokkailta markkinoilta. Tason 2 instrumenttien käyvät arvot perustuvat markkinoilta saataviin tietoihin ja yleisesti hyväksytyihin arvostusmenetelmiin. Tason 3 käyvät arvot eivät perustu todennettavissa olevaan markkinatietoon, vaan välittäjien antamiin noteerauksiin ja markkina-arvostusraportteihin.

Milj. euroa 31.1.2018	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat			
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		1,8	1,8
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat johdannaiset			
Johdannaissaamiset	0,8		0,8
Johdannaivelat	1,4		1,4

Milj. euroa 31.12.2017	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Myytävässä olevat rahavarat			
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		1,8	1,8
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat johdannaiset			
Johdannaissaamiset	1,3		1,3
Johdannaivelat	0,8		0,8

TASON 3 TÄSMÄYTYSLASKELMA

Seuraavassa taulukossa esitetään tason 3 rahoitusinstrumenttien muutokset tilikaudella.

Milj. euroa	Muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat
Alkusaldo 1.1.2018	1,8
Käyvät arvot 31.1.2018	1,8

Milj. euroa	Muiden laajan tuloksen erien kautta käypään arvoon kirjattavat rahoitusvarat
Alkusaldo 1.1.2017	2,3
Vähennykset	-0,1
Voitot tai tappiot tuloslaskelmassa yhteensä	-0,3
Käyvät arvot 31.12.2017	1,8
Voitot ja tappiot kauden lopussa hallussa olevista tason 3 rahoitusinstrumenteista	
Liiketoiminnan muissa tuotoissa ja kuluissa	-0,3

20 OMA PÄÄOMA JA OSINGOT

OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Lemminkäinen Oyj:llä oli yksi osakelaji. Yhtiön osakkeiden lukumäärä 31.1.2018 oli 23 219 900 kappaletta (23 219 900), josta omien osakkeiden lukumäärä yhteensä 15 000 kappaletta (15 000).

OMAN PÄÄOMAN EHTOISET LAINAT

Yhtiö ilmoitti 31.1.2018 lunastavansa takaisin alun perin 70 miljoonan euron hybridilainan jäljellä olevan nimellispääoman 35,2 miljoonaa euroa. Lunastuspäätöksen seurauksena hybridilaina on kirjattu pois omasta pääomasta ja siirretty korollisiin velkoihin.

MUUNTOEROT

Tilikauden 2018 lopussa muuntoeron määrä oli -20,9 miljoonaa euroa (-21,4), josta Venäjän toimintojen osuus oli -20,2 miljoonaa euroa (-20,0). Muuntoeron muutos tilikauden 2018 aikana oli yhteensä 0,5 miljoonaa euroa (-2,8). Muuntoeron määrään tilikauden 2018 aikana vaikutti Venäjän ruplasta aiheutunut valuuttakurssimuutos yhteensä -0,2 miljoonaa euroa (-1,9) ja Norjan kruunusta aiheutunut valuuttakurssimuutos yhteensä 0,6 miljoonaa euroa (-1,0).

MAKSETUT JA EHDOTETUT OSINGOT

	1.1.–31.1. 2018	1.1.–31.12.2017
Maksettu osinko tilikauden aikana		
Edelliseltä vuodelta /osake, euroa	0,00	0,66
Edelliseltä vuodelta yhteensä, milj. euroa	0,0	15,3
Esitetty varsinaisen yhtiökokouksen hyväksyttäväksi		
Tilikaudelta/osake, euroa	0,00	0,00
Tilikaudelta yhteensä, milj. euroa	0,0	0,0

Työsuhde-etuudet

21 TYÖSUHDE-ETUUKSET JA HENKILÖSTÖMÄÄRÄ

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	18,3	258,2
Osakeperusteiset kulut	0,0	0,0
Maksupohjaiset eläkekulut	2,5	35,7
Muut henkilösivukulut	1,0	16,4
	21,8	310,3
Konserniyhtiöiden toimitusjohtajien ja hallitusten jäsenten palkat ja palkkiot	1,7	3,8

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkitsemista selvitetään tarkemmin liitetiedossa 22 ja etuus pohjaisia eläkekuluja liitetiedossa 23.

OSAKEPERUSTEISET MAKSUT VUODET 2016–2018

Vuoden 2015 lopussa Lemminkäinen Oyj:n hallitus päätti uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä. Järjestelmässä on kolme ansaintajaksoa, jotka ovat kalenterivuodet 2016, 2017 ja 2018. Vuoden 2018 ansaintajakso on käynnissä, mutta tilikauden lopussa

ansaintajakso on kestänyt kuukauden, eikä sillä katsota olevan merkittävää vaikutusta, jonka vuoksi sitä ei esitetä alla olevassa taulukossa. Yhtiön hallitus päättää kunkin ansaintajakson alussa järjestelmän ansaintakriteerit, niille asetettavat tavoitteet sekä jaettavien osakkeiden määrän ja osallistujat. Jokaisen ansaintajakson mahdollinen palkkio maksetaan neljässä osassa, joista jokainen vastaa 25 prosenttia kokonaispalkkiosta. Palkkioiden maksu tapahtuu ansaintajaksoa seuraavan neljän vuoden aikana. Mikäli ohjelmaan osallistuvan henkilön työ- tai toimeisuude päättyy ansainta- tai maksukauden aikana, hän ei pääsääntöisesti ole oikeutettu maksamattomiin palkkioihin. Palkkio maksetaan osakkeiden ja rahan yhdistelmänä. Rahana maksettavan osuuden tavoitteena on kattaa palkkiosta aiheutuvat verot ja veroluonteiset maksut. Palkkioiden maksua varten Lemminkäinen Oyj voi oman harkintansa mukaan käyttää yhtä tai useampaa seuraavista: uusia liikkeeseen laskettuja osakkeita, yhtiön nykyisiä omia osakkeita, markkinoilta hankittuja osakkeita tai käteistä. Vuoden 2016 palkkion ensimmäinen osa maksettiin hallituksen päätöksellä kokonaan käteisenä.

Osakepalkkiojärjestelmien kirjauksissa käytetyt tiedot esitetään seuraavassa taulukossa:

	Suoriteperusteinen palkkio			Ehdollinen palkkio
	2017	2016	2015	2014
Myöntämispäivä	9.2.2017	2.3.2016	4.2.2015	13.2.2014
Ansaintajakson alkamispäivä	1.1.2017	1.1.2016	1.1.2015	1.1.2014
Ansaintajakson päättymispäivä	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016
Sitouttamisjakson päättymispäivä	30.9.2018/30.9.2019/ 30.9.2020/30.9.2021	30.9.2017/30.9.2018/ 30.9.2019/30.9.2020	31.12.2016	30.4.2017
Oikeuden syntymishetket	Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), liikevoitto	Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), liikevoitto	Omaraisuisuuste, sijoitetun pääoman tuotto (ROCE)	Osakeomistusvelvollisuus
Toteutustapa	Käteinen ja osake	Käteinen ja osake	Käteinen ja osake	Käteinen ja osake
Osakekurssi myöntämishetkellä, euroa	18,46	13,80	13,96	13,41
Osakkeen käypä arvo myöntämishetkellä, euroa**	16,21	12,57*	13,86	12,81
Järjestelmästä annettavien osakkeiden enimmäislukumäärä myöntämishetkellä	221 680	291 600	266 074	
Muutokset enimmäislukumäärään ansaintakaudella	-33 040	-19 200	-12 686	
Järjestelmästä annettavien osakkeiden enimmäislukumäärä ansaintakauden lopussa	188 640	272 400	253 388	
Järjestelmästä ansaittuvien osakkeiden lukumäärä				
Myöntämisvuonna merkityt lisäosakkeet				860
Järjestelmän piiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä ansaintakauden lopussa	112	113	32	1
Ansaintakriteerien toteumaolettama ansaintakauden lopussa, %	0,0	75,0	30,0	
Ansaintakriteerien toteuma, %	0,0	75,0	0,0	
Arvio palautuvien osakepalkkioiden määrästä ennen sitouttamisjakson päättymistä, %	10,0	10,0	10,0	10,0

* Vertailukauden luku on oikaistu.

** Osakkeen käypä arvo järjestelmän myöntämishetkellä on osakkeen sen hetkinen arvo vähennettynä arvioituilla ansaintajakson aikana maksettavilla osingoilla.

Tilikaudella 2018 kirjattiin osakepalkkiojärjestelmistä jaksotettua kulua tuloslaskelmaan yhteensä 0,0 miljoonaa euroa (1,3). Osakepalkkiojärjestelmistä taseeseen kirjattu velka oli tilikauden 2018 lopussa 0,7 miljoonaa euroa (0,7). Yhtiö arvioi ennen vuotta 2018 toteutuneista osakepalkkiojärjestelmistä vuonna 2018 realisoituvan kulun määrän olevan noin 0,4 miljoonaa euroa. Todellisten kustannusten määrä voi poiketa arvioidusta.

HENKILÖSTÖMÄÄRÄT

	31.1.2018	31.12.2017
Henkilöstö tilikauden lopussa		
Toimihenkilöt	1 946	2 005
Työntekijät	2 084	2 627
	4 030	4 632
Henkilöstö tilikauden lopussa liiketoimintasegmenteittäin		
Päällystys	1 104	1 400
Infraprojektit	1 144	1 298
Suomen talonrakentaminen	1 023	1 041
Venäjän toiminnot	635	769
Emoyhtiö ja muut	124	124
	4 030	4 632

22 JOHTOON KUULUVIEN AVAINHENKILÖIDEN PALKITSEMINEN

Lemminkäinen-konsernin lähipiiriin kuuluvat osakkuus- ja yhteisyritykset sekä johtoon kuuluvat avainhenkilöt mukaan lukien heidän lähipiirinsä. Johdon avainhenkilöihin kuuluvat yhtiön hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja konsernin johtoryhmän jäsenet.

JOHTOON KUULUVIEN AVAINHENKILÖIDEN PALKITSEMINEN

Yhtiön hallitus päättää toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän peruspalkasta ja luontoiseduista sekä lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemisesta HR-valiokunnan esityksen pohjalta. Lisäksi hallitus päättää vuosittain toimitusjohtajan ja johtoryhmän lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemisen mittarit ja niiden tavoitearvot, joilla pyritään tukemaan strategisten tavoitteiden saavuttamista. Hallitus päättää toimitusjohtajan esityksen pohjalta mittareiden mukaisten tavoitteiden saavuttamisesta sekä palkkioiden määrän.

Hallituksen hyväksymän palkitsemispolitiikan mukaisesti toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän palkat koostuvat kiinteästä peruspalkasta, luontoiseduista, muista eduista, vuosittaisista lyhyen aikavälin kannustimista (tulospalkkio) sekä pitkän aikavälin osakepalkkiojärjestelmistä ja eläkejärjestelyistä. Lisäksi yhtiö on sopinut tiettyjen johtoon kuuluvien avainhenkilöiden kanssa transaktiobonusista, jotka ovat ehdollisia Lemminkäinen Oyj:n ja YIT Oyj:n fuusion toteutumiseksi.

Seuraavassa taulukossa esitetään toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmään kuuluvien henkilöiden palkitsemiseen liittyvät kulut. Palkkioista, palkoista ja muista työsuhte-etuuksista yhtiö kirjasi tilikautena 2018 sosiaaliturvakulua 0,3 miljoonaa euroa (0,5). Sosiaaliturvakulut eivät sisälly alla olevassa taulukossa esitettyihin kuluihin. Taulukossa esitetyt summat ovat suoriteperusteisia, ja siihen sisältyvät tulos- ja osakepalkkiot perustuvat vuoden lopussa tehtyyn arvioon niiden toteutumisesta.

Milj. euroa	1.1.–31.1. 2018	1.1.–31.12. 2017
Lyhytaikaiset työsuhte-etuudet	0,1	2,1
Toimitusjohtaja	0,0	0,6
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja	0,1	1,4
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	0,3	0,4
Toimitusjohtaja	0,2	0,1
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja	0,0	0,3
Osakeperusteiset maksut	0,0	0,4
Toimitusjohtaja	0,0	0,2
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja	0,0	0,2
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet*	1,1	0,1
Toimitusjohtaja	0,8	
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja	0,3	0,1
Muut pitkäaikaiset etuudet	0,9	0,1
Toimitusjohtaja	0,6	0,0
Muut johtoon kuuluvat avainhenkilöt kuin toimitusjohtaja	0,3	0,0
Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden palkitseminen yhteensä	2,4	3,1

* Ei sisällä osakeperusteisia maksuja eikä irtisanomisajan lisäeläkekuluja

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät kiinteän rahapalkan, joka määräytyy tehtävän vaativuuden sekä tehtävää hoitavan henkilön kokemuksen ja suoriutumisen mukaan. Lisäksi erään sisältyy autoetu, matkapuhelinetu, ravintoetu sekä laajennetut vakuutukset vapaa-ajan tapaturmille ja matkustamiseen.

Johdon ansaitseman tulospalkkion suuruus riippuu vuoden alussa määriteltyjen taloudellisten ja toiminnallisten tulospalkkiotavoitteiden toteutumisesta. Lemminkäisen ylin johto on jaettu kahteen tulospalkkioryhmään, jotka määrittelevät kunkin henkilön maksimitulospalkkioprosentin. Henkilön tulospalkkioryhmän määräytyminen perustuu organisaatiotasoon sekä tehtävän vaativuuteen ja liiketoiminnalliseen vaikuttavuuteen. Vuonna 2017 toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän jäsenten tulospalkkion suuruus perustui konsernin liiketulokseen, konsernin sijoitetun pääoman tuotto prosenttiin sekä tehostamiseen tai muihin kehittämiseen liittyvien tavoitteiden toteutumiseen. Johtoryhmän liiketoimintasegmenttien johtajien tulospalkkiot perustuivat lisäksi kunkin toimialan liikevoittoon ja toimialaan sijoitetun pääoman tuotto prosenttiin. Tulospalkkiotavoitteiden toteutumista seurattiin neljännesvuosittain konsernin johtoryhmässä. Toimitusjohtajan maksimitulospalkkio oli 80 prosenttia ja johtoryhmän muiden jäsenten 60 prosenttia vuotuisesta rahapalkasta.

Lemminkäinen Oyj:n yhtiökokous valitsee vuosittain hallituksen jäsenet ja päättää heidän palkkionsa hallituksen nimitysvaliokunnan ehdotuksen pohjalta. Palkkiot maksetaan kokonaan rahana. Jäsenten toimikausi kestää seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen asti. Lemminkäisen hallituksen jäsenet eivät kuulu osakepohjaiseen palkkiojärjestelmään, eivätkä hallituksen jäsenet ole työsuhhteessa Lemminkäiseen. Vuoden 2017 varsinainen yhtiökokous päätti hallituksen jäsenille kiinteän vuosipalkkion toimikaudelta, joka päättyy seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Hallituksen puheenjohtajan palkkio on 120 000 euroa (2016: 10 000 euroa kuukaudessa), hallituksen varapuheenjohtajan ja tarkastusvaliokunnan puheenjohtajan palkkio on 54 000 euroa (2016: 3 000 euroa kuukaudessa) ja hallituksen jäsenten palkkio on 42 000 euroa (2016: 3 000 euroa kuukaudessa). Lisäksi hallituksen ja tarkastusvaliokunnan jäsenille maksetaan 500 euron kokouspalkkio (500). Suomen ulkopuolella asuville jäsenille kokouskohtaiset palkkiot maksetaan 1 000 eurolla (1 000) korotettuna.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Toimitusjohtajan ja muiden Lemminkäisen johtoryhmän jäsenten lisäeläkejärjestelyt pohjautuvat maksuperusteiseen käytäntöön sekä vapaakirjan ansaitsemiseen. Maksun suuruus määräytyy prosentteina vuosipalkasta. Toimitusjohtajalla ja konsernin muilla johtoryhmän jäsenillä on oikeus siirtyä eläkkeelle 63 vuotta täytettyään. Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn suuruus

toimitusjohtajalla ja muilla johtoryhmän jäsenillä on 20 prosenttia kiinteästä vuosipalkasta.

Osakeperusteiset maksut

Osakepohjainen kannustinjärjestelmä vuosina 2016–2018

Vuoden 2015 lopussa Lemminkäinen Oyj:n hallitus päätti uudesta konsernin avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä.

Järjestelmässä on kolme ansaintajaksoa, jotka ovat kalenterivuodet 2016, 2017 ja 2018. Yhtiön hallitus päättää kunkin ansaintajakson alussa järjestelmän ansaintakriteerit, niille asetettavat tavoitteet sekä jaettavien osakkeiden määrän ja osallistujat. Vuonna 2017 palkkio perustuu Lemminkäinen-konsernin sijoitetun pääoman tuottoon (ROCE).

Vuonna 2017 toimitusjohtajan maksimiosakepalkkio oli 27 800 brutto-osaketta ja konsernin johtoryhmän muiden jäsenten 9 150 brutto-osaketta. Järjestelmän perusteella maksettavat palkkiot vastaavat arvoltaan yhteensä enintään 1 200 000 Lemminkäinen Oyj:n osaketta (sisältäen myös rahana maksettavan osuuden). Hallitus suosittaa, että yhtiön toimitusjohtaja ja konsernin johtoryhmän jäsenet omistavat 50 prosenttia järjestelmän perusteella saamista osakkeista niin kauan, kunnes heidän osakeomistustensa arvo vastaa heidän kuuden kuukauden palkkaansa. Tämä omistus tulisi säilyttää työ- tai toimitusuhteen voimassaoloajan. Osakeperusteisista maksuista kerrotaan tarkemmin liitetiedossa 21.

Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet

Lemminkäisen toimitusjohtajasopimuksen ja muiden johtoryhmän jäsenten irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Mikäli yhtiö irtisanoo toimitusjohtajasopimuksen, on toimitusjohtajalla sopimuksen päättyessä oikeus kertakaikkiseen erokorvaukseen, joka vastaa 12 kuukauden rahapalkkaa sopimuksen päättymishetkellä. Muilla johtoryhmän jäsenillä vastaava korvaus vastaa kuuden kuukauden rahapalkkaa sopimuksen päättymishetkellä.

Muut pitkäaikaiset etuudet

Vuonna 2015 toimitusjohtajalle ja konsernin johtoryhmälle on sovittu vuosille 2016–2018 tulospalkkio, jonka tavoitteena oli varmistaa liiketoiminnan jatkuvuus ja tuloksellisuus pitkällä tähtäimellä. Uudelleenjärjestelyiden takia palkkiojärjestelyä muokattiin vuonna 2016 siten, että mahdollinen palkkio tulee maksuun vuonna 2018, mikäli henkilö on edelleen työsuhhteessa ja se vastaa yhteensä enintään 12 kuukauden rahapalkkaa. Palkkion maksamisen kriteerinä on muun muassa konsernin rahoitusjärjestelyiden onnistuminen suunnitellulla tavalla. Palkkio koskee toimitusjohtajaa sekä niitä henkilöitä, jotka ovat olleet konsernin johtoryhmän jäsenenä kesäkuussa 2016.

Kulut muista pitkäaikaisista eduista syntyivät lähipiirin konsernin henkilöstökäytäntöjen mukaisista palvelusvuosipalkkioista.

23 ELÄKEVELVOITTEET

Yhtiöllä on sen toimintamaissa useita maksupohjaisia eläkejärjestelyjä, joiden osalta noudatetaan kyseisten maiden paikallisia säännöstöjä ja käytäntöjä. Yhtiön merkittävin eläkejärjestelmä on Suomen TyEL, jossa etuudet määräytyvät suoraan etuudensaajan ansioiden mukaan. TyEL-eläkevakuutus on pääosin järjestetty eläkevakuutusyhtiöiden kautta ja niitä käsitellään maksupohjaisina eläkejärjestelyinä.

Tilikauden 2018 lopussa sekä vertailukaudella yhtiöllä oli etuus pohjaisia eläkejärjestelyjä vain Suomessa ja ne ovat loppupalkkaan perustuvia, lakisääteistä eläkettä täydentäviä tai ennen lakisääteistä eläkeikää eläkkeelle siirtymisen mahdollistavia

järjestelyitä. Lemminkäisen etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden varat koostuvat kokonaisuudessaan hyväksytyistä vakuutus sopimuksista. Etuus pohjaisiin eläkevelvoitteisiin ei liity vähimmäisrahastointivelvoitteita eivätkä ne sisällä sijoituksia Lemminkäiseen tai yhtiön käyttämiin kiinteistöihin tai muihin varoihin. Varojen odotettu tuotto on arvio henkivakuutusyhtiön pitkän aikavälin kokonaishyvityksestä. Eläkejärjestelyiden piiriin kuuluvia henkilöitä oli kauden lopussa yhteensä 79 (79), joista eläkeläisiä oli 77 (77) henkilöä.

Yhtiö arvioi, ettei se joudu vuoden 2017 tapaan vuoden 2018 aikana suorittamaan olennaisia etuus pohjaisiin eläkejärjestelyihin liittyviä maksuja. Arvio voi poiketa toteutuvista luvuista.

Milj. euroa	31.12.2018 (ennuste)	31.1.2018	31.12.2017
Taseeseen kirjattu			
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	12,3	12,9	12,9
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-12,0	-12,6	-12,6
Eläkejärjestelyvelvoitteet taseessa (-vara / +velka)	0,3	0,3	0,3
		31.1.2018	31.12.2017
Vakuutusmatemaattiset oletukset			
Diskonnttauskorko, %		1,5	1,5
Inflaatioaste, %		1,1	1,1
Vakuutusyhtiön asiakashyvitysolettama, %		1,7	1,7
Eläkkeiden korotusolettama, %		1,9	1,9
		31.1.2018	31.12.2017
Herkkyysanalyysi, vaikutus rahastoitujen velvoitteiden nykyarvoon			
Inflaatioaste, % +0,5 prosenttiyksikköä		5,90	5,90
Inflaatioaste, % -0,5 prosenttiyksikköä		-5,40	-5,40
Diskonnttauskorko, % +0,5 prosenttiyksikköä		-5,20	-5,20
Diskonnttauskorko, % -0,5 prosenttiyksikköä		5,70	5,70

Yllä oleva herkkyysanalyysi on laadittu muuttamalla vakuutusmatemaattista oletamaa 0,5 prosenttiyksikköä muiden olettamien pysyessä muuttumattomina. Herkkyysanalyysin laskennassa on noudatettu samaa menetelmää kuin taseen eläkevelvoitetta laskettaessa.

Etuus pohjaisen velvoitteen painotettuun keskiarvoon perustuva duraatio on noin 10,7 vuotta.

Muut liitetiedot

24 SIJOITUKSET

TYTÄRYRITYKSET

	Konsernin omistusosuus, %	Emoyhtiön omistusosuus, %	Emoyhtiön omistusosuus, kpl
31.1.2018			
Lemminkäinen Talo Oy, Helsinki	100,0	100,0	2 183 663
Lemminkäinen Infra Oy, Helsinki	100,0	100,0	1 338
Lemcon Networks Oy, Helsinki	100,0	100,0	392 000
UAB Lemcon Vilnius, Liettua	100,0	100,0	
UAB Lemminkäinen Lietuva, Liettua	99,9	99,9	3 747 989
Lemminkäinen International Oy, Helsinki	100,0		
Lemminkäinen Russia Oy, Helsinki	100,0		
Lemminkäinen Co., Ltd, Kiina	100,0		
Lemminkäinen Construction (India) Private Limited, Intia	100,0		
Lemcon HR Oy, Helsinki	100,0		
Lemminkäinen Polska Sp.Z O.O, Puola	100,0		
OOO Lemminkäinen Service, Venäjä	100,0		
OOO Lemminkäinen Stroy, Venäjä	100,0		
Lemcon Argentina S.R.L, Argentiina	100,0		
Lemcon Venezuela C.A., Venezuela	100,0		
Pasila Telecom Oy, Helsinki	100,0		
Asfalt Remix AS, Norja	75,0		
Lemminkäinen A/S, Tanska	100,0		
Lemminkäinen Industri AS, Norja	100,0		
Lemminkäinen Eesti AS, Viro	100,0		
Lemminkäinen Norge AS, Norja	100,0		
Lemminkäinen Sverige AB, Ruotsi	100,0		
SIA Lemminkäinen Latvija, Latvia	100,0		

Yhtiön kaikki tytäryhtiöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Määräysvallattomien osakkeenomistajien osuus konsernin tytäryhtiöistä on kirjattu äänivallan ja omistusosuuden suhteessa lukuun ottamatta norjalaista Asfalt Remix AS:ää. Yhtiöllä on velvoite hankkia Asfalt Remix AS:n määräysvallattomien omistajien osuus sovitun ajanjakson kuluessa, minkä vuoksi siitä ei ole kirjattu yhtiön taseeseen määräysvallattomien omistajien osuutta. Kyseinen velvoite on arvostettu käypään arvoon ja kirjattu konsernin taseeseen velaksi. Kirjattu velka ei ole määrältään olennainen.

Määräysvallattomien omistajien osuus konsernitaseessa oli 31.1.2018 yhteensä 0,0 miljoonaa euroa (0,0), eikä se ole yhtiön kannalta olennainen.

Yhtiön tiedossa ei ole sen kirjaamiin varoihin liittyviä rajoitteita 31.1.2018.

YHTEISYRITYKSET

Konsernin yhteisyritykset eivät ole yksittäin tarkasteltuna olennaisia.

31.1.2018	Konsernin omistusosuus %
Genvej A/S, Tanska	50,0
Nordasfalt AS, Norja	50,0

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Osuudet yhteisyrityksissä 1.1.	4,5	5,4
Valuuttakurssiero	0,1	-0,4
Saadut osingot		-0,7
Kirjattu tulososuus	-0,5	0,1
Osuudet yhteisyrityksissä kauden lopussa	4,1	4,5

MUUT OSAKKEET JA OSUUDET

Yhtiöllä on muita osakkeita ja osuuksia, joista pääosa on kiinteistöosakkeita. Yhtiön muut osakkeet ja osuudet esitetään taseessa oman pääoman ehtoisina sijoituksina. Liitetiedossa 18 esitetään muissa osakkeissa ja osuuksissa tapahtuneet muutokset.

25 MUUT VUOKRASITOUMUKSET

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Peruuttamattomien vuokrasopimusten vähimmäisvuokrat		
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	14,9	15,1
Yli yhden, mutta enintään viiden vuoden kuluessa	31,6	31,6
Yli viiden vuoden kuluttua	6,9	4,7
	53,4	51,4

Peruuttamattomat vuokrasopimusten vähimmäisvuokrat sisältävät leasingvastuita seuraavasti	31.1.2018	31.12.2017
Vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kuluessa	7,9	7,9
Yli yhden, mutta enintään viiden vuoden kuluessa	15,3	15,0
Yli viiden vuoden kuluttua	0,2	0,2
	23,5	23,1

Peruuttamattomat vuokrasitoumukset ovat pääosin kiinteistöjen ja leasingkoneiden vuokrasopimuksia.

26 EHDOLLISET VARAT JA VELAT

VAKUUKSET JA VASTUUSITOUMUKSET

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Vaihto-omaisuusyhtiöiden antamat vakuudet*	136,6	132,0
Pantattu omaisuus		
Omasta puolesta	4,0	3,7
Takaukset		
Työyhteensittymien ja kiinteistöyhtiöiden puolesta	0,4	0,4
Muiden puolesta**	3,3	3,5
	3,7	3,8
Investointien ostositoumukset***		
Aineelliset hyödykkeet	0,6	0,8
Tontit ja kiinteistöt	39,0	41,3
	39,6	42,1

* Vaihto-omaisuusyhtiöiden antamat vakuudet on annettu niiden velkojen vakuudeksi.

** Takaukset on annettu 1.9.2015 myydyin Ruotsin talonrakentamislukitoiminnan puolesta (Rekab Entreprenad AB). Liiketoiminnan ostaneet tahot ovat antaneet vastasitoumuksen osalle näistä takauksista.

*** Esitetyt vastuiden määrät ovat sopimuksen mukaisia minimivastuita. Aineellisten hyödykkeiden ostositoumukset ovat päällystys- ja infraprojektit -segmenttien kalustoinvestointeja. Tonttien ja kiinteistöjen ostositoumukset liittyvät Suomen talonrakentamisen liiketoimintaan. Tonttien ja kiinteistöjen ostositoumuksissa saattaa olla sopimuksia, joissa on ehtoja muun muassa kaavoituksen vahvistumisesta. Vertailukauden luvut on oikaistu.

ASFALTTIKARTELLIIN LIITTYVÄT VAHINGONKORVAUKSET

Korkein oikeus ilmoitti 6.9.2017 myöntäneensä rajoitetun valituslupan Lemminkäiselle ja Vantaan kaupungille asfalttikartelliin liittyvissä vahingonkorvausoikeudenkäynneissä. Korkeimmassa oikeudessa oli käsiteltävänä Lemminkäisen osalta Lemminkäisen jättämät 13 valituslupahakemusta sekä 19 kunnan jättämät valituslupahakemukset koskien Helsingin hovioikeuden 20.10.2016 antamia päätöksiä.

Lemminkäiselle myönnettiin valituslupa Mikkelin ja Rovaniemen kaupunkia koskevissa asioissa. Valituslupa koskee kysymystä siitä, onko Lemminkäisen korvausvastuu vähentynyt sen vuoksi, että muiden kartelliin osallistuneiden tahojen vastuu oli vanhentunut. Lemminkäisen muut valituslupahakemukset jäävät odottamaan nyt valituslupan saaneiden asioiden ratkaisua.

Vantaan kaupungille myönnetty valituslupa koskee kysymystä siitä, vastaavatko Skanska Asfaltti Oy, NCC Industry Oy ja Asfaltmix Oy kaupungille kartellin aiheuttamasta vahingosta sillä perusteella, että yhtiöille oli siirtynyt niiden ostamien kartelliyritysten liiketoiminta. Kysymys valituslupan myöntämisestä Lemminkäiselle sekä muilta kuin edellä mainituilta osilta Vantaan kaupungille siirrettiin ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä.

6.9.2017 annetuilla päätöksillä 16 kaupungin tai kunnan valituslupahakemukset Lemminkäistä koskien hylättiin kokonaan. Espoon kaupungin valituslupahakemus jäi odottamaan valituslupan saaneiden asioiden ratkaisua.

Helsingin hovioikeus antoi 20.10.2016 päätökset asfalttikartelliin liittyvistä vahingonkorvauksista. Niiden 37 kanteen osalta, joissa Lemminkäinen oli vastaajana, Lemminkäinen ja muut asfalttialan yritykset ovat oikeutettuja saamaan palautuksia yhteensä noin 20 miljoonaa euroa (sisältäen noin 14 miljoonaa euroa vähemmän pääomakorvauksia sekä noin 6 miljoonaa euroa vähemmän korkoja ja oikeudenkäyntikuluja kuin mitä käräjäoikeus oli määrännyt).

Näistä palautuksista Lemminkäinen oli oikeutettu saamaan (perustuen Lemminkäisen omaan osuuteen ja niiden muiden vastaajien osuuksiin, jotka Lemminkäinen on maksanut) yhteensä noin 19 miljoonaa euroa sisältäen pääomakorvauksia, korkoja ja oikeudenkäyntikuluja. Nämä tulot Lemminkäinen kirjasi vuoden 2016 neljännen vuosineljänneksen tulokseensa.

Lemminkäinen on pitänyt vahingonkorvauksia perusteettomina. Hovioikeuden päätösten jälkeen Lemminkäinen sopi yhteensä 17 kunnan ja Suomen valtion kanssa, etteivät ne hae korkeimmalta oikeudelta valituslupaa hovioikeuden päätöksistä taikka peruuttavat valituslupahakemuksensa.

Hovioikeudessa käsiteltävien kanteiden lisäksi käräjäoikeuden käsittelyn alkamista odottaa 21 vahingonkorvauskannetta Lemminkäistä ja muita asfalttialan yrityksiä vastaan. Käsittelyn alkamista odottavien kanteiden pääomamäärä on yhteensä noin 26 miljoonaa euroa, joista Lemminkäinen on tehnyt Helsingin hovioikeuden päätösten ja korkeimman oikeuden valituslupahakemuksiin tekemien päätösten perusteella yhteensä noin 3,1 miljoonan euron kuluvarauksen.

VALMISBETONIN LAATUONGELMAT

Rakennustoiminnassaan Lemminkäinen käyttää raaka-aineena mm. valmisbetonia. Vuoden 2016 aikana joissakin, etenkin infrahankkeissa, on syntynyt epäilyksiä siitä, että Suomessa käytetty valmisbetoni ei kaikilta osin täyttäisi sille asetettuja laatuvaatimuksia. Kuten julkisuudessa on Suomessa kirjoitettu, esimerkiksi Turun T3-sairaalan kansirakennushankkeessa, jossa Lemminkäinen on toiminut projektinjohtourakoitsijana, on ollut laatuongelmia. On väitetty, että rakenteissa käytetty valmisbetoni ei täyttäisi sille asetettuja laatuvaatimuksia, jonka johdosta tiettyjä rakenteita on jouduttu jopa purkamaan.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri on Turun yliopistollisen keskussairaalan T3-rakennuksen kansirakennushankkeen tilaajana esittänyt korvausvaatimuksia Lemminkäiselle liittyen valmisbetonin laatuun. Näiden vaatimusten pääomamäärä on tällä hetkellä noin 17 miljoonaa euroa.

Lemminkäisen käsityksen mukaan betonin laadusta on vastuussa betonin toimittanut taho. Lemminkäinen on tästä syystä jättänyt Helsingin käräjäoikeuteen vahingonkorvausvaatimuksen betonin toimittajaa, Rudus Oy:tä, vastaan liittyen mahdollisista laatuvoikkeamista johtuviin kuluihin. Vaatimuksen pääomamäärä on tällä hetkellä noin 20 miljoonaa euroa.

Lemminkäinen ei ole tehnyt varauksia näihin vaatimuksiin liittyen.

Yhtiöllä on edellä mainittujen lisäksi muita yksittäisiä liiketoimintaan liittyviä oikeudenkäyntejä, joiden lopputulos on epävarma. Yhtiö arvioi, ettei näillä oikeudenkäynneillä ole olennaista vaikutusta yhtiön taloudelliseen asemaan.

27 LIIKETOIMET LÄHIPIIRIN KANSSA

Lemminkäinen-konsernin lähipiiriin kuuluvat osakkuus- ja yhteisyritykset sekä johtoon kuuluvat avainhenkilöt mukaan lukien heidän lähipiirinsä. Johdon avainhenkilöihin kuuluvat yhtiön hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja johtoryhmän jäsenet.

LIIKETOIMET LÄHIPIIRIN KANSSA

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Tavaroiden ja palveluiden myynti osakkuus- ja yhteisyrityksille	0,0	0,6
Tavaroiden ja palveluiden ostot osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	0,0	1,8

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Myyntisaamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	0,0	0,0
Ostovelat osakkuus- ja yhteisyrityksille		0,0
Lainasaamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	0,3	0,3

Lähipiiritoimet osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa ovat pääosin asfalttiurakoita ja kiviainestoimituksia. Transaktiot olivat markkinahintaisia. Yhtiön lähipiiritoimet johtoon kuuluvien avainhenkilöiden ja hallituksen jäsenten kanssa koostuvat tilikausina 2017 ja 2018 normaaleista palkoista ja palkkioista.

28 LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTOJEN OIKAISUT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Poistot ja arvonalentumiset	1,1	31,8
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	0,5	-0,1
Tuloslaskelmaan kirjatut rahoitustuotot ja -kulut	4,0	16,0
Varausten muutos	-1,3	-4,0
Luottotappiot	0,2	0,5
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot sekä muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua	0,0	-2,5
Muut	0,0	8,9
	4,4	50,7

Muut-erä sisältää kurssierojen, vaihto-omaisuuden alaskirjausten sekä muiden ei-maksuperusteisten erien oikaisuja.

29 MUUT LAAJAN TULOKSEN ERÄT

Milj. euroa 2018	Ennen veroja	Verot	Verojen jälkeen
Muuntoerot	0,5		0,5

Milj. euroa 2017	Ennen veroja	Verot	Verojen jälkeen
Muuntoerot	-2,8		-2,8
Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet	-0,7	0,1	-0,6
	-3,5	0,1	-3,4

30 UUDET IFRS-STANDARDIT

VUONNA 2018 VOIMAAN TULLEET UUDET STANDARDIT, TULKINNAT JA IFRS-STANDARDEIHIN TEHDYT VUOSITTAISET PARANNUKSET JA MUUTOKSET

1.1.2018 yhtiö otti käyttöön IFRS 9- ja IFRS 15 -standardit, joihin liittyvät tiedot löytyvät liitetiedoista 2, 14 ja 19.

MYÖHEMMIN VOIMAAN TULEVAT YHTIÖN SOVELTAMAT UUDET STANDARDIT, TULKINNAT JA IFRS-STANDARDEIHIN TEHDYT VUOSITTAISET PARANNUKSET TAI MUUTOKSET

IFRS 16 Vuokrasopimukset

Muutoksen luonne

IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardi julkaistiin vuoden 2016 tammikuussa. Standardi muuttaa vuokralle ottajan kirjauskäytäntöä merkittävästi, sillä operatiivisia vuokrasopimuksia ja rahoitusleasing-sopimuksia ei enää erotella. Sen seurauksena lähes kaikki vuokrasopimukset kirjataan taseeseen arvoltaan pieniä vuokrakohteita ja lyhytaikaisia vuokrasopimuksia lukuun ottamatta. Uuden standardin mukaan vuokrasopimuksesta kirjataan käyttöoikeusomaisuuserä (oikeus käyttää vuokrattua hyödykettä) ja vuokrien maksamista koskeva rahoitusvelka.

Arvioidut vaikutukset

Tämän hetkisen arvion mukaan standardin käyttöönotto lisää aineellisten hyödykkeiden sekä rahoitusvelkojen määrää. Konsernilla on myös rakentamistoimintaan liittyviä maanvuokrasopimuksia, joita alustavien selvitysten mukaan

tullaan kirjaamaan vaihto-omaisuuteen ja rahoitusvelkoihin. Maanvuokrasopimuksiin liittyvät omaisuuserät ja rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun rakennettava kohde myydään. Alustavan selvityksen mukaan standardin käyttöönotolla ei odoteta olevan merkittävää vaikutusta tilikauden tulokseen eikä omaan pääomaan.

Käyttöönottopäivä ja -metodi

Standardin voimaantuloajankohta on 1.1.2019 tai sen jälkeen alkava tilikausi. Konsernilla ei ole aikomusta ottaa standardia käyttöön ennaikaisesti.

MUUT MYÖHEMMIN VOIMAAN TULEVAT STANDARDIT, TULKINNAT JA IFRS-STANDARDEIHIN TEHDYT VUOSITTAISET PARANNUKSET

Millään muulla julkaistulla, muttei vielä voimassa olevalla IFRS-standardilla, IFRIC-tulkinnalla tai IFRS-standardeihin tehtävällä vuosittaisella parannuksella tai muutoksella ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

31 TILIKAUDEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

LEMMINKÄISEN JA YIT:N YHDISTYMINEN

Lemminkäisen ja YIT:n hallitukset hyväksyivät 31.1.2018 sulautumisen täytäntöönpanon, ja sulautuminen tuli voimaan 1.2.2018.

MUUTOKSET LEMMINKÄISEN 100 MILJOONAN EURON VAKUUDETTOIMIEN JOUKKOVELKAKIRJOJEN EHTOIHIN

Vuoden 2017 kolmannen vuosineljänneksen aikana joukkovelkakirjanhaltijoiden kokous hyväksyi muutokset Lemminkäisen 100 miljoonan euron vakuudettomien joukkovelkakirjojen ehtoihin. Muutokset astuivat voimaan, kun Lemminkäisen ja YIT:n yhdistyminen toteutui 1.2.2018.

Emoyhtiön tuloslaskelma (FAS)

Milj. euroa	Liite	1.1–31.1.2018	1.1–31.12.2017
Liikevaihto	1	2,2	35,2
Liiketoiminnan muut tuotot	2	0,5	1,4
Materiaalit ja palvelut	3	0,1	0,2
Henkilöstökulut	4	3,7	11,2
Poistot ja arvonalentumiset	5	0,2	4,3
Liiketoiminnan muut kulut	6	2,5	21,5
Liikevoitto/-tappio		-3,7	-0,5
Rahoitustuotot ja -kulut	7	-2,3	-10,1
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		-6,0	-10,6
Tilinpäätössiirrot	8		64,2
Tuloverot	9	-1,6	-10,7
Tilikauden tulos		-7,7	42,8

Emoyhtiön tase (FAS)

Milj. euroa	Liite	31.1.2018	31.12.2017
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat			
	10		
Aineettomat hyödykkeet		10,4	5,5
Aineelliset hyödykkeet		9,7	9,9
Osuudet saman konsernin yrityksissä	11	154,2	154,2
Muut sijoitukset		0,5	0,5
		174,8	170,1
Vaihtuvat vastaavat			
	12		
Pitkäaikaiset saamiset		130,7	126,1
Laskennalliset verosaamiset		0,0	1,7
Lyhytaikaiset saamiset		82,7	79,0
Rahat ja pankkisaamiset		12,0	44,3
		225,4	251,0
		400,2	421,1
VASTATTAVAA			
Oma pääoma			
	13		
Osakepääoma		34,0	34,0
Ylikurssirahasto		5,7	5,7
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		90,6	90,6
Edellisten tilikausien voitto		102,2	59,4
Tilikauden tulos		-7,7	42,8
		224,9	232,6
Pakolliset varaukset			
	14		
Muut pakolliset varaukset		3,1	3,1
Vieras pääoma			
	15		
Pitkäaikainen vieras pääoma		100,0	135,2
Lyhytaikainen vieras pääoma		72,2	50,3
		172,2	185,5
		400,2	421,1

Emoyhtiön rahavirtalaskelma (FAS)

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-6,0	-10,6
Oikaisut		
Poistot ja arvonalentumiset	0,2	4,3
Rahoitustuotot ja -kulut	2,3	10,1
Muut oikaisut	0,1	-1,6
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	-3,4	2,2
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys(-)/vähennys(+)	9,7	7,6
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	1,7	-5,0
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	8,0	4,8
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	-5,8	-24,2
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	0,8	15,8
Maksetut välittömät verot		0,0
Liiketoiminnan rahavirta	3,0	-3,5
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-3,6
Luovutustulot muista sijoituksista		0,1
Investointien rahavirta		-3,5
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-4,7	-46,8
Saadut konserniavustukset	64,2	37,8
Konsernisaamisten/-velkojen muutos	-94,9	-39,9
Maksetut osingot		-15,3
Rahoituksen rahavirta	-35,4	-64,1
Rahavarojen lisäys(+)/vähennys(-)	-32,4	-71,2
Rahavarat tilikauden alussa	44,3	115,5
Rahavarat tilikauden lopussa	12,0	44,3

Emoyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteet 31.1.2018

Lemminkäinen Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain mukaisesti (FAS).

ULKOMAANRAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat on muutettu toimintavälittämiseksi tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat saamiset ja velat on muunnettu tilinpäätöspäivän kurssiin.

JOHDANNAISINSTRUMENTIT JA RISKIEN HALLINTA

Johdannaissopimukset on solmittu vähentämään liiketoiminnan riskejä, korkoriskejä sekä suojaamaan valuuttamääräisiä tase-eriä. Johdannaisinstrumentit arvostetaan käypään arvoon ja luokitellaan käyttäen käypien arvojen kolmitasoista hierarkiaa. Tason 1 instrumentit ovat markkinoilla aktiivisen kaupankäynnin kohteena, joten niiden käyvät arvot ovat saatavilla tehokkailta markkinoilta. Tason 2 instrumenttien käyvät arvot perustuvat markkinoilta saataviin tietoihin ja yleisesti hyväksytyihin arvostusmalleihin. Tason 3 käyvät arvot eivät perustu todennettavissa olevaan markkinatietoon, vaan välittäjien antamiin noteerauksiin ja markkina-arvostusraportteihin. Yhtiön kaikki johdannaiset on luokiteltu käyvän arvon hierarkian tasolle 2.

Valuuttajohdannaisilla suojaudutaan ennakoitujen valuuttamääräisten rahavirtojen muutokselta sekä valuuttamääräisten saamisten ja velkojen arvonmuutoksilta. Yhtiö on käyttänyt valuuttatermiinisopimuksia, jotka arvostetaan tilinpäätöspäivänä käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttatermiinikursseja.

Korkojohdannaisilla suojaudutaan korkotason vaihtelun aiheuttamilta muutoksilta yhtiön tulokseen, taseeseen ja rahavirtaan. Yhtiö on käyttänyt koronvaihtosopimuksia, joiden käyvät arvot lasketaan diskonttaamalla sopimusten tulevat kassavirrat nykyarvoon.

Lemminkäinen Oyj:n päällystysliiketoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt käyttävät hyödykejohdannaisia bitumin hintariskien hallintaan. Osa johdannaisista toteutetaan keskitetysti Lemminkäinen Oyj:n toimesta ulkoisten vastapuolten kanssa ja vastaavat sisäiset johdannaiskaupat toteutetaan konsernin sisäisillä transaktioilla kunkin tytäryhtiön kanssa. Lemminkäinen Oyj:lle ei näin ollen synny merkittävää tulosvaikutusta hyödykejohdannaisista.

Yhtiö ei ole soveltanut suojauslaskentaa johdannaisiin. Siitä huolimatta johdannaissopimukset on solmittu suojaamistarkoituksessa. Käyvän arvon muutokset johdannaisista kirjataan tuloslaskelman rahoituseriin tai liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin niiden käyttötarkoituksen mukaisesti. Käyvän arvon muutokset on esitetty liitetietojen kohdassa 7.

PYSYVIEN VASTAAVIEN ARVOSTUS JA JAKSOTUS

Pysyvät vastaavat on esitetty taseessa alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä taloudellisen pitoajan mukaan lasketuilla suunnitelmapoistoilla. Lisäksi joidenkin maa-alueiden arvoon sisältyy arvonorotuksia. Poistoajat ovat seuraavat:

- Rakennukset ja rakennelmat 10–40 vuotta
- Koneet ja kalusto 3–15 vuotta
- Muu käyttöomaisuus 3–10 vuotta

ELÄKEJÄRJESTELYT

Henkilöstön eläketurva lisäetuineen on vakuutettu eläkevakuutusyhtiössä.

TUTKIMUS- JA KEHITYSMENOT

Tutkimusmenot on kirjattu kuluksi niiden syntymisvuonna. Kehittämismenoja on aktivoitu, mikäli aktivointiedellytykset ovat täyttyneet.

TULOVEROT

Tuloslaskelman veroihin on kirjattu tilikauden tuloksen perusteella lasketut verot, aikaisempien tilikausien verojen oikaisut sekä laskennallisen verovelan ja -saamisen muutos.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot (FAS)

- 1 Liikevaihto markkina-alueittain
- 2 Liiketoiminnan muut tuotot
- 3 Materiaalit ja palvelut
- 4 Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat tiedot
- 5 Poistot ja arvonalentumiset
- 6 Tilintarkastajan palkkiot
- 7 Rahoitustuotot ja -kulut
- 8 Tilinpäätössiirrot
- 9 Tuloverot
- 10 Pysyvät vastaavat
- 11 Omistukset muissa yrityksissä
- 12 Vaihtuvat vastaavat
- 13 Oma pääoma
- 14 Pakolliset varaukset
- 15 Vieras pääoma
- 16 Vakuudet ja vastuusitoumukset

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot (FAS)

1 LIIKEVAIHTO MARKKINA-ALUEITTAIN

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Suomi	2,0	31,7
Skandinavia	0,2	2,2
Baltian maat	0,1	0,8
Venäjä		0,5
	2,2	35,2

2 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Käyttöomaisuuden myyntivoitot		0,0
Muut	0,5	1,4
	0,5	1,4

3 MATERIAALIT JA PALVELUT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Aineet ja tarvikkeet	0,0	0,1
Ulkopuolisilta ostetut palvelut	0,0	0,1
	0,1	0,2

4 HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT TIEDOT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	2,9	8,9
Eläkekulut	0,5	1,8
Muut henkilösivukulut	0,3	0,5
	3,7	11,2

Johdon palkat ja palkkiot		
Toimitusjohtaja	1,5	0,6
Hallituksen jäsenet	0,0	0,4

Henkilöstö keskimäärin		
Toimihenkilöitä	124	135

Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan eläkesitoumukset

Lemminkäinen Oyj:n toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta.

5 POISTOT JA ARVONALENTUMISET

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Poistot		
Aineettomat oikeudet	0,1	3,5
Muut aineettomat hyödykkeet	0,0	0,1
Rakennukset ja rakennelmat	0,1	0,7
Koneet ja kalusto	0,0	0,0
	0,2	4,3
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	0,2	4,3

6 TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Tilintarkastus	0,2	0,1
Muu konsultointi		0,0
	0,2	0,1

7 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Korko- ja muut rahoitustuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	0,6	5,3
Muilta	0,0	0,0
	0,6	5,3

Korko- ja muut rahoituskulut		
Saman konsernin yrityksille	-0,1	0,4
Muille	3,0	15,0
	2,9	15,4

Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-2,3	-10,1
-----------------------------------	------	-------

Rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyy seuraavia eriä

Valuuttakurssivoitot ja -tappiot (netto)	-0,2	-1,8
Valuuttajohdannaisten käyvän arvon muutos (netto)	-0,9	0,8
Korkojohdannaisten käyvän arvon muutos (netto)	0,0	0,4

8 TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Saadut konserniavustukset		64,2

9 TULOVEROT

Milj. euroa	1.1.–31.1.2018	1.1.–31.12.2017
Tuloverot aikaisemmilta vuosilta		0,0
Laskennallisten verosaamisten muutos	-1,6	-10,7
	-1,6	-10,7

10 PYSYVÄT VASTAAVAT

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Milj. euroa	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	25,0	5,3		30,3
Lisäykset		4,9		4,9
Hankintameno 31.1.2018	25,0	10,2		35,2
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2018	-22,7	-2,0		-24,8
Tilikauden poisto	-0,1	0,0		-0,1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.1.2018	-22,8	-2,0		-24,9
Kirjanpitoarvo 31.1.2018	2,2	8,2		10,4

Milj. euroa	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	25,6	2,6	0,1	28,3
Lisäykset	0,1	3,2	0,5	3,7
Vähennykset	-1,2	-0,5		-1,7
Siirrot erien välillä	0,5		-0,5	
Hankintameno 31.12.2017	25,0	5,3		30,3
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017	-20,4	-2,4		-22,8
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	1,2	0,5		1,7
Tilikauden poisto	-3,5	-0,1		-3,6
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	-22,7	-2,0		-24,8
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	2,3	3,3		5,5

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Milj. euroa	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	2,8	17,3	0,5	0,2	20,8
Vähennykset				-0,1	-0,1
Hankintameno 31.1.2018	2,8	17,3	0,5	0,1	20,7
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2018		-13,5	-0,4		-14,0
Tilikauden poisto		-0,1	0,0		-0,1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.1.2018		-13,6	-0,4		-14,0
Arvonkorotukset 1.1.2018	3,1				3,1
Arvonkorotukset 31.1.2018	3,1				3,1
Kirjanpitoarvo 31.1.2018	5,8	3,7	0,1	0,1	9,7

Milj. euroa	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	2,9	18,8	0,6	1,3	23,6
Vähennykset	-0,2	-1,5	0,0	-1,1	-2,9
Hankintameno 31.12.2017	2,8	17,3	0,5	0,2	20,8
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017		-14,4	-0,4	-1,1	-16,0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		1,5		1,1	2,7
Tilikauden poisto		-0,7			-0,7
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017		-13,5	-0,4		-14,0
Arvonkorotukset 1.1.2017	3,1				3,1
Arvonkorotukset 31.12.2017	3,1				3,1
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	5,8	3,7	0,1	0,2	9,9

SIJOITUKSET

Milj. euroa	Osuudet konserni- yrityksissä	Kiinteistö- osakkeet	Muut osakkeet ja osuudet	Asunto-osakkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	159,4	0,7	0,1	0,1	160,3
Hankintameno 31.1.2018	159,4	0,7	0,1	0,1	160,3
Kertyneet arvonalentumiset 1.1.2018	-5,3	-0,3	-0,1		-5,7
Kertyneet arvonalentumiset 31.1.2018	-5,3	-0,3	-0,1		-5,7
Kirjanpitoarvo 31.1.2018	154,2	0,4	0,0	0,1	154,7

Milj. euroa	Osuudet konserni- yrityksissä	Kiinteistö- osakkeet	Muut osakkeet ja osuudet	Asunto-osakkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	159,4	0,7	0,2	0,1	160,4
Vähennykset			-0,1		-0,1
Hankintameno 31.12.2017	159,4	0,7	0,1	0,1	160,3
Kertyneet arvonalentumiset 1.1.2017	-5,3		-0,1		-5,4
Arvonalentumiset		-0,3			-0,3
Kertyneet arvonalentumiset 31.12.2017	-5,3	-0,3	-0,1		-5,7
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	154,2	0,4	0,0	0,1	154,7

11 OMISTUKSET MUISSA YRITYKSISSÄ

	Konsernin omistusosuus %	Emoyhtiön omistusosuus %
Lemminkäinen Talo Oy, Helsinki	100,0	100,0
Lemminkäinen Infra Oy, Helsinki	100,0	100,0
Lemcon Networks Oy, Helsinki	100,0	100,0
UAB Lemcon Vilnius, Liettua	100,0	100,0
UAB Lemminkäinen Lietuva, Liettua	99,9	99,9

12 VAIHTUVAT VASTAAVAT

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
PITKÄAIKAISET SAAMISET		
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	130,7	126,1
	130,7	126,1
Laskennalliset verosaamiset		
Jaksotuseroista ja väliaikaisista eroista	0,6	2,3
	0,6	2,3
Laskennalliset verovelat		
Arvonkorotuksista	0,6	0,6
	0,6	0,6
Laskennalliset verosaamiset (+) ja -velat (-) yhteensä	0,0	1,7
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
Saamiset konsernin ulkopuolisilta		
Myyntisaamiset	0,0	0,1
Muut saamiset	0,9	1,3
Siirtosaamiset	1,6	2,5
	2,5	3,9
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset		8,9
Muut saamiset	79,3	66,0
Siirtosaamiset	0,8	0,1
	80,2	75,1
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	82,7	79,0
Siirtosaamisten erittely		
Henkilöstökulujen jaksotus	0,4	0,1
Muut siirtosaamiset*	1,2	2,4
	1,6	2,6

* Sisältää aktivoituja hankintamenoja joukkovelkakirjalainojen liikkeeseen laskusta yhteensä 0,6 miljoonaa euroa (1,0).

13 OMA PÄÄOMA

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Osakepääoma 1.1.	34,0	34,0
Osakepääoma 31.1. ja 31.12.	34,0	34,0
Ylikurssirahasto 1.1.	5,7	5,7
Ylikurssirahasto 31.1. ja 31.12.	5,7	5,7
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	90,6	90,6
Luovutetut omat osakkeet		0,0
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.1. ja 31.12.	90,6	90,6
Voitto edellisiltä tilikaudelta 1.1.	102,2	74,7
Osingonjako		-15,3
Voitto edellisiltä tilikaudelta 31.1. ja 31.12.	102,2	59,4
Tilikauden tulos	-7,7	42,8
Oma pääoma yhteensä	224,9	232,6
Jakokelpoiset varat 31.1. ja 31.12.	185,2	192,8

14 PAKOLLISET VARAUKSET

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Oikeudenkäyntivaraus	3,1	3,1

15 VIERAS PÄÄOMA

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA		
Joukkovelkakirjalainat	100,0	100,0
Oman pääoman ehtoiset lainat		35,2
	100,0	135,2
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA		
Velat konsernin ulkopuolisille		
Ostovelat	0,0	1,6
Muut velat	46,6	10,8
Siirtovelat	14,1	8,2
	60,7	20,6
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	0,0	0,0
Muut velat	11,4	29,2
Siirtovelat	0,1	0,4
	11,5	29,6
Siirtovelkojen erittely		
Korkosiirtovelat	1,6	4,4
Henkilöstökulujen jaksoitus	5,7	3,1
Muut siirtovelat	6,8	1,2
	14,1	8,7

16 VAKUUDET JA VASTUUSITOUMUKSET

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Takaukset		
Omasta puolesta*	25,1	25,1
Konserniyritysten puolesta	394,5	404,9
Muiden puolesta**	3,3	3,5
	422,9	433,5

Lisäksi Lemminkäinen Oyj on antanut tytäryhtiönsä puolesta yhden takauksen ilman enimmäismäärää.

* Sulautumiseen liittyvän velkojen kuuleminenmenettelyn seurauksena tietyille alun perin sulautumista vastustaneille velkojille on annettu takauksia yhteensä 25,0 miljoonan euron arvosta.
** Takaukset on annettu 1.9.2015 myydyin Ruotsin talonrakentamisliiketoiminnan puolesta (Rekab Entreprenad AB). Liiketoiminnan ostaneet tahot ovat antaneet vastasitoumuksen osalle näistä takauksista.

Milj. euroa	31.1.2018	31.12.2017
Vuokravastuut		
Seuraavana vuonna maksettavat	4,9	5,2
Myöhemmin maksettavat	14,7	14,9
	19,6	20,1
Johdannaisopimukset		
Valuuttatermiinit		
Nimellisarvo	105,1	94,9
Käypä arvo	-0,4	0,5
Koronvaihtosopimukset		
Nimellisarvo	20,0	20,0
Käypä arvo	-0,2	-0,2
Hyödykejohdannaiset		
Nimellisarvo	6,6	2,8
Käypä arvo	0,0	0,0

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut (IFRS)

Milj. euroa	2018	2017	2016	2015	2014
Liikevaihto	68,2	1 847,2	1 682,7	1 879,0	2 044,5
Kansainvälinen liiketoiminta	17,5	631,4	550,0	761,0	971,2
% liikevaihdosta	25,7	34,2	32,7	40,5	47,5
Liikevoitto	-27,5	41,8	67,6	37,3	36,3
% liikevaihdosta	-40,3	2,3	4,0	2,0	1,8
Tulos ennen veroja	-31,5	25,7	49,2	16,7	-1,7
% liikevaihdosta	-46,19	1,39	2,92	0,89	-0,08
Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus tilikauden tuloksesta	-29,5	6,4	38,0	7,2	18,2
% liikevaihdosta	-43,3	0,3	2,3	0,4	0,9
Pitkäaikaiset varat	200,6	199,3	239,6	261,0	307,9
Vaihto-omaisuus	378,4	366,4	359,3	402,0	524,0
Rahoitusomaisuus	293,0	361,1	369,1	372,5	425,9
Oma pääoma	254,5	319,3	333,7	377,6	412,5
Määräysvallattomien omistajien osuus	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Korollinen vieras pääoma	224,3	185,8	212,5	254,7	347,8
Koroton vieras pääoma	393,2	421,7	421,7	403,1	497,5
Taseen loppusumma	872,0	926,8	968,0	1 035,5	1 257,8
Oman pääoman tuotto, %	-10,3	2,0	10,7	1,8	4,9
Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), %		8,1	11,3	5,3	4,5
Omavaraisuusaste, %	34,8	39,9	39,5	40,6	37,1
Gearing, %	79,6	40,0	24,3	33,6	51,8
Korollinen nettovelka	202,7	127,9	81,1	126,8	213,6
Bruttoinvestoinnit	1,0	24,8	20,8	10,3	30,0
% liikevaihdosta	1,5	1,3	1,2	0,5	1,5
Tilauskanta tilikauden lopussa, jatkuvat toiminnot	1 299,0	1 305,6	1 265,2	1 180,3	1 456,1
Henkilöstö tilikauden lopussa, jatkuvat toiminnot	4 030	4 632	4 244	4 059	4 748

Laatimisperiaatteiden muutosten vaikutukset tunnuslukuihin on oikaistu uuden laatimisperiaatteen ensimmäiseltä soveltamiskaudelta sekä sitä edeltävältä tilikaudelta. Vastaavasti lopetetut toiminnot on oikaistu tuloslaskelman eristä siltä tilikaudelta, jona ne on luokiteltu lopetettuihin toimintoihin sekä sitä edeltävältä tilikaudelta.

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut eivät ole osa tilintarkastettavaa tilinpäätöstä.

Osakekohtaiset tunnusluvut (IFRS)

	2018	2017	2016	2015	2014
Osakekohtainen tulos, laimentamaton, euroa	-1,25	0,17	1,27	-0,15	0,40
Osakekohtainen tulos, laimennettu, euroa	-1,25	0,17	1,26	-0,15	0,40
Oma pääoma/osake, euroa	10,97	13,76	14,38	16,28	19,33
Osinko/osake, euroa	0,00	0,00*	0,66	0,12	0,00
Osinko/tulos, %	0,0	0,0	40,3	38,5	0,0
Efektiivinen osinkotuotto, %	0,0	0,0	3,2	0,9	0,0
Hinta/voitto-suhde (P/E)	-19,2	134,9	16,1	-93,3	23,6
Osakkeen kurssikehitys, euroa					
alin kurssi	21,70	17,75	12,32	9,55	9,50
yllin kurssi	25,00	29,00	20,79	13,91	15,89
kurssi kauden lopussa	23,90	22,87	20,40	13,79	9,52
Osakekannan markkina-arvo, milj. euroa	554,6	530,7	473,3	320,0	220,9
Osakkeiden vaihto (Nasdaq Helsinki), 1 000 kpl	1 211	5 352	2 674	2 612	1 096
% kokonaismäärästä	5,2	23,0	11,5	11,2	4,7
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo, 1 000 kpl	23 205	23 205	23 203	23 193	21 329
Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa, 1 000 kpl	23 220	23 220	23 220	23 220	23 220
Omat osakkeet, kpl	15 000	15 000	16 687	16 687	16 687

Laatimisperiaatteiden muutosten vaikutukset tunnuslukuihin on oikaistu uuden laatimisperiaatteen ensimmäiseltä soveltamiskaudelta sekä sitä edeltävältä tilikaudelta. Vastaavasti lopetetut toiminnot on oikaistu tuloslaskelman eristä siltä tilikaudelta, jona ne on luokiteltu lopetettuihin toimintoihin sekä sitä edeltävältä tilikaudelta.

Osakekohtaiset tunnusluvut eivät ole osa tilintarkastettavaa tilinpäätöstä.

* Sulautumisen vuoksi hallitus ehdottaa, ettei osinkoa jaeta 31.12.2017 päättyneeltä tilikaudelta.

Tunnuslukujen laskentakaavat

TUNNUSLUKU	MÄÄRITELMÄ	PERUSTELUT VAIHTOEHTOISTEN TUNNUSLUKIJEN ESITTÄMISELLE
LIIKEVOITTO	Liikevoitto on kauden tulos jatkuvista toiminnoista ennen tuloveroja ja nettorahoitustuottoja ja -kuluja.	Liikevoitto kertoo liiketoiminnan tuloksen.
LIIKEVOITTO, %	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$	Liikevoittoprosentti mittaa yrityksen operatiivista kannattavuutta.
OIKAISTU LIIKEVOITTO	Liikevoitto + suunniteltuun sulautumiseen liittyvät transaktiomenot + oikeudenkäynteihin liittyvät kulut, korvaukset ja palautukset + ydinliiketoimintoihin liittyvät arvonalentumiset	Oikaistu liikevoitto kuvastaa varsinaista liiketoimintaa ja parantaa vertailtavuutta kausien välillä. Johto katsoo, että tämä vaihtoehtoinen tunnusluku antaa olennaista lisätietoa jättämällä pois normaalin liiketoiminnan ulkopuoliset erät, jotka vähentävät kausien välistä vertailtavuutta.
OIKAISTU LIIKEVOITTO, %	$\frac{\text{Oikaistu liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$	Oikaistu liikevoittoprosentti on esitetty parantamaan tuloksen vertailtavuutta kausien välillä jättämällä normaalin liiketoiminnan ulkopuoliset erät laskennan ulkopuolelle.
SIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO-% (ROCE)	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Oma pääoma yhteensä (kvartaalien keskiarvo) + korolliset velat (kvartaalien keskiarvo)}} \times 100$	Sijoitetun pääoman tuotto mittaa yrityksen suhteellista kannattavuutta.
OMAVARAISUUSASTE, %	$\frac{\text{Oma pääoma yhteensä}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$	Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappion sietokykyä sekä kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä.
LIKVIDIT VARAT	Rahavarat + myytävissä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat	Likvidit varat ovat osa yrityksen maksuvalmiutta.
GEARING, %	$\frac{\text{Korolliset velat - likvidit varat}}{\text{Oma pääoma yhteensä}}$	Gearing eli nettovelkaantumisaste mittaa yrityksen korollisen nettovelan ja oman pääoman suhdetta ja kuvaa yrityksen velkaantuneisuutta.
KOROLLINEN NETTOVELKA	Korolliset velat - likvidit varat	Korollinen nettovelka kuvaa yrityksen nettorahoituksen määrää.
LAIMENTAMATON OSAKEKOHTAINEN TULOS	$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden tulos - suoriteperusteisesti lasketut oman pääoman ehtoisen lainan korot verovaikutuksella oikaistuna}}{\text{Ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo}}$	
LAIMENNETTU OSAKEKOHTAINEN TULOS	$\frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden tulos - suoriteperusteisesti lasketut oman pääoman ehtoisen lainan korot verovaikutuksella oikaistuna}}{\text{Ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo + laimentavat potentiaaliset kantaosakkeet}}$	
OMAN PÄÄOMAN TUOTTO-PROSENTTI	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma yhteensä (keskimäärin)}} \times 100$	Oman pääoman tuottoprosentti kuvaa yrityksen kykyä tuottaa tuloa käytettävissä olevasta omasta pääomasta.
OMA PÄÄOMA/OSAKE	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo}}$	
OSINKO/OSAKE	$\frac{\text{Tilikauden osingonjako}}{\text{Kokonaisosakemäärä - omat osakkeet}}$	
OSINKO/TULOS, %	$\frac{\text{Tilikauden osingonjako}}{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden tulos}} \times 100$	Osinkosuhde kuvaa yrityksen kykyä tuottaa tulosta sen omistajille.
EFEKTIIVINEN OSINKOTUOTTO, %	$\frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Tilikauden päätöskurssi}} \times 100$	
HINTA/VOITTOSUHDE (P/E)	$\frac{\text{Tilikauden päätöskurssi}}{\text{Laimentamaton osakekohtainen tulos}}$	
OSAKEKANNAN MARKKINA-ARVO	Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä x tilikauden päätöskurssi	
TILAUSKANTA	Tilaukskantaan kirjataan asiakkaan tilaamat työt, siltä osin kun niitä ei ole tuloutettu. Omaperusteisen asuntotuotannon osalta koko hanke kirjataan tilaukskantaan, kun asuntokauppalaan mukainen, ns. RS-valmius on saatu ja asuntojen myynti voidaan aloittaa. Omaperusteiset kohteet poistuvat tilaukskannasta niiden valmistuttua.	

Tilintarkastuskertomus

Lemminkäinen Oyj:n osakkeenomistajien kokoukselle

Lemminkäinen Oyj (y-tunnus 0110775-8) on laatinut lopputilityksen sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröintiin liittyen 31.1.2018 päättyneeltä tilikaudelta. Lopputilitys sisältää tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen.

TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUS

LAUSUNTO

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisäätteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton hallitukselle annetun lisäraportin kanssa.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Lemminkäinen Oyj:n (y-tunnus 0110775-8) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.1.2018. Tilinpäätös sisältää:

- konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista
- emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

LAUSUNNON PERUSTELUT

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1-kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 3.

TARKASTUKSEN YLEINEN LÄHESTYMISTAPA

Yhteenvedo

- Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus:
€ 4,6 miljoonaa (2017: € 11 miljoonaa)
- Konsernitilinpäätöksen tarkastus kattoi kuusi yhtiötä neljästä maasta. Suomalaisten merkittävimpien yhtiöiden lisäksi myös Ruotsin, Norjan ja Venäjän yhtiöiden tarkastustoimenpiteitä suoritettiin konsernitiimin toimesta. Valitulla tarkastuksen laajuudella saavutettiin yleisesti hyväksytyksi katsottujen rajojen mukainen kattavuus.
- Ajan kuluessa toteutettavan tuloutuksen ajoitus
- Liikearvon arvostus
- Vaihto-omaisuuden arvostus

Osana tilintarkastuksen suunnittelua olemme määrittäneet olennaisuuden ja arvioineet riskiä siitä, että tilinpäätöksessä on olennainen virheellisyys. Erityisesti olemme arvioineet alueita, joiden osalta johto on tehnyt subjektiivisia arvioita. Tällaisia ovat esimerkiksi merkittävät kirjanpidolliset arviot, joihin liittyy oletuksia ja tulevien tapahtumien arviointia.

Olennaisuus

Tarkastuksemme suunnitteluun ja suorittamiseen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Tilintarkastuksen tavoitteena on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena olennaista virheellisyttä. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä. Niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Perustuen ammatilliseen harkintaamme määritimme olennaisuuteen liittyen tiettyjä kvantitatiivisia raja-arvoja, kuten alla olevassa taulukossa kuvatun konsernitilinpäätökselle määritetyn olennaisuuden. Nämä raja-arvot yhdessä kvalitatiivisten tekijöiden kanssa auttoivat meitä määrittämään tarkastuksen kokonaislaajuuden ja yksittäisten tilintarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden sekä arvioimaan virheellisyyksien vaikutusta tilinpäätökseen kokonaisuutena.

Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus

€ 4,6 miljoonaa (2017: € 11 miljoonaa)

Olennaisuuden määrittämisessä käytetty vertailukohte

Olennaisuuden laskennan perusteena käytettiin kahta komponenttia: 0,75 % liikevaihdosta ja 1 % taseen loppusummasta.

Perustelut vertailukohteen valinnalle

Arvioimme yhtiön tuloslaskelman ja taseen kehitystä viimeisten vuosien aikana ja totesimme liikevaihdon ja taseen loppusumman näkemyksemme mukaan kuvastavan asianmukaisesti yhtiön operaatioiden volyyymiä. Arvioimme myös muita tilinpäätöksen käyttäjille merkityksellisiä vertailukohteita.

Käytimme ammatillista harkintaa olennaisuuden laskennassa käytettyjen prosenttimäärien valinnassa. Käytetyt prosenttimäärät ovat normaalien, tilintarkastusstandardeissa määritettyjen rajojen mukaisia.

Konsernitilinpäätöksen tarkastuksen laajuuden määrittäminen

Tilintarkastuksemme laajuutta määrittäessämme olemme ottaneet huomioon Lemminkäinen-konsernin rakenteen, toimialan sekä taloudelliseen raportointiin liittyvät prosessit ja kontrollit.

Tarkastuksemme laajuuteen ovat sisältyneet euromääräisesti merkittävimmät yhtiöt Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä. Tarkastuksemme laajuus on kattanut jokaisen raportoitavan segmentin merkittävimmät liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt. Olemme edellä mainituissa yhtiöissä suorittamiemme tilintarkastustoimenpiteiden, sekä konsernin tasolla suorittamiemme lisätarkastustoimenpiteiden, kautta hankkineet riittävän määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konsernin taloudellisista tiedoista kokonaisuutena konsernitilinpäätöstä koskevan lausuntomme perustaksi.

TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätöksen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessamme sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Otamme kaikissa tilintarkastuksissamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontroleja. Tähän sisältyy arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riski.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEINEN SEIKKA

MITEN SEIKKAA ON KÄSITELTY TILINTARKASTUKSESSA

AJAN KULUESSA TOTEUTETTAVAN TULOUTUKSEN AJOITUS

Viitaten tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin ja liitetietoihin 2, 9

Merkittävien talonrakennus- ja infraprojektien tuloutusmenetelmää valitessaan yhtiö noudattaa laadintaperiaatteiden tuloutusosiossa kuvattuja kriteereitä. Kriteerien täytyessä yhtiö soveltaa ajan kuluessa toteutettavaa tuloutusta, jolloin suoritevelvoitteen täyttämistä lasketaan toteutuneiden kustannusten suhteena arvioituihin kokonaiskustannuksiin.

Tuloutuslaskelmaan sisältyy johdon arvioita, jotka muodostavat erityisen, tilintarkastuksessa huomioitavan riskitekijän.

Keskeiset ennusteet liittyvät

- sopimuksen kokonaisarvoon, joka voi riippua sopimuksen laajuutta koskevista muutoksista, alennuksista, sakoista, bonuksista ja muista tekijöistä, jotka eivät ole varmoja tilinpäätöksen laadintahetkellä
- sopimuksen loppuunsaattamisen vaatimiin kustannuksiin

Edellä kuvatuista tekijöistä johtuen katsomme ajan kuluessa toteutettavan tuloutuksen ajoituksen muodostavan tilintarkastuksen kannalta keskeisen seikan.

Tämä seikka on EU-asetuksen 537/2014 10. artiklan 2 c -kohdassa tarkoitettu merkittävä olennaisen virheellisuuden riski.

Testasimme ajan kuluessa toteutettavan tuloutuksen kannalta keskeisiä prosesseja ja niiden tuloksia. Osana testausta

- hankimme ymmärryksen prosesseista ja kontroleista, joilla on merkittävä vaikutus ajan kuluessa toteutettavaan tuloutukseen
- testasimme ajan kuluessa toteutettavassa tuloutuksessa käytettyjen laskelmien matemaattista oikeellisuutta
- täsmäytimme tuloutuslaskelmissa käytettyjä sopimusten kokonaisarvoja asiakassopimuksiin
- hankimme ymmärryksen sopimuksista ja niihin sisältyvistä ehdoista, arvioidaksemme liittykö niihin tuloutuksessa huomioimattomia ehtoja tai muita tekijöitä
- testasimme yhtiön menetelmiä jäljellä olevien kustannusten arvioimiseen
- hankimme ymmärryksen ja testasimme yhtiön Investment board -toimintoa, joka läpikäy ja hyväksyy sopimuksia, myös liikevaihtoon tuloutettavia myyntisopimuksia, joilla saattaa olla merkittävä taloudellinen vaikutus yhtiöön.
- analysoimme yhtiön projektiportfolioa tunnistaksemme sopimuksia, joihin liittyy erityisiä riskitekijöitä
- haastoimme johdon arvioita liittyen projekteihin, joihin liittyy erityisiä riskitekijöitä
- analysoimme aikaisempien ennusteiden osuvuutta vertaamalla niitä päättyneiden projektien toteumiin

LIKEARVON ARVOSTUS

Viitaten tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin ja liitetietoon 13

Yhtiön tase sisältää € 53,2 miljoonaa liikearvoa. Sovellettavien kirjanpitostandardien mukaisesti yhtiö vastaa liikearvon mahdollisen arvonalentumisen arvioimisesta vähintään vuosittain. Arvonalentumislaskelmiin sisältyy riski, että niissä käytetyt oletukset, kuten ennustetut kassavirrat, diskonttokorot ja kasvuennusteet ovat epärealistisia ja liikearvo on yliarvostettu. Liikearvon määrän ja sen arvostukseen liittyvien merkittävien johdon arvioiden johdosta liikearvon arvostus muodostaa tilintarkastuksen kannalta keskeisen seikan.

Liikearvon tarkastustoimenpiteet sisälsivät yhtiön vuosittaisen arvonalentumislaskelman testaamisen. Osana suorittamiimme toimenpiteitä

- hankimme ymmärryksen yhtiön arvonalentumis- testausmenetelmistä sovellettaviin kirjanpitostandardeihin verraten sekä niiden johdonmukaisuudesta edellisvuosiin nähden
- arvioimme kunkin rahavirtaa tuottavan yksikön arvonalentumistestauksessa käytettyjä muuttujia, hyödyntäen ulkoisia ja yhtiön sisäisiä lähteitä sekä yhtiön hallituksen hyväksymiä strategia- ja budjettilukuja.
- testasimme laskelmien matemaattista oikeellisuutta
- arvioimme laskelmissa käytettyjen oletusten kohtuullisuutta
- suoritimme herkkyysanalyysin sen arvioimiseksi, kuinka paljon laskelmissa käytettyjen keskeisten oletusten tulisi muuttua aiheuttaakseen arvonalentumisen
- hyödynsimme omia arvostusasiantuntijoitamme arvioimaan yhtiön käyttämiä diskonttokorkoja yhtiön ja vertailuryhmän pääomakustannuksia vastaan

VAIHTO-OMAISUUDEN ARVOSTUS

Viitaten tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin ja liitetietoon 8

Yhtiön vaihto-omaisuus on tasearvoltaan € 378,4 miljoonaa, muodostaen merkittävän osan taseen kokonaissummasta.

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alempaan nettorealisointiarvoon. Vaihto-omaisuuserän arvioitu nettorealisointiarvo perustuu johdon näkemykseen tulevaisuuden markkinakehityksestä ja rakennusaktiiviteeteista omaisuuserän maantieteellisellä alueella. Korostettua epävarmuutta liittyy arvioihin sellaisilla maantieteellisillä alueilla, joilla markkina-aktiivisuus on alhaista. Tällaista korostunutta epävarmuutta liittyy erityisesti joihinkin talonrakentamisliiketoimintaan kuuluviin tontteihin ja kiinteistöihin sekä päällystysliiketoimintaan kuuluviin kiviainesvarastoihin. Näihin liittyvän epävarmuuden johdosta vaihto-omaisuuden arvostus muodostaa tilintarkastuksen kannalta keskeisen seikan.

Vaihto-omaisuuden arvostusta tarkastaessamme

- hankimme kokonaistason ymmärryksen vaihto-omaisuuden sisältämistä hyödykkeistä.
- tunnistimme eriä, joihin liittyy erityisiä yliarvostukseen liittyviä riskejä.
- hankimme ymmärryksen yhtiön arviosta tunnistamiemme, riskillisten erien nettorealisointiarvosta ja arvioimme niiden kohtuullisuutta
- haastoimme yhtiön käyttämiä oletuksia nettorealisointiarvoja arvioidessaan
- analysoimme aikaisempien ennusteiden osuvuutta vertaamalla niitä toteutuneisiin myyntihintoihin

Emoyhtiön tilinpäätöksen osalta ei ole sellaisia tilintarkastuksen kannalta keskeisiä seikkoja, joista olisi viestittävä kertomuksessamme.

TILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT HALLITUKSEN JA TOIMITUSJOHTAJAN VELVOLLISUUDET

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

TILINTARKASTAJAN VELVOLLISUUDET TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUKSESSA

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnitellamme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

MUUT RAPORTOINTIVELVOITTEET

TILINTARKASTUSTOIMEKSIANTOA KOSKEVAT TIEDOT

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana yhtäjaksoisesti 32 vuotta alkaen 9.1.1987, jolloin tilintarkastajaksi valittiin yhtiössämme toimiva KHT-tilintarkastaja. Olemme toimineet Lemminkäinen Oyj:n tilintarkastajana koko sen ajan, kun se on ollut yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö.

MUU INFORMAATIO

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää. Lemminkäinen Oyj ei julkaise vuosikertomusta lopputilityksen yhteydessä.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntonamme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että

- toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia
- toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme ennen tilintarkastuskertomuksen antamispäivää käyttöömmme saamaamme muuhun informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 9.3.2018

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Markku Katajisto

KHT

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Lemminkäisellä oli yksi osakesarja (LEM1S). Kukin osake oikeutti yhteen ääneen yhtiökokouksessa ja samansuuruiseen osinkoon.

OSAKEPÄÄOMA JA OSAKKEIDEN MÄÄRÄ

Lemminkäisen osakepääoma pysyi muuttumattomana ja oli 31.1.2018 34 042 500 euroa. Osakkeiden lukumäärä tammikuun 2018 lopussa oli 23 219 900 kappaletta.

OSAKKEEN KURSSIKEHITYS JA VAIHTO

Lemminkäinen Oyj:n osakkeen kurssi 1.1.2018 Nasdaq Helsinki Oy:ssä oli 22,87 euroa (20,40) ja 31.1.2018 se oli 23,90 euroa (18,06). Osakkeen ylin noteeraus tammikuussa 2018 oli 25,00 euroa ja alin 21,70 euroa. Lemminkäisen kaikkien osakkeiden markkina-arvo 31.1.2018 oli 554,6 milj. euroa (530,7).

Nasdaq Helsinki Oy:n lisäksi Lemminkäisen osakkeella käytiin kauppaa myös vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla. Osakkeiden kokonaisvaihto tammikuussa 2018 oli yhteensä 1 288 549 kappaletta (6 371 409), josta 10 % (4) tuli vaihtoehtoisilta markkinapaikoilta. (lähde: Fidessa Fragmentation Index, <http://fragmentation.fidessa.com>).

Lemminkäinen Oyj:n osakkeet olivat viimeisen kerran Nasdaq Helsinki Oy:n listalla 31.1.2018.

OSAKKEENOMISTAJAT

Yhtiöllä oli tammikuun 2018 lopussa 3 916 (3 928) osakkeenomistajaa. Hallintarekisteröityjen ja ulkomaalaisten omistajien osuus Lemminkäinen Oyj:n kaikista osakkeista ja äänimäärästä oli 9,2 % (8,2).

LIPUTUKSET

Lemminkäinen ei vastaanottanut liputusilmoituksia tammikuussa 2018.

OMAT OSAKKEET

Lemminkäisellä oli 31.1.2018 hallussaan 15 000 omaa osaketta, mikä oli 0,06 % kaikista osakkeista.

OSAKASSOPIMUKSET

Yhtiön tiedossa ei ollut sellaisia osakkaiden välisiä sopimuksia, joilla olisi ollut merkitystä omistuksen tai äänivallan käyttämiselle yhtiökokouksissa.

LEMMINKÄISEN OSAKE (LEM1S)

Listaus:	Nasdaq Helsinki Oy
Listautumispäivämäärä:	2.1.1997
Listaltapoistamispäivämäärä:	31.1.2018
Kaupankäyntivaluutta:	euro
Lista:	Nordic Mid Caps
Toimiala:	Teollisuustuotteet ja -palvelut, rakennustoiminta ja -suunnittelu
Kaupankäyntitunnus:	LEM1S
ISIN:	FI0009900336
Reuters-tunnus:	LEM1S.HE
Bloomberg-tunnus:	LEM1S FH

HALLITUKSEN JA JOHTORYHMÄN OSAKKEENOMISTUS

	Osakkeet 30.1.2018	Osakkeet 31.12.2017
Hallitus ¹⁾	7 334 425	7 334 425
Toimitusjohtaja ¹⁾	6 979	6 979
Konsernin johtoryhmä, pois lukien toimitusjohtaja	15 075	15 075
Hallituksen ja johtoryhmän omistus, yhteensä	7 356 479	7 356 479
% kaikista osakkeista	32 %	32 %

¹⁾ Sisältää henkilökohtaiset omistukset sekä lähipiiriin ja määräysvalta-yhteisöjen omistukset.

SUURIMMAT OSAKKEENOMISTAJAT 30.1.2018

	Osakemäärä	% osakekannasta
1 PNT Group Oy	4 231 948	18,2
2 Onvest Sijoitus Oy	2 458 447	10,6
3 Pentti Heikki Oskari kuolinpesä	2 253 698	9,7
4 Forstén Noora Eva Johanna	1 415 241	6,1
5 Pentti Lauri Olli Samuel	1 161 635	5,0
6 Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma	1 091 677	4,7
7 Fideles Oy	882 200	3,8
8 Virala Oy Ab	791 028	3,4
9 Pentti-Von Walzel Anna Eva Kristina	760 580	3,3
10 Pentti-Kortman Eva Katarina	751 234	3,2
11 Pentti Timo Kaarle Kristian	655 280	2,8
12 Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	590 292	2,5
13 Mandatum Life Unit-Linked	458 868	2,0
14 Mariatorp Oy	350 000	1,5
15 Wipunen varainhallinta Oy	300 000	1,3
15 suurinta, yhteensä	18 152 128	78,2
Muut omistajat	2 992 173	12,9
Hallintarekisteröidyt omistajat	2 075 599	8,9
Yhteensä	23 219 900	100,0

OSAKKEENOMISTAJAT SEKTOREITTAIN 30.1.2018

	Omistajien määrä	% osakkeen- omistajista	Osakemäärä	% osakkeista
Suomalaiset yksityissijoittajat	3 625	92,6	8 901 346	38,3
Julkisyhteisöt	4	0,1	1 741 531	7,5
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	9	0,2	3 433 110	14,8
Yhtiöt	212	5,4	6 712 055	28,9
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	38	1,0	289 461	1,2
Ulkomaiset omistajat ja hallintarekisteröidyt	28	0,7	2 142 397	9,2
Yhteensä	3 916	100,0	23 219 900	100,0

OSAKKEENOMISTAJAT OMISTUKSEN MÄÄRÄN MUKAAN 30.1.2018

Osakemäärä	Omistajien määrä	% osakkeen- omistajista	Osakemäärä	% osakkeista
1–100	1 649	42,1	72 643	0,3
101–500	1 514	38,7	364 005	1,6
501–1000	333	8,5	239 369	1,0
1001–5000	323	8,2	636 782	2,7
5001–10000	33	0,8	246 684	1,1
10001–50000	39	1,0	769 372	3,3
50001–100000	6	0,2	390 567	1,7
100001–500000	5	0,1	1 423 665	6,1
500001–	14	0,4	19 076 813	82,2
Yhteensä	3 916	100,0	23 219 900	100,0
joista hallintarekisteröityjä	9	0,2	2 075 599	8,9

Osakkeisiin ja osakkeenomistajiin liittyvät tiedot eivät ole osa tilintarkastettavaa tilinpäätöstä.

Tietoa osakkeenomistajille ja sijoittajille

VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS 2018

Lemminkäinen Oyj:n yhdistyminen YIT Oyj:n kanssa toteutui 1.2.2018. Lemminkäinen Oyj sulautui YIT Oyj:een, ja Lemminkäinen Oyj purkautui. Yhdistymisen vuoksi varsinaista yhtiökokousta ei järjestetä vuonna 2018.

OSAKKEENOMISTAJIEN KOKOUS

Lemminkäinen Oyj:n sulaututtua 1.2.2018 YIT Oyj:hin Lemminkäisen osakkeenomistajat kutsutaan osakkeenomistajien kokoukseen, joka pidetään keskiviikkona 11.4.2018 klo 15.00 alkaen Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman tiloissa osoitteessa Salmisaarenranta 11, Helsinki.

OSALLISTUMISOIKEUS

Oikeus osallistua osakkeenomistajien kokoukseen on Lemminkäisen viimeisillä osakkeenomistajilla eli osakkeenomistajilla, jotka oli rekisteröity viimeisen kaupankäyntipäivän päättyessä 31.1.2018 Euroclear Finland Oy:n pitämään Lemminkäisen osakasluetteloon (eli osakkeenomistajilla, jotka olivat oikeutettuja sulautumisvastikkeeseen). Osakkeenomistaja, jonka osakkeet on merkitty hänen henkilökohtaiselle suomalaiselle arvo-osuustililleen, on rekisteröity yhtiön osakasluetteloon.

Osakkeenomistajan, jonka osakkeet ovat hallintarekisteröityjä ja joka haluaa osallistua osakkeenomistajien kokoukseen ja käyttää siellä äänioikeuttaan, tulee olla ilmoitettu tilapäisesti merkittäväksi yhtiön osakasluetteloon osakkeenomistajien kokoukseen osallistumista varten viimeistään 6.4.2018 klo 10.00.

ILMOITTAUTUMINEN

Lemminkäisen osakasluetteloon merkityn osakkeenomistajan, joka haluaa osallistua osakkeenomistajien kokoukseen, on ilmoitettava siihen viimeistään 6.4.2018 klo 16.00, mihin mennessä ilmoittautumisen on oltava perillä. Kokoukseen voi ilmoittautua:

- YIT:n verkkosivujen kautta www.yitgroup.com/fi;
- puhelimitse numeroon + 358 2071 53378; tai
- kirjeitse osoitteeseen YIT Oyj, Pirjo Favorin, PL 36, 00621 Helsinki.

Ilmoittautumisen yhteydessä on ilmoitettava osakkeenomistajan nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero sekä mahdollisen avustajan tai asiamiehen nimi ja asiamiehen henkilötunnus.

Osakkeenomistajien ilmoittautumisen yhteydessä luovuttamia henkilötietoja käytetään vain osakkeenomistajien kokouksen ja siihen liittyvien tarpeellisten rekisteröintien käsittelyn yhteydessä.

Osakkeenomistajan, hänen edustajansa tai asiamiehensä tulee tarvittaessa pystyä osoittamaan henkilöllisyytensä ja/tai edustusoikeutensa.

TALOUDELLISET TIEDOTTEET VUONNA 2018

1.2.2018 Tilinpäätöstiedote 2017

Viikko 8 Vuosikertomus 2017

Viikko 12 Tilinpäätös 1.1.–31.1.2018

Lemminkäinen